

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

Το λαϊκό παραμύθι ως μέσο διαπολιτισμικής εκπαίδευσης

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: Γουβάλα Βασιλική

ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ:

Κος Μάγος Κωνσταντίνος
Κα Τσιλιμένη Τασούλα

ΒΟΛΟΣ 2011

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ & ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΓΚΡΙΖΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»**

Αριθ. Εισ.: 9567/1
Ημερ. Εισ.: 16-06-2011
Δωρεά: Συγγραφέα
Ταξιθετικός Κωδικός: ΠΤ - ΠΠΕ
2011
ΓΟΥ

Στους γονείς μου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ευχαριστίες.....	σελ.5
Περίληψη.....	σελ.6
Εισαγωγή.....	σελ.7

Α' ΜΕΡΟΣ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ

Κεφάλαιο 1: Πολυπολιτισμικότητα και ο πολυπολιτισμικός χαρακτήρας της ελληνικής κοινωνίας.....	σελ.10
Κεφάλαιο 1.1: Η ανάπτυξη της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.....	σελ.13
Κεφάλαιο 1.2: Σκοποί και στόχοι της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.....	σελ.16
Κεφάλαιο 1.3: Αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.....	σελ.18
Κεφάλαιο 1.4: Η διαπολιτισμική εκπαίδευση στην Ελλάδα.....	σελ.21
Κεφάλαιο 1.5: Στερεότυπα στο νηπιαγωγείο.....	σελ.24
Κεφάλαιο 2: Το παραμύθι – Ιστορική αναδρομή.....	σελ.27
Κεφάλαιο 2.1: Το λαϊκό παραμύθι και τα χαρακτηριστικά του.....	σελ.30
Κεφάλαιο 2.2: Οι ήρωες του λαϊκού παραμυθιού.....	σελ.34
Κεφάλαιο 2.3: Η αξία του λαϊκού παραμυθιού.....	σελ.36
Κεφάλαιο 2.4: Λαϊκό παραμύθι και διαπολιτισμική εκπαίδευση στο νηπιαγωγείο.....	σελ.38
Κεφάλαιο 2.5: Διαπολιτισμικότητα και αφήγηση.....	σελ.40

Β' ΜΕΡΟΣ: ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ

3. Έρευνα

3.1 Περιγραφή έρευνας.....	σελ.44
----------------------------	--------

3.2 Σκοποί και στόχοι της έρευνας.....	σελ.44
3.3 Ερευνητικά ερωτήματα.....	σελ.44
3.4 Δείγμα – Συμμετέχοντες.....	σελ.45
3.5 Υλικά που χρησιμοποιήθηκαν.....	σελ.45
3.6 Στάδια της έρευνας.....	σελ.45
3.7 Μεθοδολογία.....	σελ.46
3.8 Δυσκολίες – Εμπόδια.....	σελ.48
4. Παρουσίαση των ευρημάτων της έρευνας – Συζήτηση.....	σελ.50
4.1 Συζήτηση για τα παραμύθια.....	σελ.51
4.1.1 Πρώτο στάδιο.....	σελ.51
4.1.2 Δεύτερο στάδιο.....	σελ.58
4.1.3 Τρίτο στάδιο.....	σελ.79
4.1.4 Τέταρτο στάδιο.....	σελ.84
5. Συμπεράσματα.....	σελ.85
6. Προτάσεις.....	σελ.88
Βιβλιογραφία.....	σελ.89
Παράρτημα.....	σελ.93

Ευχαριστίες

Θα ήθελα πραγματικά να ευχαριστήσω όλους όσους με στήριξαν σε αυτή μου την προσπάθεια κι ελπίζω να μην αδικήσω κανέναν.

Πρώτα απ' όλα ευχαριστώ τους επιβλέποντες καθηγητές μου για την υπομονή και την κατανόηση που έδειξαν και ιδιαίτερα τον κύριο Κώστα Μάγο, που χωρίς την πολύτιμη βοήθεια και συμπαράστασή του δε θα μπορούσε να ολοκληρωθεί αυτή η πτυχιακή εργασία.

Έπειτα, ευχαριστώ βαθύτατα την οικογένειά μου για την ηθική και συναισθηματική στήριξη που μου παρείχε όλα αυτά τα χρόνια, καθώς και όλους τους πραγματικούς μου φίλους.

Τέλος, οφείλω να ευχαριστήσω όλα τα παιδιά και τους εκπαιδευτικούς που με δέχτηκαν στις τάξεις τους για χάρη της έρευνας που διεξήχθη.

Περίληψη

Η πολυπολιτισμικότητα των σύγχρονων κοινωνιών έχει δημιουργήσει μια νέα πραγματικότητα και νέες προκλήσεις στην επίσημη εκπαίδευση, τόσο σε παγκόσμιο επίπεδο όσο και σε εθνικό. Ως αποτέλεσμα θεωρήθηκε η αύξηση μαθητών από πολιτισμικές ομάδες πέραν της κυρίαρχης, στο ελληνικό σχολείο, γι' αυτό οι εκπαιδευτικοί κάθε βαθμίδας καλούνται να επαναπροσδιορίσουν τις διδακτικές τους πρακτικές σε κάθε γνωστικό αντικείμενο, για να ανταποκριθούν σ' αυτή τη νέα πραγματικότητα. Η διαπολιτισμική εκπαίδευση αποτελεί την προσπάθεια της παιδαγωγικής επιστήμης να προσφέρει ίσες ευκαιρίες σε όλους τους μαθητές, ανεξάρτητα από το πολιτισμικό και κοινωνικό υπόβαθρο.

Στη παρούσα εργασία θα εστιάσουμε στον ρόλο των ηρώων των λαϊκών παραμυθιών, ως μέσα διαπολιτισμικού νοήματος. Χρησιμοποιώντας και «διαφορετικούς» ήρωες, όσον αφορά τα εξωτερικά χαρακτηριστικά, θα προσπαθήσουμε να αναδείξουμε τις ήδη υπάρχουσες αντιλήψεις των παιδιών. Σύμφωνα με αυτές θα ελέγξουμε τα κριτήρια με τα οποία αξιολογούν τους ήρωες, καθώς και τον τρόπο που τους χρησιμοποιούν όταν καλούνται να δημιουργήσουν τα δικά τους παραμύθια.

Εισαγωγή

Αφορμή για την διεξαγωγή της παρούσας πτυχιακής εργασίας αποτέλεσε η χρονική περίοδος της πρακτικής μου άσκησης. Τότε κλήθηκα πρώτη φορά να αντιμετωπίσω διάφορες καταστάσεις που ήταν πρωτόγνωρες για μένα και δεν ήμουν απόλυτα σίγουρη για το αν ο τρόπος με τον οποίο τις αντιμετώπιζα, ήταν ο σωστός. Η τάξη στην οποία «δίδασκα» δεν είχε ιδιαίτερη ποικιλομορφία. Μόνο ένα από τα παιδιά ήταν διαφορετικής καταγωγής. Ωστόσο, παρατήρησα ότι κάποια στερεότυπα ήταν ήδη παγιωμένα στα παιδιά, όσο κι αν δεν τα εξέφραζαν ανοιχτά. Εκεί συνειδητοποίησα το ενδιαφέρον μου και παράλληλα την-όχι ιδιαίτερα μεγάλη-ικανότητά μου να διαχειρίζομαι φαινόμενα ρατσισμού. Αναδύθηκε στην επιφάνεια ο προβληματισμός μου, σχετικά με το πώς θα μπορούσα να διαχειριστώ μελλοντικά παρόμοιες καταστάσεις. Γι' αυτό θέλησα να προσεγγίσω ξανά τέτοιου είδους θέματα και να καταλάβω πως βλέπουν και αξιολογούν τα παιδιά, για να μπορέσω μετέπειτα να ανατρέψω τυχόν στερεοτυπικές τους αντιλήψεις.

Το σχολείο αποτελεί τον κύριο θεσμό κοινωνικοπολιτισμικής ένταξης των διαφόρων ομάδων και είναι αυτό που θα καλλιεργήσει ένα πρόσφορο έδαφος αποδοχής και αναγνώρισης της ετερότητας. Βέβαια, αυτό προϋποθέτει τον επαναπροσδιορισμό του εκπαιδευτικού συστήματος, με βάση τον πλουραλισμό και τον σεβασμό της διαφορετικότητας, ώστε να εξαλειφθεί η έννοια του μονοπολιτισμικού και μονογλωσσικού σχολείου. Μέσω της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, που βασίζεται στην παιδοκεντρική διδασκαλία, δίνεται έμφαση στα βιώματα και σε πραγματικές εμπειρίες, στην αυτονομία, στον αυθορμητισμό και στις ατομικές διαφορές κάθε παιδιού. Μέσα από το διαπολιτισμικό μοντέλο εκπαίδευσης η γνώση της πολιτισμικής μας παράδοσης κρίνεται απαραίτητη από την προσχολική ακόμη ηλικία. Ο λαϊκός πολιτισμός είναι από τα πιο πρόσφορα πεδία για την πραγματοποίηση μιας πολιτισμικής συνάντησης και της ανάδειξης των κοινών πολιτισμικών στοιχείων, χωρίς ταυτόχρονα να παραγνωρίζονται και οι ιδιαιτερότητες του κάθε λαού.

Αναπόφευκτα βρισκόμαστε σε έναν κόσμο που συνεχώς αλλάζει και μέρος αυτού του κόσμου αποτελούν και τα παιδιά. Ένας από τους σημαντικότερους τρόπους για να διδαχθούν τα παιδιά τα διάφορα ρεύματα της σύγχρονης κοινωνίας, όπως αυτό της διαπολιτισμικότητας, δεν είναι άλλος από το παραμύθι. Είναι ένα από τα αποτελεσματικότερα μέσα που θα βοηθήσουν τα παιδιά να αναπτύξουν την

αλληλοκατανόηση, την ενσυναίσθηση, τον σεβασμό και τη δημιουργία φιλικών σχέσεων.

Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν η αξιολόγηση και η καταγραφή των απόψεων των παιδιών, που αναδύονταν από την επεξεργασία των ηρώων των λαϊκών παραμυθιών, καθώς και από την δημιουργία παραμυθιών. Κατά πόσο, δηλαδή, ένας παραμυθιακός ήρωας μπορεί να επηρεάσει θετικά τις στάσεις των παιδιών και αντίθετα ένας «διαφορετικός» ήρωας ποιες εντυπώσεις μπορεί να προκαλέσει. Επίσης, ως στόχος αποτέλεσε η καταγραφή των παραμυθιών που μπορούν να πλάσουν τα παιδιά, χρησιμοποιώντας τους συγκεκριμένους ήρωες και κυρίως τον τρόπο και τους ρόλους που θα τους αποδώσουν.

Η εργασία διακρίνεται από τρία μέρη. Το πρώτο είναι το θεωρητικό, όπου γίνεται μια βιβλιογραφική ανασκόπηση, τόσο για την έννοια της διαπολιτισμικότητας όσο και για το λαϊκό παραμύθι. Αναλύονται οι συνθήκες δημιουργίας της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, οι αρχές της, οι στόχοι της και το πόσο αυτή ενυπάρχει στον χώρο του νηπιαγωγείου. Παράλληλα, επισημαίνονται οι αξίες του λαϊκού παραμυθιού, οι ήρωές του και τα διαπολιτισμικά στοιχεία που εμπεριέχει.

Το δεύτερο μέρος είναι το ερευνητικό, όπου περιγράφεται αναλυτικά η ερευνητική διαδικασία, τα ερευνητικά ερωτήματα, οι στόχοι, η μεθοδολογία, τα στάδια, τα υλικά που χρησιμοποιήθηκαν και κάθε λεπτομέρεια της έρευνας. Επίσης, παρουσιάζονται εκτενώς τα αποτελέσματα, με παράλληλη αναφορά στα λεγόμενα των παιδιών, καθώς και τα συμπεράσματα.

Το τρίτο μέρος είναι το παράρτημα, στο οποίο παρατίθενται όλες οι απομαγνητοφωνήσεις κάθε μέρας, καθώς και φωτογραφικό υλικό.

Α' ΜΕΡΟΣ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ

Κεφάλαιο 1: Πολυπολιτισμικότητα και ο πολυπολιτισμικός χαρακτήρας της ελληνικής κοινωνίας

Είναι γεγονός ότι οι μεταβολές που έχουν συντελεσθεί το τελευταίο διάστημα στις χώρες της ανατολικής Ευρώπης και η ελεύθερη μετακίνηση των πληθυσμών, δημιούργησαν κατάλληλες συνθήκες σε εκατοντάδες χιλιάδες ομογενείς από τις Ευρωπαϊκές, κυρίως, χώρες να μετεγκατασταθούν στην Ελλάδα. Από χώρα μετακίνησης πληθυσμού, η Ελλάδα μετατράπηκε σε χώρα υποδοχής. Επιπλέον, για πολλούς μετανάστες από τις γειτονικές βαλκανικές χώρες, χώρες της ανατολικής Ευρώπης, της Μεσογείου, της Ασίας και της Αφρικής, η Ελλάδα αποτελεί ενδιάμεσο σταθμό ή μόνιμο προορισμό. Παράλληλα, αν και σύμφωνα με την εδρεύουσα πολιτική, ασυλία χορηγείται με μεγάλη δυσκολία στους αιτούντες, οι υφιστάμενες κοινωνικές αξίες σηματοδοτούν την Ελλάδα τόπο φιλοξενίας ατόμων τα οποία ζητούν άσυλο από τις ελληνικές αρχές για να αποφύγουν το διωγμό, την κακή μεταχείριση ή να προστατεύσουν την ίδια τους τη ζωή και τη ζωή των οικείων τους.

Ζούμε, λοιπόν, σε μια κοινωνία που χαρακτηρίζεται από πολιτισμική ετερότητα, αν λάβουμε υπόψη μας τα όσα προαναφέρθηκαν. Αυτό σημαίνει ότι συνεχώς πληθαίνουν οι πολιτισμικές ομάδες που ζουν ανάμεσά μας και συνεισφέρουν στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της χώρας μας. Η αναγνώριση και η επιβεβαίωση αυτής της πολυμορφίας της κοινωνίας μας, είναι ένας ορισμός για την πολυπολιτισμικότητα.

Ωστόσο, συχνά από την κυρίαρχη πολιτισμική ομάδα προβάλλεται η αξία της ομοιογένειας του πληθυσμού ή της κυρίαρχης εθνοτικής ταυτότητας και με αυτό τον τρόπο οι διαφορετικές θέσεις αντιμετωπίζονται ως εχθρικές ή αποκλείονται όσα δεν ευθυγραμμίζονται με τα εθνικά ιδανικά. Με αυτό τον τρόπο η πολυπολιτισμικότητα, ενώ προβάλλεται ως μία λύση στο διαφορετικό, τελικά προωθεί τις εθνοτικές διαφορές και τα αρνητικά κοινωνικά στερεότυπα.

Σύμφωνα με τον Γκόβαρη (2001), η πολυπολιτισμικότητα προβάλλεται, πρώτον, ως ηγεμονικό πολιτισμικό σχήμα, όπου η ατομική ταυτότητα δομείται ως ουδέτερη ή κι αδιάφορη αποδοχή του άλλου, ο οποίος αξιωματικά εμφανίζεται αμετάβλητος και κλειστός. Επίσης, ως συγχρονικότητα της ενσωμάτωσης των διαφορετικών εθνοτικών ομάδων και αποκλεισμού όσων θεωρούνται δυσλειτουργικοί.

Σύμφωνα με τον Bukow (1996), οι διαφορές των κοινωνικών ομάδων δεν είναι τόσο σημαντικές, ώστε να δικαιολογούν μια διαφορετική εκπαιδευτική πολιτική και η τάση των πολιτικών φορέων να κατηγοριοποιούν την εκπαίδευση προωθεί την εθνοτική διαφοροποίηση και τον πολιτισμικό ρατσισμό. Αντίστοιχα, οι ασύμμετρες δομές της εκπαίδευσης έχουν καταστεί δυσλειτουργικές και η έννοια της πολυπολιτισμικότητας δεν ταυτίζεται με την έννοια της διαπολιτισμικότητας.

Έχουν τεθεί και εξακολουθούν να τίθενται ερωτήματα και να διαμορφώνονται προτάσεις για την ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών σε θέματα πολυμορφίας, αλλά και για τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να διαφοροποιηθούν οι διδακτικές πρακτικές σε τάξεις όπου οι μαθητές έχουν ανόμοιο πολιτισμικό και γλωσσικό υπόβαθρο.

Η διερεύνηση της σχετικής βιβλιογραφίας αποκαλύπτει ότι οι εκπαιδευτικές πολιτικές και οι επιστημονικές αντιλήψεις για την αντιμετώπιση των αναγκών των μεταναστών έχουν συνδεθεί με μοντέλα εκπαίδευσης τα οποία ήδη έχουν εφαρμοστεί σε διάφορες χώρες. Πρόκειται για το αφομοιωτικό μοντέλο, το μοντέλο ενσωμάτωσης, το πολυπολιτισμικό μοντέλο, το αντιρατσιστικό μοντέλο και το διαπολιτισμικό μοντέλο. Αν και τα μοντέλα αυτά δεν ορίζονται με τον ίδιο τρόπο από τους θεωρητικούς της εκπαίδευσης των διαφόρων χωρών, οι βασικές τους αρχές είναι οι εξής:

Το αφομοιωτικό μοντέλο ίσχυε μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1960. Βασική αρχή του είναι η αφομοίωση των μεταναστευτικών πληθυσμών στη χώρα υποδοχής, για να συμβάλλουν ισοδύναμα στη διαμόρφωση και τη συνοχή του κοινωνικού γίνεσθαι. Επίσης, ότι όλοι οι μαθητές, ανεξάρτητα από την εθνοτική και θρησκευτική τους ταυτότητα, οφείλουν να αναπτύξουν γνώσεις και δεξιότητες που θα τους δώσουν τη δυνατότητα να συμμετάσχουν στη διατήρηση του κυρίαρχου εθνικού πολιτισμού. Το σχολείο οφείλει, στην περίπτωση αυτή, να εφαρμόζει μια μονοπολιτισμική προσέγγιση.

Το μοντέλο ενσωμάτωσης έχει ως βασική θέση η πολιτισμική ετερότητα να πρέπει να γίνεται αποδεκτή ώστε να μην εμποδίζει την ένταξη των μειονοτήτων και να μη θέτει σε κίνδυνο τα πολιτισμικά γνωρίσματα και τα δικαιώματα της κυρίαρχης κοινωνικής ομάδας.

Το πολυπολιτισμικό μοντέλο αναγνωρίζει τις πολιτισμικές (γλωσσικές, θρησκευτικές κ.λπ.) ιδιαιτερότητες των μεταναστών και αναφέρει ότι ο σεβασμός και η ανοχή αυτών των ιδιαιτεροτήτων επιτρέπει την κοινωνική ένταξη των μεταναστών. Ακόμη, οι υποστηρικτές του συγκεκριμένου μοντέλου θεωρούν ότι μια δημοκρατική, πλουραλιστική κοινωνία ερευνά την ισορροπία μεταξύ της διατήρησης των συστατικών στοιχείων του πολιτισμού των εθνοτικών ομάδων, από τη μια μεριά και τη γενικότερη αποδοχή των αξιών της κυρίαρχης κοινωνικής ομάδας, από την άλλη. Στον πρακτικό τομέα, βέβαια, το πολυπολιτισμικό μοντέλο αναχαιτίζει την πλήρη ένταξη των μεταναστών εφόσον δεν παραχωρεί σε αυτούς τη δυνατότητα να μετέχουν στη διαδικασία λήψης ουσιαστικών αποφάσεων στις χώρες υποδοχής.

Το αντιρατσιστικό μοντέλο ασκεί κριτική στην πολυπολιτισμική εκπαίδευση για την απροθυμία της να αμφισβητήσει το κοινωνικό σύστημα και υποστηρίζει ότι πέρα από τις στάσεις των ατόμων, οφείλουν να μεταβάλλονται και οι δομές της εκπαίδευσης, ώστε να παταχθούν οι κοινωνικές, φυλετικές ή άλλες διακρίσεις σε βάρος των μεταναστών. Το μοντέλο αυτό στοχεύει στην προσφορά ίσων ευκαιριών για εκπαίδευση - ανεξάρτητα από τα εθνοτικά και φυλετικά γνωρίσματα του ατόμου - τη χειραφέτηση και την απελευθέρωση από εθνοκεντρικά ιδεώδη τόσο αυτών που καταπιέζονται όσο κι αυτών που καταπιέζουν. Στο μοντέλο αυτό δεν λαμβάνεται υπόψη η κοινωνική τάξη.

Το διαπολιτισμικό μοντέλο αναδύεται από την αμφισβήτηση της ηθικής και δημοκρατικής νομιμοποίησης των προσεγγίσεων που δίνουν έμφαση στην αφομοίωση των μεταναστών. Μπορεί να θεωρηθεί ως εξέλιξη του πολυπολιτισμικού μοντέλου που επιφέρει αποτελέσματα αντίθετα από τις επιδιώξεις των μειονοτήτων, οι οποίες διεκδικούν ισότιμη συμμετοχή, στην κοινωνική και πολιτική ζωή των χωρών όπου εγκαθίστανται (Νικολάου, 2000).

Από τη κριτική των παραπάνω μοντέλων αποδεικνύεται ότι το διαπολιτισμικό είναι το πιο αποτελεσματικό και λειτουργικό, καθώς προβάλλει τις αξίες της ισότητας και της ισοτιμίας και βελτιώνει τις καθημερινές διαπροσωπικές και εκπαιδευτικές σχέσεις.

Κεφάλαιο 1.1: Η ανάπτυξη της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης

Οι έντονες πληθυσμιακές αλλαγές, η σημαντική διαφοροποίηση του πολιτικού και κοινωνικού γίνεσθαι και η πληθώρα εκπαιδευτικών αγαθών, διαμόρφωσαν την ανάγκη για ουσιαστική διαφοροποίηση του εκπαιδευτικού και κοινωνικού προσκηνίου. Γι' αυτό ήταν αναγκαία η αλλαγή του τρόπου της παρεχόμενης εκπαίδευσης. Έτσι, η διαπολιτισμική εκπαίδευση άρχισε να νομοθετείται μαζικά.

Αν και οι όροι πολυπολιτισμική και διαπολιτισμική εκπαίδευση μοιάζουν συνώνυμοι, ουσιαστικά υπάρχει μια ουσιαστική διάκριση των λειτουργιών τους και πολλοί επιστήμονες επιμένουν στην εννοιολογική και σημασιολογική διαφοροποίησή τους. Σύμφωνα με τον Μάρκου (1996), ο όρος πολυπολιτισμικός χρησιμοποιείται συνήθως για να περιγράψει μια συγκεκριμένη κοινωνική πραγματικότητα και τη διαδικασία εξέλιξής της. Ενώ ο όρος διαπολιτισμικός χρησιμοποιείται για να δηλώσει μια διαλεκτική σχέση, μια διαδικασία αλληλεπίδρασης και αμοιβαίας αναγνώρισης και συνεργασίας ανάμεσα σε άτομα διαφορετικών εθνικών και μεταναστευτικών ομάδων.

Επίσης και ο Δαμανάκης (2001) υποστηρίζει πως οι δύο όροι δεν είναι συνώνυμοι ή ταυτόσημοι. Η πολυπολιτισμικότητα θεωρείται το δεδομένο και η διαπολιτισμικότητα το ζητούμενο. Η τελευταία, βέβαια, προϋποθέτει την πολυπολιτισμικότητα, αλλά δεν απορρέει αυτόματα από αυτή. Με άλλα λόγια η πολυπολιτισμικότητα αναφέρεται τόσο στη συμβίωση διαφορετικών ανθρώπων όσο και στη συνύπαρξη διαφορετικών εθνοτήτων στο ίδιο κράτος. Για την ομαλή αυτή συμβίωση, όμως, προϋπόθεση είναι η διαπολιτισμικότητα, που κατά τον Δαμανάκη (2001), η διαπολιτισμική ιδέα είναι η ειρηνική συμβίωση και όχι απλά η συμβίωση, όπως γίνεται στην περίπτωση της πολυπολιτισμικότητας, με την έννοια της ανοιχτής κοινωνίας, της αλληλεγγύης, της αλληλοκατανόησης, της αλληλεπίδρασης και του αμοιβαίου σεβασμού και εμπλουτισμού ατόμων και ομάδων με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο. Παράλληλα, ο ίδιος (Δαμανάκης, 2001) υποστηρίζει πως ο όρος πολυπολιτισμική εκπαίδευση σημαίνει πως ένα μέρος της κοινωνίας αντιλαμβάνεται και συνειδητοποιεί το φαινόμενο της πολυεθνικότητας και πολυπολιτισμικότητας ως πραγματικό, το εκτιμά ως θετικό και το αποδέχεται ως μια καινούρια μορφή της κοινωνικής οργάνωσης. Ο όρος διαπολιτισμική εκπαίδευση συμπεριλαμβάνει όλους τους κανόνες, τις αξίες και τα ερμηνευτικά σχήματα της καθημερινής ζωής των ατόμων ενός κοινωνικού συνόλου (Δαμανάκης, 2001).

Επιπρόσθετα, ο όρος πολυπολιτισμική εκπαίδευση συναντάται περισσότερο στη Βόρεια Αμερική και στον Καναδά, ενώ ο όρος διαπολιτισμική εκπαίδευση στην Ευρώπη. Στην Αυστραλία ο όρος διαπολιτισμική θεωρείται μέρος της πολυπολιτισμικής εκπαίδευσης και επικεντρώνεται κυρίως στην ενθάρρυνση της έκφρασης των διαφορετικών πληθυσμιακών μονάδων (Ευαγγέλου, 2007).

Η έννοια της διαπολιτισμικότητας είναι εξαιρετικά πολυσήμαντη και πολλοί είναι οι ερευνητές που ασχολήθηκαν παρατεταμένα με σκοπό τον καθορισμό της σημασίας της. Γι' αυτό ακριβώς είναι σχεδόν αδύνατο να δοθεί ένας σύντομος, σαφής και καθολικά αποδεκτός ορισμός.

Κατά τις Κανακίδου και Παπαγιάννη (1994), η διαπολιτισμική εκπαίδευση θεωρείται μια στρατηγική για την ομαλή λειτουργία επιβίωσης μέσα στην πολυπολιτισμική πραγματικότητα. Δηλαδή, θεωρούν πως μέσα από την διαπολιτισμική εκπαίδευση, οι άνθρωποι που ζουν σε μια κοινωνία έχοντας διαφορετικά πολιτισμικά χαρακτηριστικά μεταξύ τους, μπορούν να ζήσουν αρμονικά χωρίς να αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα προβλήματα. Βέβαια, αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσω της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης που θα έχουν λάβει από μικρά τα παιδιά στο σχολείο, η οποία θα τους έχει «διδάξει» να ζουν αρμονικά με τους συνανθρώπους διαφορετικών πολιτισμών, ότι το διαφορετικό δεν περικλείει μέσα του κάτι αρνητικό, αλλά αντίθετα τα παιδιά θα έχουν τη δυνατότητα να ωφεληθούν από όσα μπορούν να αποκομίσουν από μια διαφορετική πολιτισμική ομάδα.

Οι Essinger και Graf (στο Κανακίδου και Παπαγιάννη, 1994), επισημαίνουν ότι η κατάλληλη απάντηση της παιδαγωγικής επιστήμης σε μια πολυεθνική και πολυπολιτισμική κοινωνία είναι η διαπολιτισμική εκπαίδευση. Πιο συγκεκριμένα, η διαπολιτισμική εκπαίδευση αποτελεί την απάντηση στην σύγχρονη κοινωνία, η οποία πλέον δεν είναι μονοπολιτισμική, αλλά αποτελείται από πολλά έθνη που το καθένα έχει τον δικό του πολιτισμό.

Παράλληλα ο Hoff (στο Κανακίδου και Παπαγιάννη, 1994), ορίζει τη διαπολιτισμική εκπαίδευση ως νέα μορφή συμβίωσης, στην οποία η αποκλίνουσα συμπεριφορά γίνεται ανεκτή, οι ξένες συνήθειες αναγνωρίζονται, η πολυγλωσσία δεν θεωρείται ως κάτι παράξενο, αλλά αντίθετα είναι κάτι αυτονόητο. Ακόμη ισχυρίζονται ότι η θρησκευτική πεποίθηση και όλες οι ενέργειες που περικλείει μέσα της η θρησκεία του καθενός, είναι προσωπική του υπόθεση. Βασική επιδίωξη της

διαπολιτισμικής εκπαίδευσης είναι η επιδίωξη της επαφής των ανθρώπων με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο.

Επιπρόσθετα, ο Δαμανάκης (2001) υποστηρίζει πως με τον όρο διαπολιτισμική εκπαίδευση εννοούμε τη διαδικασία με την οποία διαπαιδαγωγούνται τα παιδιά, που αποτελούν μέλη μιας πολυπολιτισμικής κοινωνίας και το αποτέλεσμα που προκύπτει από αυτή τη διαπαιδαγώγηση. Η διαπαιδαγώγηση αυτή, γίνεται φανερή μέσα από τις στάσεις και τον τρόπο ζωής των μελών μιας πολυπολιτισμικής κοινωνίας.

Κατά την άποψη της Ανδρούσου (στο Βαφέα, 2000), η διαπολιτισμική εκπαίδευση σημαίνει εναντίωση μέσα από την καθημερινή παιδαγωγική πρακτική σε κάθε είδους διάκριση, σε κάθε είδους στερεοτυπική ιεράρχηση του διαφορετικού και τονίζει ότι η έννοια της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης δεν αναφέρεται μόνο στη συνάντηση των πολιτισμών, αλλά και στη συνάντηση της προσωπικής κουλτούρας του καθενός με εκείνη του διπλανού του, οι οποίες είναι απολύτως ανομοιογενείς ακόμα και στο πλαίσιο μιας ομοιογενούς εθνικής ομάδας.

Ταυτόχρονα υποστηρίζεται ότι η διαπολιτισμική εκπαίδευση δεν είναι από μόνο του το εκπαιδευτικό σύστημα, αλλά η διαπολιτισμική εκπαίδευση που αναφέρεται στο ευρύτερο κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο, μέσα στο οποίο και για το οποίο λειτουργεί το σχολείο. Δίνει έμφαση στον μαθητή ως κοινωνικό άτομο, γι' αυτό και θέτει ως σκοπό της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης να αναδείξει στον μαθητή τις ιδιότητές του και να τον βοηθήσει να τις αναπτύξει (Βακαλιός, 1997).

Επίσης, σύμφωνα με τα λεγόμενα του Κοτσιώνη (1995), η διαπολιτισμική εκπαίδευση προϋποθέτει την αναγνώριση της ισοτιμίας των πολιτισμών, τόσο στην εκπαίδευση όσο και στην κοινωνική και πολιτισμική ζωή. Σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία, δηλαδή, η ίδια η πολιτισμική εκπαίδευση δεν απευθύνεται μόνο στα μέλη των μειονοτήτων, αλλά εξίσου και στα μέλη της πλειονότητας. Έτσι, δημιουργείται ένας διάυλος επικοινωνίας μεταξύ των πολιτισμών προς την ανταλλαγή και αλληλεπίδραση μεταξύ των ατόμων διαφορετικής γλωσσικής και πολιτισμικής προέλευσης.

Θα ήταν θεμιτό σε αυτό το σημείο να διευκρινίσουμε ότι η διαπολιτισμική εκπαίδευση δεν αφορά μόνο τα ονομαζόμενα «διαπολιτισμικά σχολεία», αλλά εξολοκλήρου την εκπαίδευση. Ο Banks (στο Γκανάτσιου, 2010) τονίζει ότι, αφού

αποσκοπεί στην αλλαγή στάσεων και συμπεριφορών. με άμεσο μέλημα την κοινωνική αποδοχή, αφορά όλα τα παιδιά. Επομένως, η διαπολιτισμική εκπαίδευση μας αφορά και μας περιλαμβάνει όλους, αφού οι αντιλήψεις που έχουμε σχηματίσει εμπλουτίζονται, διευρύνονται και αλληλεπιδρούν με αυτές που υπάρχουν σε όλο τον κόσμο.

Κεφάλαιο 1.2: Σκοποί και στόχοι της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης

Έχοντας λάβει υπόψη τις παραπάνω αναφορές - ορισμούς και ερευνώντας περαιτέρω τη βιβλιογραφία, μπορούμε να επισημάνουμε τους σημαντικότερους σκοπούς και στόχους της έννοιας που επεξεργαζόμαστε, δηλαδή της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Η διαπολιτισμική εκπαίδευση έχει ως στόχο της μια κοινή εκπαιδευτική πορεία, μέσα από την οποία θα προωθείται η πολιτισμική και γλωσσική πολυμορφία. Ταυτόχρονα συμβάλλει στον εκσυγχρονισμό και την αναδιαμόρφωση των εκπαιδευτικών συστημάτων που δεν λαμβάνουν υπόψη τους την έννοια της διαπολιτισμικότητας.

Γενικότερα, είναι γεγονός ότι η διαπολιτισμική εκπαίδευση είναι μια παιδαγωγική - διδακτική αρχή, η οποία είναι απαραίτητη σε όλα τα σχολικά μαθήματα. Αποτελεί ένα σύνολο εξισορρόπησης διακρίσεων και εντάσεων, οι οποίες μπορεί να προκύπτουν από την διαφορετική κοινωνική και πολιτισμική ταυτότητα των πολιτών, αλλά δεν είναι οι πραγματικές και ουσιαστικές αιτίες των εντάσεων (Δαμανάκης, 2001).

Ο Γκόβαρης (2001) θεωρεί ότι η διαπολιτισμική εκπαίδευση έχει τρεις κατευθύνσεις. Η πρώτη κατεύθυνση περιέχει τον στόχο για την ανάδειξη των κοινών πολιτισμικών στοιχείων των ομάδων που συνυπάρχουν στον ίδιο κοινωνικό χώρο, η δεύτερη την ανάδειξη των πολιτισμικών διαφορών των παιδιών των μεταναστών και η τρίτη αναφέρεται στις προϋποθέσεις της ισότιμης κοινωνικής συμμετοχής των παιδιών αυτών στις πολυπολιτισμικές κοινωνίες.

Πρωταρχικός στόχος, βέβαια κατά τον Gomez (στο Γκανάτσιου, 2010), της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, θεωρείται η αύξηση του ποσοστού της σχολικής επιτυχίας όλων των μαθητών και η ριζική αναδιαμόρφωση του σχολικού περιβάλλοντος, ώστε να συμβαδίζει και να μπορεί να συνυπάρχει με τις διαφορετικές κουλτούρες, συμπεριφορές και τρόπους ζωής των μαθητών. Επίσης, σημαντικός είναι

ο στόχος αυτός που προσπαθεί να βοηθήσει τους μαθητές να διαμορφώσουν θετικές στάσεις έναντι των πολιτισμικών, φυλετικών, εθνικών και θρησκευτικών διαφορών των ατόμων. Έτσι, επιτυγχάνεται κοινωνική δικαιοσύνη και η μείωση των αρνητικών στάσεων και διακρίσεων που ασκείται σε ορισμένες ομάδες.

Επιπλέον, σημαντικοί είναι οι στόχοι περί θετικών αντιλήψεων για τις διαφορές μεταξύ των πολιτισμών, για τον σεβασμό, την αλληλεγγύη και την ισότιμη αντιμετώπιση των ατόμων διαφορετικής γλωσσικής και πολιτισμικής προέλευσης (Κανακίδου και Παπαγιάννη, 1994). Στον ίδιο περίπου άξονα περιλαμβάνονται και τα λεγόμενα του Γιαγκουνίδη (1995), σύμφωνα με τα οποία με τη διαπολιτισμική εκπαίδευση επιδιώκεται ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των αξιών του κάθε πολιτισμού, η ισότιμη μεταχείριση όλων των ανθρώπων, ανεξαρτήτως κουλτούρας και εθνικής προέλευσης.

Σύμφωνα με τον Μάρκου (1996), οι επιδιώξεις της διαπολιτισμικής αγωγής και παιδείας είναι η διατήρηση και ενίσχυση του γλωσσικού κεφαλαίου των παιδιών των μεταναστών και παράλληλα η αποτροπή κάθε μέτρου εκπαιδευτικής πολιτικής που διαχωρίζει και απομονώνει τα παιδιά διαφορετικής καταγωγής από την ντόπια ομάδα. Επιπλέον, αποσκοπεί στη διαμόρφωση ενός σχολικού προγράμματος, που να αφήνει τον απαιτούμενο χώρο για την κάθε πολιτισμική ιδιαιτερότητα. Προς αυτή την κατεύθυνση, βέβαια, θα βοηθήσει και η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, ώστε να είναι σε θέση να οργανώνουν τις διδασκαλίες τους σύμφωνα με τις αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.

Παράλληλα η Καλούρη - Αντωνοπούλου (1995), υποστηρίζει ότι το σχολείο οφείλει να βοηθήσει στον εκδημοκρατισμό της κοινωνίας και στην ανάπτυξη των πνευματικά υποβαθμισμένων. Αυτά όμως μπορούν να επιτευχθούν μόνο από ένα σχολείο που προωθεί τη εκπαίδευση που είναι βασισμένη στις διαπολιτισμικές αρχές και επισημαίνει το δικαίωμα στη διαφορά. Ένας, λοιπόν, από τους βασικότερους σκοπούς του σχολείου σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία, πρέπει να είναι η εισαγωγή του «άλλου» στην εκπαιδευτική διαδικασία. Έπειτα αυτοί θα έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν ενεργά στο κοινωνικό γίγνεσθαι, διατηρώντας την πολιτισμική τους ταυτότητα και εμπλουτίζοντας ταυτόχρονα τις εμπειρίες τους, μέσα από μια διαδικασία συνεχούς αλληλεπίδρασης μεταξύ αυτών και των γηγενών.

Στην τελική έκθεση του συμβουλίου της Ευρώπης, με τίτλο «Η εκπαίδευση και η πολιτισμική ανάπτυξη των μεταναστών» (Project No.7, 1986), επικροτείται η ειρηνική συνύπαρξη ατόμων και λαών και θέτονται οι εξής βασικές επιδιώξεις:

- Η εφαρμογή της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης ως θεμελιώδης στόχος σε κάθε δραστηριότητα
- Η αξιοποίηση των βιωματικών εμπειριών των παιδιών από τη χώρα υποδοχής
- Η έμφαση στην αμοιβαία επίδραση των πολιτισμών
- Η αποδοχή της μετανάστευσης και της νέας πολιτισμικής πραγματικότητας
- Η διερεύνηση των κοινωνικοκεντρικών κι εθνοκεντρικών κριτηρίων του σχολείου
- Η διερεύνηση του πλαισίου της εκπαίδευσης κι άνοιγμα στους ενήλικες

Καταλήγοντας, είναι σωστό να τονίσουμε ότι η διαπολιτισμική εκπαίδευση είναι το κλειδί για την ομαλή συνύπαρξη όλων των ανθρώπων σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία. Κι όπως επισημαίνουν οι Κανακίδου και Παπαγιάννη (1994), η πιο κατάλληλη απάντηση της παιδαγωγικής επιστήμης σε μια πολυεθνική και πολυπολιτισμική κοινωνία, είναι η διαπολιτισμική εκπαίδευση.

Κεφάλαιο 1.3: Αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης

Κατά καιρούς πολλοί είναι αυτοί που διατυπώνουν τις αρχές σύμφωνα με τις οποίες διέπεται η διαπολιτισμική εκπαίδευση. Το σίγουρο είναι ότι αυτές τις αρχές επιβάλλεται να τις γνωρίζουν πρώτα από όλα οι εκπαιδευτικοί, με σκοπό να τις εφαρμόζουν καθημερινά στον εκάστοτε χώρο διδασκαλίας. Βέβαια, σημαντικό είναι αυτές οι αρχές να γίνονται ευρέως γνωστοί, ώστε να μπορούν όλοι να τις εφαρμόζουν στη ζωή τους.

Είναι γνωστό πως ο Essinger (στο Γεωργογιάννη, 1997), υποστηρίζει πως η διαπολιτισμική εκπαίδευση διέπεται από τέσσερεις βασικές και περιεκτικές αρχές. Είναι οι:

- Ενσυναίσθηση
- Αλληλεγγύη
- Σεβασμός
- Εναντίωση στον εθνικιστικό τρόπο σκέψης

Ως ενσυναίσθηση μπορούμε να ορίσουμε την ικανότητα του ατόμου να μπορεί να κατανοήσει την κατάσταση που βρίσκεται ο άλλος. Ο άνθρωπος μπορεί να μεταβαίνει στη θέση του άλλου, να μεταθέτει τον εαυτό του, για να δει τα προβλήματα του άλλου μέσα από το δικό του πρίσμα και να κατανοήσει την κατάστασή του. Έτσι, ο άνθρωπος καταφέρνει να έχει μια συστημική σκοπιά των γεγονότων και των καταστάσεων, χωρίς να είναι υποκειμενικός.

Η αλληλεγγύη θεωρείται ένας από τους βασικότερους στόχους της εκπαίδευσης, κι εδώ ο Essinger την τοποθετεί και ως μια από τις βασικές αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Υποδηλώνει την καλλιέργεια μιας συλλογικής συνείδησης και την ανατροπή του αισθήματος της κοινωνικής αδικίας και ανισότητας. Υπερβαίνοντας και καταλύοντας τα όρια της ομάδας, τη φυλής και του κράτους, η συλλογική συνείδηση μπορεί να υπερισχύσει.

Όσον αφορά τον σεβασμό, εδώ εννοείται ο διαπολιτισμικός σεβασμός. Όταν, δηλαδή, κάθε άνθρωπος σέβεται όχι μόνο τον δικό του, αλλά και τον πολιτισμό των άλλων ανθρώπων. Μπορεί ο κάθε πολιτισμός να μην είναι στον ίδιο βαθμό αναπτυγμένος, αλλά δεν παύει να αποτελεί ένα μέρος του κόσμου μας, το οποίο πρέπει να γίνεται σεβαστό.

Η τελευταία αρχή που ορίζει ο Essinger είναι η εναντίωση στον εθνικιστικό τρόπο σκέψης. Με συνεχή προσπάθεια, εθνικά στερεότυπα και προκαταλήψεις που έχουν παγιωθεί, μπορούν να καταργηθούν και να επέλθει η αρμονική συμβίωση. Απαλλαγμένοι από τέτοιου είδους στερεότυπα, οι άνθρωποι μπορούν να επικοινωνήσουν καλύτερα μεταξύ τους, κάνοντας εποικοδομητικό διάλογο.

Ωστόσο, εκτός από τις βασικές αρχές που έχει ορίσει ο Essinger, ο Δαμανάκης (στο Ευαγγέλου, 2007) είναι αυτός που αναφέρει ότι η διαπολιτισμική θεωρία διέπεται κι από τις εξής αρχές:

- Ισοτιμία των πολιτισμών
- Ισοτιμία του μορφωτικού κεφαλαίου
- Παροχή ίσων ευκαιριών

Μιλώντας για ισοτιμία των πολιτισμών εννοούμε πως κάθε πολιτισμός έχει την δική του αξία και πρέπει να είναι σεβαστός και να θεωρείται ισότιμος. Οι εκπαιδευτικοί έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιούν στοιχεία των διάφορων πολιτισμών μέσα στις τάξεις τους, ύστερα βέβαια από την προσεκτική αξιολόγησή

τους και την σημασία που θεωρούν ότι έχουν για την ανάπτυξη του διαπολιτισμικού ατόμου. Στα πλαίσια της αποδοχής της ισότητας όλων των πολιτισμών, η διαπολιτισμική θεωρία αποδέχεται την ύπαρξη ενός ενδιάμεσου πολιτισμού, τον λεγόμενο «πολιτισμό των μεταναστών». Αυτός προκύπτει από την αλληλεπίδραση του πολιτισμού των ανθρώπων που μεταναστεύουν, με αυτόν της χώρας υποδοχής (Δαμανάκης, 2000). Οι άνθρωποι που μεταναστεύουν φέρουν τα ιδιαίτερα πολιτισμικά χαρακτηριστικά τους, την γλώσσα τους, τις συνήθειές τους και τον τρόπο ζωής τους. Αναμενόμενο είναι, λοιπόν, πως όταν εγκατασταθούν στην χώρα υποδοχής θα επέλθουν κάποιες διαφοροποιήσεις στο ήδη υπάρχον πολιτισμικό τους υπόβαθρο.

Μια ακόμη αρχή που ορίζει ο Δαμανάκης (2000) είναι η ισότιμη αποδοχή του μορφωτικού κεφαλαίου του κάθε παιδιού. Θεωρείται δεδομένο πως για να ισχύσει αυτή η αρχή, πρέπει πρώτα να ισχύσει η ισότιμη αποδοχή και αντιμετώπιση όλων των πολιτισμών (Πανταζής, 2005). Αν δεν ισχύει αυτό, τότε το παιδί νιώθει ότι απορρίπτεται με έμμεσο τρόπο από το σχολείο. Αντίθετα, όταν το παιδί γίνει αποδεκτό από τον κοινωνικό περίγυρο, τότε νιώθει ότι σέβονται τόσο το ίδιο όσο και τον εαυτό του, αποτελεί μέρος της ομάδας και συμμετέχει σε όλες τις δραστηριότητες μαζί με τα παιδιά της χώρας υποδοχής.

Ένας τρόπος για να οδηγήσει το παιδί στο αίσθημα της ισότιμης αποδοχής, είναι η διδασκαλία μέσα στην τάξη τόσο της γλώσσας της χώρας υποδοχής όσο και της μητρικής του γλώσσας. Με αυτόν τον τρόπο τα παιδιά αντιμετωπίζονται ισάξια με τα άλλα και έχουν τις ίδιες ευκαιρίες με τους συμμαθητές τους. Μόνο τότε και με πολλούς ακόμη τρόπους, το παιδί μπορεί να έχει ίσες ευκαιρίες με τους συμμαθητές του. Ο Μάρκου (1989) συνεχίζει λέγοντας πως το σχολείο οφείλει να αντιμετωπίσει τους μαθητές ισότιμα, ανεξάρτητα από την εθνική, φυλετική και πολιτισμική τους προέλευση, ώστε να μπορέσουν να αναπτυχθούν πολύπλευρα με βάση τις κοινωνικοπολιτισμικές τους προϋποθέσεις και το δικό τους μορφωτικό επίπεδο.

Επίσης ο Rodgers (στο Γκανάτσιου, 2010) ορίζει επτά ακόμη αρχές που θα πρέπει να λάβουμε υπόψη μας. Αναφορικά αυτές είναι:

- Ο μαθητής μπορεί να διδαχθεί περίπλοκο υλικό και να έχει υψηλές επιδόσεις
- Ο κάθε μαθητής έχει τον δικό του τρόπο μάθησης

- Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να εκμεταλλευτούν τις ήδη υπάρχουσες νοητικές εικόνες των μαθητών
- Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να έχουν υψηλούς και ρεαλιστικούς στόχους για όλους τους μαθητές τους
- Υιοθέτηση της συνεργασίας
- Ίση μεταχείριση αγοριών και κοριτσιών μέσα στην σχολική τάξη
- Ανάπτυξη και υιοθέτηση θετικής αυτό-εικόνας.

Κεφάλαιο 1.4: Η διαπολιτισμική εκπαίδευση στην Ελλάδα

Η διαπολιτισμική εκπαίδευση εμφανίζεται στην Ελλάδα και εγκαινιάζει τον τομέα της εκπαίδευσης στις αρχές της δεκαετίας του '80. Η εμφάνισή της συνδέεται με την επανένταξη των παλινοστούντων μαθητών στο ελληνικό σχολείο και τον ευρύτερο κοινωνικό περίγυρο (Μάρκου, 1996). Έτσι, θέτονται οι πρώτες βάσεις για την αντιμετώπιση των εκπαιδευτικών αναγκών ατόμων με κοινωνικές, πολιτισμικές ή θρησκευτικές ιδιαιτερότητες.

Η πρώτη προσπάθεια - προσέγγιση έγινε τότε, ύστερα από υπουργική απόφαση, η οποία εισάγει τον θεσμό των τάξεων υποδοχής σε δημόσια σχολεία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Δαμανάκης, 2000). Ο βασικός σκοπός ίδρυσής τους είναι η ομαλή μετάβαση και προσαρμογή στο εκπαιδευτικό μας σύστημα. Πρέπει να επισημάνουμε ότι η γλώσσα και ο πολιτισμός των χωρών προέλευσης δεν διδάσκονταν στις τάξεις υποδοχής, εφόσον κυριαρχούσε η λογική της άμεσης και γρήγορης ένταξης στις κανονικές τάξεις (Δαμανάκης, 2000).

Στη συνέχεια, διαμορφώθηκε μια «αφομοιωτική - αντιρατσιστική προσέγγιση», κατά την οποία υποβαθμίζονταν τα σχολικά προβλήματα των παλινοστούντων παιδιών και περιορίζονταν στο επίπεδο της γλωσσικής έκφρασης (Μάρκου, 1996). Σκοπός αυτής της προσέγγισης είναι οι παλινοστούντες μαθητές να εξοικειωθούν και να μάθουν τη γλώσσα της χώρας υποδοχής, για να μπορέσουν να ενταχθούν στις σχολικές τάξεις.

Έπειτα, δημιουργείται μια «αντισταθμιστική - πλουραλιστική προσέγγιση», όπου θεσμοθετούνται τα φροντιστηριακά τμήματα, τα οποία είχαν ως στόχο την παροχή πρόσθετης βοήθειας σε όσους μαθητές είχαν ανάγκη (Δαμανάκης, 2000). Αναγνωρίζεται πλέον η ανάγκη διατήρησης και ενίσχυσης των γλωσσικών και

πολιτιστικών διαφορών των παιδιών, χωρίς όμως να αμφισβητείται η αντίληψη της πολιτισμικής ομοιογένειας.

Τα τελευταία χρόνια, η ελληνική πολιτεία ευαισθητοποιείται ολοένα και περισσότερο γύρω από την διαπολιτισμική εκπαίδευση. Σημαντικά γεγονότα θεωρούνται η ίδρυση της Ειδικής Γραμματείας Παιδείας Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης (Νόμος 2413 / 1996) και του Ινστιτούτου Παιδείας Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης (Ι.Π.Ο.Δ.Ε.). Παράλληλα, η επιστημονική κοινότητα είναι αυτή που τα τελευταία χρόνια, ολοένα και περισσότερο ερευνά θέματα όπως οι συνθήκες διαβίωσης, εκπαίδευσης και ανάπτυξης μαθητών με διαφορετικά πολιτισμικά και γλωσσικά χαρακτηριστικά. Ταυτόχρονα παράγεται κατάλληλο διδακτικό υλικό, δημιουργούνται τμήματα διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας, οργανώνονται σεμινάρια για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, τη στήριξη των μεταναστευτικών οικογενειών, την παρέμβαση στις τοπικές κοινότητες και τη διατύπωση συγκεκριμένων προτάσεων για την εκπαίδευση των παιδιών των μεταναστών (ΕΚΚΕ, 2008).

Στο πλαίσιο των θετικών αλλαγών, το 2006 ξεκίνησε η τρίτη φάση του προγράμματος Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. II «Ένταξη των παιδιών με πολιτισμικές και γλωσσικές ιδιαιτερότητες στο εκπαιδευτικό σύστημα», η οποία μέσω των Πανεπιστημίων στηρίζει τα παρακάτω Προγράμματα:

- «Εκπαίδευση Μουσουλμανοπαίδων», στο Πανεπιστήμιο Αθηνών
- «Ένταξη παιδιών παλιννοστούντων και αλλοδαπών στο σχολείο για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (Γυμνάσιο)», στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
- «Εκπαίδευση Τσιγγανοπαίδων στο σχολείο», στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
- «Εκπαίδευση Παλιννοστούντων και Αλλοδαπών μαθητών», στο Πανεπιστήμιο Αθηνών

Επίσης, θεωρείται αναμενόμενο επακόλουθο η ανάγκη επιμόρφωσης και εκσυγχρονισμού της εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών, γι' αυτό οργανώνονται επιμορφωτικές ημερίδες και σεμινάρια μικρής ή μεγάλης διάρκειας, με πανελλήνια συχνά εμβέλεια. Τέτοιου είδους φορείς και δράσεις είναι το Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ), το Ινστιτούτο Παιδείας Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης (ΙΠΟΔΕ), το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο,

η Γενική Γραμματεία Λαϊκής Επιμόρφωσης (ΓΓΛΕ), το Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας (ΕΙΝ), η Δράση e-Twinning (ΕΚΚΕ, 2008).

Όπως προβλέπεται από τον Νόμο 2413/96, για να χαρακτηριστεί ένα σχολείο διαπολιτισμικό, θα πρέπει ο αριθμός των παλιννοστούντων και/ή αλλοδαπών μαθητών να πλησιάζει το 45% του συνολικού αριθμού. Τα σχολεία αυτά ακολουθούν το κανονικό Αναλυτικό Πρόγραμμα και έχουν ως στόχο:

- Να παρέχουν ίσες εκπαιδευτικές ευκαιρίες
- Να λαμβάνουν μέτρα διορθωτικού χαρακτήρα για τη δημιουργία κλίματος ισότητας
- Να αναγνωρίζουν τις ιδιαιτερότητες και την πολυμορφία και να καλλιεργούν την αλληλοαποδοχή
- Να καλλιεργούν θετική στάση απέναντι στη μάθηση
- Να αξιοποιούν το πολιτισμικό και γλωσσικό πλούτο που φέρουν οι μαθητές
- Να προωθούν τη διαπολιτισμική εκπαίδευση στην τοπική κοινωνία όπου ανήκουν.

Η ίδρυση σχολείων διαπολιτισμικής εκπαίδευσης ή η μετατροπή δημόσιου σχολείου σε σχολείο διαπολιτισμικής εκπαίδευσης προβλέπεται επίσης από το Νόμο 2413/96. Σύμφωνα με τα άρθρα 34 και 35 του ίδιου νόμου, στα σχολεία διαπολιτισμικής εκπαίδευσης εφαρμόζονται τα προγράμματα των αντίστοιχων δημόσιων σχολείων, τα οποία όμως με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας, η οποία εκδίδεται ύστερα από σύμφωνη γνώμη του Ι.Π.Ο.Δ.Ε., είναι δυνατό να προσαρμόζονται στις ιδιαίτερες εκπαιδευτικές, κοινωνικές, πολιτιστικές ή μορφωτικές ανάγκες των μαθητών τους. Έτσι, είναι δυνατό να εφαρμόζονται στα σχολεία διαπολιτισμικής εκπαίδευσης ειδικά αναλυτικά προγράμματα με δυνατότητα πρόσθετων ή εναλλακτικών μαθημάτων, μειωμένο ωράριο των εκπαιδευτικών και μειωμένο αριθμό μαθητών ανά τάξη. Σχολεία διαπολιτισμικής εκπαίδευσης βρίσκονται στους νομούς Αττικής, Ροδόπης, Θεσσαλονίκης, Κοζάνης και Ιωαννίνων (ΕΚΚΕ,2008).

Φαίνεται, λοιπόν, πως τα τελευταία χρόνια γίνονται ολοένα και περισσότερες προσπάθειες για την εφαρμογή της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης στα ελληνικά σχολεία, προκειμένου όλα τα παιδιά να είναι σε θέση να αγωνιστούν με ίσους όρους και πάνω σε στέρεες βάσεις. Μέσα σε ένα πολυπολιτισμικό περιβάλλον οι εκπαιδευτικοί και οι γονείς βρίσκονται συχνά σε δύσκολη θέση, προσπαθώντας να αποκωδικοποιήσουν τα μηνύματα που εμπεριέχει ο λόγος περί ετερότητας. Η διαπολιτισμική παιδαγωγική μπορεί να συμβάλλει στην κατανόηση της νέας αυτής διάστασης της εκπαιδευτικής πραγματικότητας (Γκότοβος, 2003). Μπορούμε να ισχυριστούμε ότι βρισκόμαστε σαν χώρα σε ένα ικανοποιητικό επίπεδο, αν λάβουμε υπόψη μας όλα τα παραπάνω. Πόσο, όμως, είμαστε σίγουροι ότι στερεότυπα και αντιλήψεις τόσων ετών έχουν καταρριφθεί μέσα σε λίγα χρόνια εφαρμογής της διαπολιτισμικής θεωρίας; Πόσο το εκπαιδευτικό σύστημα ανταποκρίνεται και μπορεί να στηρίξει τη σημερινή πλουραλιστική πραγματικότητα και τις σύγχρονες ανάγκες των μαθητών;

Κεφάλαιο 1.5: Στερεότυπα στο νηπιαγωγείο

Το στερεότυπο αποτελεί μια απλουστευμένη ή τυποποιημένη αντίληψη ή μια εικόνα, που συχνά κατέχουν από κοινού οι άνθρωποι για μια άλλη ομάδα ανθρώπων. Όπως πρώτος υποστήριξε ο Lippmann (1922), είναι «μια εικόνα στο κεφάλι μας» μια γενίκευση που κατασκευάζουμε και την αποδίδουμε σε όλα τα μέλη μιας ομάδας. Αυτή η γενίκευση πολλές φορές στηρίζεται στην ελάχιστη ή περιορισμένη γνώση για μια ομάδα ανθρώπων. Τα στερεότυπα μπορούν να είναι θετικά ή αρνητικά και επηρεάζουν τις πληροφορίες που δεχόμαστε (Δραγώνα, 2004).

Δυστυχώς, τα στερεότυπα δεν απευθύνονται μόνο στους ενήλικες, αλλά και στα παιδιά. Από τη δεκαετία του 1930 αναπτύχθηκε μεγάλο ερευνητικό ενδιαφέρον για την ανάπτυξη στερεοτύπων στα παιδιά. Τα στερεότυπα φαίνεται ότι «μαθαίνονται» σε πολύ μικρή ηλικία, πριν ακόμα ένα παιδί αποκτήσει ιδέα για την ομάδα στην οποία αναφέρονται (Δραγώνα, 2004). Η θετική διάσταση αυτών των πληροφοριών είναι ότι, εάν διαχειριστεί η εκπαίδευση την έννοια της προκατάληψης νωρίς στην παιδική ηλικία, θα μπορέσει να συντελέσει στη δημιουργία ενός κόσμου με λιγότερα στερεότυπα και προκαταλήψεις. Έχοντας ως αφορμή τα παραπάνω, αξίζει να επισημάνουμε ότι στο σημερινό πολυπολιτισμικό νηπιαγωγείο βασική

προϋπόθεση της αγωγής πρέπει να είναι τα παιδιά και οι κοινωνικές τους σχέσεις, αφού αυτά διαμορφώνουν την ταυτότητα τους και τις αντιλήψεις τους σε ένα ήδη διαμορφωμένο από τους ενήλικες κοινωνικό περιβάλλον, από το οποίο και επηρεάζονται (Γκόβαρης, Νιώτη, Σταμάτης, 2003).

Είναι αδιαμφισβήτητο γεγονός πως ο κόσμος γύρω μας και οι κοινωνικές σχέσεις είναι διαμορφωμένες με βάση στερεότυπα και είναι διχοτομημένες σε έννοιες του καλού και του κακού (Γκόβαρης, Νιώτη, Σταμάτης, 2003). Τα στερεότυπα αυτά περιβάλλουν τον κόσμο των παιδιών ήδη από τις μικρότερες ηλικίες κι αυτό έχει αποδειχθεί και μέσω διαφόρων ερευνών. Σύμφωνα με τους Trautner, Helbing, Sahm, Penning (1989), στην ηλικία του νηπιαγωγείου τα παιδιά γνωρίζουν και χρησιμοποιούν τα στερεότυπα.

Οι Duckitt, Wall και Pokroy (1999) διεξήγαγαν έρευνα για να αιτιολογήσουν την προτίμηση των παιδιών προς το άσπρο χρώμα και να αντιληφθούν κατά πόσο αυτές τους οι προτιμήσεις μπορούν να επηρεάσουν τη στάση τους προς διάφορες ομάδες ατόμων και να οδηγήσουν στην ανάπτυξη φυλετικών προκαταλήψεων στο μέλλον. Τα ευρήματά τους απέδειξαν πως υπάρχει σαφής σχέση της επιλογής ενός χρώματος με τις φυλετικές τους προτιμήσεις. Πιο συγκεκριμένα, τα παιδιά προσχολικής ηλικίας, συνήθως δεν είναι εξοικειωμένα με τις διαφορές του χρώματος μεταξύ των ανθρώπων, καθώς και τη διαφορετικότητα στη γλώσσα, το φύλο και την ελλιπή σωματική διάπλαση. Είναι δεδομένο, ότι αυτά τα συναισθήματα φόβου μπορούν να συμβάλλουν στην ανάπτυξη ρατσιστικών στερεοτύπων (Γκόβαρης, Νιώτη, Σταμάτης, 2003).

Οι Γκόβαρης, Νιώτη, Σταμάτης (2003) υποστηρίζουν πως ένα παιδί από την ηλικία των δύο χρόνων μπορεί να εντοπίζει διαφορές στους ανθρώπους και να ξεχωρίζει άτομα με διαφορετικό χρώμα δέρματος. Καθώς μεγαλώνει ηλικιακά, στα τρία έχει την δυνατότητα να διακρίνει τα δυο φύλα και να εντάσσει τον εαυτό του σε ένα από αυτά. Αργότερα αναπτύσσει ικανότητες που το βοηθούν να κατηγοριοποιεί τον εαυτό του και βάσει φυσικών ιδιοτήτων, αλλά και πνευματικών.

Παράλληλα, πείραμα που διεξήχθη ήδη από το 1947 στην Αμερική, απέδειξε ότι ακόμη και παιδιά μαύρου χρώματος δήλωναν πως έμοιαζαν με τις λευκές κούκλες του πειράματος, καθώς και ότι απέδιδαν τις ιδιότητες της ομορφιάς και της καλοσύνης στις λευκές κούκλες. Ωστόσο, παρεμφερείς έρευνες που διεξήχθησαν στις επόμενες δεκαετίες, επισήμαναν πως η τάση αυτή είχε αρχίσει να υποχωρεί, γεγονός που αποδόθηκε στις κοινωνικές και πολιτικές αλλαγές της εποχής (Δραγώνα, 2004).

Μια ελπιδοφόρα διάσταση σε όλα όσα προαναφέρθηκαν, είναι ότι το νηπιαγωγείο μπορεί να λειτουργήσει ως χώρος αναγνώρισης των διαφορών και ταυτόχρονα ως χώρος δημιουργίας ταυτοτήτων, παρέχοντας ευκαιρίες ισότιμης συμμετοχής στο σύνολο των δραστηριοτήτων του. Η αποδυνάμωση των στερεοτύπων μπορεί να επιτευχθεί μέσα από την ενδυνάμωση του συνεργατικού πνεύματος των παιδιών καθώς και μέσα από την ανάπτυξη ικανοτήτων όπως αυτή της ενσυναίσθησης. Έτσι τα παιδιά θα μπορέσουν να κατανοήσουν τον αρνητικό ρόλο των στερεοτύπων, την ανάγκη αποστασιοποίησης από αυτά και του σεβασμού της κάθε είδους διαφορετικότητας.

Κεφάλαιο 2: Το παραμύθι – Ιστορική αναδρομή

Το παραμύθι αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα πνευματικά δημιουργήματα του ανθρώπου και έχει την μεγαλύτερη απήχηση στις παιδικές κυρίως ψυχές (Σπυροπούλου - Παπαδημητρίου, 1988). Βασισμένο στην φανταστική διήγηση υπερφυσικών γεγονότων (Γκότοβος, 1996), είναι ένα ανθρωπολογικό είδος της λαϊκής φιλολογίας (Αναγνωστόπουλος, 1999) και παρουσιάζει μια καθολικότητα που υπερβαίνει κάθε εθνικό όριο (Αυδίκος, 1997). Είναι, συνεπώς, κοινό κτήμα της ανθρωπότητας και εθνικό κτήμα του κάθε λαού (Αναγνωστόπουλος, 1999) καθώς και δεν έχει όρια και περιορισμούς στον χώρο και στον χρόνο. Πρόκειται για διήγηση με ποιητική φαντασία (Αναγνωστόπουλος, 1999), που μας ταξιδεύει σε εξωπραγματικούς κόσμους, όπου τα ζώα και τα δέντρα μιλούν, οι άνθρωποι μεταμορφώνονται, γίνονται πράξεις ανώτερες από τις ανθρώπινες και αντίθετες στους νόμους της φύσης (Σπυροπούλου – Παπαδημητρίου, 1988).

Η λέξη «παραμύθι» προέρχεται ετυμολογικά από το ρήμα «παραμυθέομαι», που αρχικά σημαίνει «συμβουλευώ» και κατόπιν στον Ηρόδοτο και στον Πλάτωνα, «παρηγορώ». Αργότερα, κατά τους μέσους και νέους χρόνους, υποχώρησε η έννοια της παρηγορίας και προβλήθηκε εντονότερα η έννοια του μύθου, που ενυπάρχει μέσα στο παραμύθι. Άλλωστε με την πιο διευρυμένη σημασία, παραμύθι είναι ό,τι βρίσκεται «κοντά στον μύθο» ή είναι βγαλμένο από τον μύθο (Αναγνωστόπουλος, 1999).

Κατά καιρούς πολλοί είναι οι ορισμοί που έχουν διατυπωθεί σχετικά με το παραμύθι. Ξεκινώντας από τον Πλάτωνα, που θεωρεί τα παραμύθια φλυαρίες των γηραιότερων γυναικών (Αυδίκος, 1997), μέχρι και την πιο σύγχρονη εποχή. Παράλληλα, ο Μέγας (1967) ορίζει τα παραμύθια ως διηγήσεις που πλάθονται μέσα στον κόσμο του μαγικού με «ποιητική φαντασία» ή διηγήσεις «περί θαυμάσιων συμβάντων». Επίσης, ο Λουκάτος (1978) αναφέρει πως το παραμύθι έχει τόση αξία για την λαογραφία, όση έχει και το μυθιστόρημα για την λογοτεχνία. Σύμφωνα με τον Μερακλή (1993), το παραμύθι είναι το «αρχαιότερο διασωζόμενο είδος αφήγησης, που σκοπό έχει περισσότερο να τέρψει, παρά να διδάξει (Αναγνωστόπουλος, 1999). Επιπρόσθετα, οι σχολιαστές των παραμυθιών των αδερφών Grimm, Bolte και Polinka (στο Μερακλής, 1993) υποστηρίζουν πως ο όρος παραμύθι είναι μια διήγηση δημιουργημένη με «ποιητική φαντασία», προερχόμενη από τον κόσμο του μαγικού, που την ακούνε με ευχαρίστηση όλοι, μικροί και μεγάλοι, έστω κι αν δεν την θεωρούν ρεαλιστική και πιστευτή.

Το παραμύθι διακρίνεται σε λαϊκό και έντεχνο. Το λαϊκό αποτελεί δημιούργημα του ανώνυμου παραμυθά, είναι έργο συλλογικό και φτάνει ως εμάς με όλες τις πιθανές παραλλαγές του ανά τον χρόνο. Αντίθετα, το έντεχνο αποτελεί έργο του επώνυμου λογοτέχνη, ο οποίος μπορεί να βασίζεται και να εμπνέεται από τα λαϊκά ή από τη φαντασία και το ταλέντο του (Δελώνης, 1991).

Αυτό το είδος της φιλολογίας, το παραμύθι, ψυχαγώγησε και εξακολουθεί να ψυχαγωγεί τους ανθρώπους, όσο κανένα άλλο. Σύμφωνα με τον Bettelheim (στο Σακελλαρίου, 1995) τα παραμύθια θεωρούνται έργα τέχνης και έχουν μεγάλη αξία τόσο για τους ενήλικες όσο και για τα παιδιά, αφού εμπλουτίζουν τη φαντασία τους, συμβάλλουν στη συγκρότηση της προσωπικότητάς τους, πληροφορούν, ψυχαγωγούν και παράλληλα διδάσκουν. Επίσης, βοηθούν το παιδί να απαλλαγεί από τους φόβους του και να γίνει μια ανεξάρτητη και αυτοδύναμη ύπαρξη.

Το παραμύθι κάνει αισθητή την παρουσία του καθ' όλη την ύπαρξη και τη διαδρομή των ανθρώπων, άλλοτε πιο φανερά κι άλλοτε λιγότερο. Η πρώτη πηγή του είναι η μητέρα, που επιστρατεύει τις γνώσεις, τις εμπειρίες και τη φαντασία της για να αφηγείται παραμύθια στο παιδί της (Δελώνης, 1991). Ο πρωτόγονος άνθρωπος δημιούργησε πλάσματα με τη φαντασία του, προκειμένου να ερμηνεύσει και να εξευμενίσει τις αόρατες, επικίνδυνες δυνάμεις. Έδωσε μορφή στα φυσικά φαινόμενα πλάθοντας θεούς, δράκους, μάγους κ.ά. (Αναγνωστόπουλος, 2010). Ήδη κι από την αρχαιότητα, το παραμύθι φαίνεται πως ήταν γνωστό στους Έλληνες. Ο Πλάτωνας, ο Στράβωνας, ο Πλούταρχος και ο Λουκιανός είναι μερικοί μόνο από τους οποίους μίλησαν και ασχολήθηκαν με το παραμύθι. Επίσης, η εποχή του Βυζαντίου είναι μία από τις οποίες καλλιεργήθηκε το παραμύθι και ιδιαίτερα από το λαό, αφού οι λόγιοι τα περιφρονούσαν θεωρώντας τα «γραών μύθους».

Στους προκλασικούς και κλασικούς χρόνους, αλλά και στον Μεσαίωνα, το παραμύθι γίνεται μέσο επικοινωνίας των ανθρώπων. Οι επίσημοι παραμυθάδες, χρησιμοποιώντας μουσικά όργανα, αφηγούνται φανταστικές ιστορίες, σε δημόσιους ή σε ιδιωτικούς χώρους, σε βασιλικές αυλές και λαϊκές συγκεντρώσεις. Μεταφέρουν όχι μόνο αυτά που γνωρίζουν, αλλά κι αυτά που έχουν ακούσει ή έχουν δει, φροντίζοντας πάντα να τελειώνουν τη διήγηση με ευτυχές τέλος (Δελώνης, 1991). Οι παραμυθάδες είναι αυτοί που διέσωσαν και καλλιέργησαν την προφορική αφηγηματική παράδοση, όχι μόνο στον ελληνικό χώρο, αλλά και στον χώρο της Ανατολής και της Δύσης (Αναγνωστόπουλος, 2010). Για πολλούς αιώνες το παραμύθι ζει και διαδίδεται με την προφορική παράδοση, από γενιά σε γενιά και από

τόπο σε τόπο. διατηρώντας όμως τα βασικά μυθικά του στοιχεία και τον κυριώς πυρήνα του (Αναγνωστόπουλος, 1988).

Κατά τους μέσους και νεότερους χρόνους, το παραμύθι αποκτά πιο ψυχαγωγικό χαρακτήρα και επιδιώκει την αισθητική απόλαυση (Δελώνης, 1991). Κι ενώ μέχρι τον 12^ο αι. η διάδοση του παραμυθιού γίνεται προφορικά, με τη τυπογραφία δημιουργείται η γραπτή παράδοση. Έτσι, τον 16^ο αι. στην Αγγλία, τυπώνονται τα πρώτα βιβλία, όπως οι μύθοι του Αισώπου και τα Ομηρικά έπη. Σημαντικό, ωστόσο, ενδιαφέρον για το παραμύθι σημειώνεται τον 17^ο αι. και κορυφώνεται τον 19^ο αι. με την εμφάνιση νέων ρευμάτων. Το επιστημονικό ενδιαφέρον για τον λαϊκό πολιτισμό εκδηλώνεται στην Ευρώπη στις αρχές του 19^{ου} αι. και συνδέεται με την κατάργηση του φεουδαρχικού συστήματος, τη γέννηση του έθνους και το πνευματικό κίνημα του ρομαντισμού. (Αναγνωστόπουλος, 2010).

Όπως αναφέρει ο Μερακλής (1988), στην Ελλάδα το ενδιαφέρον για το παραμύθι εκδηλώθηκε πρώτα από τους ξένους. Κάποιοι από αυτούς είναι ο Bernhard Schmidt, ο Richard Dawkins και ο Hahn. Αρχικά αναζητήθηκαν τα επιβιώματα της αρχαιότητας στην ελληνική παράδοση, όχι μόνο στα παραμύθια αλλά και στα ήθη και στα έθιμα. Έτσι, τα παραμύθια προσέλκυαν αρχικά το ενδιαφέρον σε σχέση με την αρχαιότητα. Όμως υπήρξε και ο τομέας της γλωσσολογίας που ασχολήθηκε με τα παραμύθια, καθώς θεωρήθηκαν σπουδαία γλωσσικά και μάλιστα διαλεκτολογικά μνημεία. Δεν λείπουν πάντως κι αυτοί που ασχολήθηκαν με τη ζωντανή παράδοση και τους φορείς της. Βέβαια αργότερα ξεχωρίζουν και Έλληνες λαογράφοι, που πραγματοποιούν μελέτες για το παραμύθι. Όπως μαθαίνουμε, το 1909 ο Νικόλαος Πολίτης ιδρύει την Ελληνική Λαογραφική Εταιρεία, εγκαινιάζοντας μια νέα εποχή και ζητά από το Υπουργείο να αποστείλει εγκύκλιο στα σχολεία για τη συλλογή λαογραφικού υλικού (Μερακλής, 1988). Ακολουθούν κι άλλοι σπουδαίοι λαογράφοι, όπως είναι ο Γεώργιος Μέγας, ο Δημήτριος Λουκάτος, ο Στίλπων Κυριακίδης, ο Δημήτριος Οικονομίδης, ο Μιχάλης Μερακλής, ο Ανδρέας Μιχαηλίδης – Νουάρος κ.ά. (Δελώνης, 1991).

Το παραμύθι ως εκπαιδευτικό υλικό υπέστη πολλές περιπέτειες και κάθε φορά περνούσε από μια διαδικασία κρίσης. Υποστηρίχθηκε θερμά από τους εκπαιδευτικούς για την παιδαγωγική του σημασία και τη συμβολή του στην γλωσσική, γνωσιακή και ηθική επίδρασή του στα παιδιά. Ωστόσο, υπήρξε και μια κατηγορία ανθρώπων που καταδίκαιζε το παραμύθι, υποστηρίζοντας πως δεν είναι κατάλληλο για τη μόρφωση των παιδιών, εξαιτίας του φανταστικού κόσμου μέσα στο οποίο κινείται. των βίαιων

σκηνών και μαγικών τεράτων που περιέχει κ.ά. Άλλοι πάλι λαογράφοι τονισαν την αισθητική αξία του παραμυθιού και άλλοι προέβαλλαν τον διδακτικό του χαρακτήρα. Η αλήθεια, βέβαια, εντοπίζεται στον συνδυασμό των απόψεων (Αναγνωστόπουλος, 2010).

Δυστυχώς, φυσικό επακόλουθο των ημερών μας είναι η σημαντική απομάκρυνση του ανθρώπου από το παραμύθι καθώς και από τον παραδοσιακό τρόπο αφήγησης. Όμως, οι άνθρωποι δεν σταμάτησαν ποτέ να αγαπούν τους μύθους, γι' αυτό και εξακολουθούν να πλάθουν νέους, που αντανακλούν τις εκάστοτε ιστορικές αλλαγές, τα προβλήματα και τους φόβους του (Αναγνωστόπουλος, 1988).

Κεφάλαιο 2.1: Το λαϊκό παραμύθι και τα χαρακτηριστικά του

Δημιούργημα του ανώνυμου παραμυθά είναι το παραμύθι, έργο διαχρονικό και συλλογικό (Δελώνης, 1991), αποτελεί το αγαπημένο παιδί της παράδοσης και του λαϊκού προφορικού λόγου (Αναγνωστόπουλος, 1999). Με τη μοναδική του δύναμη κατάφερε να συγκεντρώσει στοιχεία από τον χώρο της Ανατολής και της Δύσης, την προφορική και την γραπτή παράδοση, τον αγροτικό και τον αστικό κόσμο, συνδυάζοντας την παλιά γνώση με τη σύγχρονη κάθε φορά πραγματικότητα (Καπλάνογλου, 2002). Το λαϊκό παραμύθι δεν είναι μια στατική δημιουργία, αλλά αντίθετα μεταλλάσσεται συνεχώς καθώς δέχεται την επίδραση των μεταβολών μέσα στον χρόνο, των τοπικών ιδιαιτεροτήτων και των εκάστοτε αλλαγών (Κοντολέων, 1987). Διακρίνεται για την δυνατότητά του να προσωποποιεί και να εξατομικεύει διαφορετικά στοιχεία πέρα από τη λογική του χώρου και του χρόνου, να επεκτείνεται από τον οργανικό στον ανόργανο κόσμο, από τον άνθρωπο και τα ζώα στα δέντρα, τα λουλούδια, τις πέτρες, τα ρεύματα και τους ανέμους.

Το λαϊκό παραμύθι, ως δημιούργημα του λαού, περιέχει και προβάλλει τις αγωνίες του, τα όνειρα και την ποιητική του διάθεση και στηρίζεται σε αξίες και ανάγκες, οι οποίες αποτελούν θεμελιακά γνωρίσματα της ανθρώπινης ψυχής (Βαλάση, 1985). Τα θέματά του ανταποκρίνονται στις καθημερινές ανάγκες του λαού και προβάλλουν σημαντικά συγκρουσιακά προβλήματα της ανθρώπινης ύπαρξης. Πάντα όμως εκφράζουν την ελπίδα, ότι μέσα από τις πολύμορφες δοκιμασίες, τα εμπόδια και τις δυσκολίες, περιμένουν τη λύση που δίνει δύναμη και κουράγιο στον άνθρωπο για να συνεχίσει (Αναγνωστοπούλου, 1996). Εξάλλου το παραμύθι γνωρίζει τις ανάγκες των ανθρώπων και έχει λύσεις για την καθεμία. έστω κι αν είναι

ποιητικές ή ουτοπικές, αφού κινούνται μέσα στα όρια του παραμυθιού (Μερακλής, 1988). Υπάρχουν τρεις κύκλοι στο λαϊκό παραμύθι, η «κόλαση», το «καθαρτήριο» και ο «παράδεισος». Όταν το παραμύθι αρχίζει, ο ήρωας βρίσκεται στην «κόλαση» (φτώχεια, κακία). Καθώς συνεχίζεται η αφήγηση εισέρχεται στο «καθαρτήριο» (περιπέτειες, δυσκολίες, αγώνες). Στο τέλος του παραμυθιού και μετά την κάθαρση που υφίσταται, βρίσκεται στον «παράδεισο». Με την κάθαρση αγαλλιάζει, όχι μόνο ο ήρωας, αλλά και ο παραμυθός και το ακροατήριο (Καφαντάρης, 1988).

Η πιο πηγαία γλωσσική και λογοτεχνική παραγωγή ενός λαού είναι τα λαϊκά παραμύθια, που καθρεφτίζουν την πνευματικότητα και την κοινωνική ζωή και κατέχουν σημαντική θέση στη λαογραφία. Αν και αποτελούν την πιο γνήσια έκφραση του λαού και έχουν καθολικό χαρακτήρα, παρατηρούνται κάποιες παραλλαγές από τόπο σε τόπο. Αυτές φυσικά είναι αναπόφευκτες, αφού η μετάδοση των λαϊκών παραμυθιών υπήρξε αποκλειστικά προφορική. Ωστόσο, η αξία των λαϊκών παραμυθιών είναι μεγάλη, καθώς αποτελούν την πολιτιστική κληρονομιά ενός τόπου και διαβάζονται με ενδιαφέρον από όλους, μικρούς και μεγάλους (Αναγνωστόπουλος, 1991).

Οι διασκευές είναι μια θετική επέμβαση στο περιεχόμενο και τη μορφή των λαϊκών παραμυθιών, ιδιαίτερα όταν απευθύνονται σε μικρά παιδιά, με στόχο να γίνουν πιο προσιτά στα παιδιά από γλωσσική και παιδαγωγική σκοπιά. Μπορεί να επέμβουν στην έκταση του παραμυθιού, να παραλείπονται σκηνές βίας, να αποχρωματίζονται οι ήρωες κ.ά. Συνήθως, τα παραμύθια που είναι απλά, απαλλαγμένα από βιαιότητες και έχοντας ως πρωταγωνιστές ζώα, γίνονται περισσότερο αρεστά. Πάντως οι διασκευές απαιτούν εξάσκηση, γνώση και υπευθυνότητα, τόσο ως προς το έργο που διασκευάζει κάποιος όσο και ως προς αυτούς που απευθύνεται (Αναγνωστόπουλος, 1999).

Όπως ειπώθηκε και παραπάνω, τα λαϊκά παραμύθια είναι δημιουργήματα κυρίως του λαού κι αυτοί που τα διέσωσαν και τα διέδωσαν μέσα στον χρόνο, είναι οι παραμυθάδες και οι παραμυθούδες. Αυτοί οι λαϊκοί αφηγητές ήταν κυρίως γέροι και γριές στα χωριά, που ήξεραν να χειρίζονται πραγματικά τον λαϊκό λόγο και έκαναν δημόσιες αφηγήσεις στο φιλικό και κοινωνικό περιβάλλον τους. Γνώριζαν πολύ καλά πως επιτελούσαν κοινωφελές έργο και χρήσιμο για όλους, ιδιαίτερα για τα παιδιά. Για να μπορέσουν να είναι δημιουργικοί και αποδοτικοί, ήθελαν να τους περικλείει ένα

κλίμα αμοιβαίας εμπιστοσύνης και εκτίμησης. Ανάλογα με το θέμα του παραμυθιού, κάθε φορά χρωμάτιζαν διαφορετικά τον τόνο της φωνής τους, άλλαζαν εκφράσεις, διάνθιζαν την αφήγηση με χειρονομίες και με διακριτικές κινήσεις του σώματος τους. Οι παραμυθάδες φαινόταν να συμμετέχουν σε όσα πάθαιναν οι ήρωες και πολλές φορές παρέμβαιναν για να πουν την δική τους άποψη και να σχολιάσουν (Αναγνωστόπουλος, 2010).

Βασικό χαρακτηριστικό των παραμυθιών αυτών ήταν η προφορική τους μετάδοση. Αυτό σφραγίζει το ύφος τους και επηρεάζει το περιεχόμενό τους. Οι χαρισματικοί παραμυθάδες μπορούσαν να αφηγούνται για ώρες, δίνοντας πραγματική παράσταση και μαγεύοντας όσους τους παρακολουθούσαν. Όσοι προσπάθησαν να καταγράψουν τέτοιες αφηγήσεις για να τις διασώσουν, λένε πως η καταγραφή προδίδει τα παραμύθια και πως αυτά είναι για να τα ακούς, όχι να τα διαβάζεις (Αναγνωστόπουλος, 2010).

Ένα άλλο σημαντικό χαρακτηριστικό είναι κόσμος του φανταστικού και ο χώρος του απίθανου, μέσα στον οποίο κινούνται τα λαϊκά παραμύθια. Ένας κόσμος πλαστός και ψεύτικος, που δεν έχει καμία σχέση με την πραγματικότητα και μπορεί να βρίσκει λύσεις στα προβλήματα με μαγικό τρόπο, κάνοντας τα πάντα δυνατά (Αναγνωστόπουλος, 1999). Ο Δελώνης (1991) υποστηρίζει, ακόμη, ότι το λαϊκό παραμύθι χαρακτηρίζεται «υπερλογικό», «υπερχρονικό» και «υπερτοπικό». Όλα, δηλαδή, κινούνται πέρα από κάθε λογική, ξεπερνώντας ταυτόχρονα την έννοια του χρόνου και του χώρου. Έτσι, το λαϊκό παραμύθι λειτουργεί σε όλες τις εποχές και σε όλους τους τόπους με τον ίδιο αποτελεσματικό τρόπο, ώστε να έχει μια διαχρονική και διεθνική φυσιογνωμία.

Ένα επιπλέον χαρακτηριστικό γνώρισμα αυτών των παραμυθιών είναι ότι κινούνται μέσα σε μια ταξική κοινωνία, όπου ανώτερη θέση έχουν οι βασιλιάδες και οι βασίλισσες, γεγονός που απηχεί και τα τότε πολιτικά και κοινωνικά δεδομένα. Σημαντικό είναι, επίσης, το ύφος και τα εκφραστικά μέσα των λαϊκών παραμυθιών. Οι παραμυθάδες δεν χρησιμοποιούν εξιδανικευμένο λόγο, αλλά κυριαρχεί η εκφραστική λιτότητα. Χρησιμοποιούν απλά μοτίβα και οι φράσεις τους είναι επίσης λιτές και λακωνικές, όπως και τα επίθετα που παραθέτουν στους χαρακτηρισμούς τους. Επιπρόσθετα, αποφεύγονται οι πραγματολογικές περιγραφές και περιορίζονται στο απολύτως απαραίτητο, παρόλο που η έκταση του παραμυθιού γενικότερα μπορεί

να είναι αρκετά μεγάλη. Δεν καταλαμβάνουν σημαντικό μέρος οι περιγραφές προσώπων ή γεγονότων, αλλά κύριο λόγο έχει η δράση (Σακελλαρίου, 1995). Το ίδιο ισχύει και για την έκφραση της ομορφιάς, η οποία δεν περιγράφεται, αλλά μόνο φανερώνεται η ενέργειά της (Μερακλής, 1993).

Υπάρχουν, βέβαια, και τα υφολογικά χαρακτηριστικά του συγκεκριμένου είδους, τα οποία κατέχει εξίσου καλά ο λαϊκός αφηγητής. Τέτοια είναι η εκφραστική λιτότητα, δηλαδή η απέριτη έκφραση χωρίς έντονους καλλωπισμούς του λόγου ή οι πολυλογίες. Ακόμη, η ικανότητα κάποιων αφηγητών να μιμούνται ήχους και φωνές ζώων, δηλαδή η ηχογλώσσα καθώς και τα επιφωνήματα. Χαρακτηριστικό του ύφους, αποτελούν επίσης οι παύσεις, οι οποίες πολλές φορές δίνουν τον αναγκαίο χρόνο για την καλύτερη αφομοίωση της ιστορίας. Σημαντικό είναι και το στοιχείο του διαλόγου σε ευθύ λόγο και πρώτο πρόσωπο, δίνοντας μια ζωντάνια στην ιστορία του παραμυθιού. Η υπερβολή ανήκει κι αυτή στα υφολογικά στοιχεία, αφού όλα κινούνται σε έναν χώρο πέρα από κάθε λογική. Παράλληλα στις αφηγήσεις μπορεί να κυριαρχεί ο αυθορμητισμός και η ελευθερία, χωρίς να υπάρχουν έκδηλες προκαταλήψεις και αναστολές. Συχνές είναι και οι σκηνές βίας, αφού πάντοτε το καλό δικαιώνεται ηθικά και το κακό τιμωρείται παραδειγματικά. Πολλές είναι και οι αριθμητικές αναφορές, ιδιαίτερα των «ιερών» αριθμών, δηλαδή των περιττών, καθώς και του αριθμού 40 (Αναγνωστόπουλος, 2010).

Δεν θα έπρεπε, ωστόσο, να παραλείψουμε πως έχει ασκηθεί κριτική στα λαϊκά παραμύθια, εξαιτίας του περιεχομένου τους. Αυτό συνέβη κυρίως λόγω των κοινωνικών αλλαγών, μιας και έχει διαφοροποιηθεί η δομή της κοινωνίας και πρότυπα, όπως οι βασιλιάδες και οι άρχοντες, δεν ισχύουν πια. Επίσης, υποστηρίζουν πως τα θέματα των παραμυθιών δεν έχουν σχέση με την πραγματικότητα, με αποτέλεσμα να δίνουν μια παραμορφωτική εικόνα στα παιδιά και να τα αποπροσανατολίζουν. Επιπλέον, έχουν κατηγορηθεί ότι προκαλούν φοβίες στα παιδιά, ότι περιέχουν βιαιότητες που είναι ακατάλληλες, ότι κάνουν λόγο για κοινωνική διαστρωμάτωση και κυρίως ότι ενισχύουν τη δημιουργία προκαταλήψεων και στερεοτύπων. Παρόλα αυτά η παιδαγωγική αξία του παραμυθιού είναι αδιαμφισβήτητη και δεν χωρά λόγος για τυχόν αποκλεισμό τους από τα σχολεία.

Κεφάλαιο 2.2: Οι ήρωες του λαϊκού παραμυθιού

Είναι σημαντικό να αναφερθούμε στους ήρωες των λαϊκών παραμυθιών. αφού γύρω από αυτά τα πρόσωπα κινείται η πλοκή του παραμυθιού και επικεντρώνεται το ενδιαφέρον. Σύμφωνα και με τα λεγόμενα πολλών συγγραφέων, δεν είναι εφικτή η ύπαρξη ενός παραμυθιού, χωρίς ήρωες. Λιτές είναι οι περιγραφές που αναφέρονται σε αυτούς και γίνεται λόγος περισσότερο για την εμφάνιση κι όχι για την προσωπικότητά τους (Αναγνωστόπουλος, 2010).

Γενικότερα, ο κόσμος του παραμυθιού κινείται στη σφαίρα της φαντασίας, του ονείρου και του παραλόγου, απαλλαγμένος από κάθε λογική χροιά, χωρίς να έχει καμία σχέση με την καθημερινή ζωή (Αναγνωστόπουλος, 1999). Παρόμοιες απόψεις έχουν οι περισσότεροι μελετητές, όπως ο Μέγας (1967), που υποστηρίζει ότι ο κόσμος του παραμυθιού είναι ιδιόρρυθμος, ονειρώδης και καθόλου πεζός. Χαρακτηριστικό του είναι η παιδική αντίληψη, αφού τα συμβάντα παρουσιάζονται, όπως μπορεί να τα φανταστεί και να τα αποδώσει ένα παιδί. Παράλληλα, ο Σακελλαρίου (1995) πιστεύει ότι ο κόσμος του παραμυθιού είναι ολότελα φανταστικός, ονειρώδης και απίθανος. Οι φυσικοί νόμοι, που ρυθμίζουν τον κόσμο, στα παραμύθια είναι ανίσχυροι και ανύπαρκτοι.

Στην πλειονότητά τους οι ήρωες των λαϊκών παραμυθιών παρουσιάζονται με ακραίες ιδιότητες. Είναι πολύ ωραίοι ή πολύ άσχημοι, πολύ καλοί ή πολύ κακοί, υπερβολικά μεγάλοι ή υπερβολικά μικροί, χωρίς να υπάρχουν μεσαίες καταστάσεις (Αναγνωστοπούλου, 1996). Οι ήρωες είναι επίπεδοι, δηλαδή δεν έχουν εσωτερικότητα και συναισθήματα, αλλά ούτε και «υποκειμενικό βάθος». Για τους χαρακτηρισμούς τους χρησιμοποιούνται απλές και λιτές λέξεις. Άλλωστε αυτό που ενδιαφέρει μέσα στο παραμύθι είναι η δράση και η περιπέτεια (Αυδίκος, 1997). Σπάνια αναφέρονται με το όνομά τους, αφού συνήθως αναφέρονται σε σχέση με τον κοινωνικό τους ρόλο, όπως η «μητέρα», η «μάγισσα», ο «γίγαντας». Όταν όμως υπάρχει όνομα, αυτό είναι συνήθως περιγραφικό, όπως Κοκκινোসκουφίτσα, Σταχτοπούτα, Χιονάτη κ.ά. (Κουλάκογλου – Ηλιάδη, 1986).

Ο Σακελλαρίου (1995) υποστηρίζει ότι τα πρόσωπα αναφέρονται αόριστα με το αόριστο άρθρο «ένας» ή «μία» και προσδιορίζεται η ιδιότητα της εργασίας ή της κοινωνικής του θέσης. Το κάθε παιδί μπορεί να ταυτιστεί με τον ήρωα του παραμυθιού. επειδή παρουσιάζεται ξεκάθαρα ο χαρακτήρας του. Δηλαδή από την

αρχή ως το τέλος του παραμυθιού. ο ήρωας θα είναι είτε καλός είτε κακός (Κουλάκογλου – Ηλιάδη, 1986). Άλλωστε ο καθένας μας θα μπορούσε να ταυτιστεί με τον ανώνυμο παραμυθιακό ήρωα. που μέσα από τις δοκιμασίες καταφέρνει να φτάσει στην ωριμότητα (Καπλάνογλου, 2002). Σύμφωνα με τον Μερακλή (1988), ο ήρωας οφείλει να αποδείξει το θάρρος και τη σταθερότητά του μέσα από αλλεπάλληλες δοκιμασίες. Μέσω των δοκιμασιών αυτών ο ήρωας καταφέρνει να ανακαλύψει τον εαυτό του, ταξιδεύοντας από το σώμα στη ψυχή και τέλος στο πνεύμα. Έτσι, όχι μόνο ανακαλύπτει τον ίδιο του τον εαυτό, αλλά σώζει και τους υπόλοιπους ανθρώπους από οποιαδήποτε κακή δύναμη.

Ο ήρωας με τις όποιες σωματικές δυνατότητες, κατορθώνει αξιοθαύμαστα πράγματα και γίνεται κατά κάποιο τρόπο πρότυπο. καθώς μέσα από τη διαδικασία της ταύτισης, το παιδί μπορεί να αντισταθμίσει τις δικές του ανεπάρκειες, φανταστικές ή πραγματικές. Παρακολουθώντας την πορεία του ήρωα κατά την παραμυθιακή δράση, φαντάζεται ότι μπορεί και το ίδιο να φτάσει στον ουρανό, να σώσει τον κόσμο, να αντιμετωπίσει πολεμιστές και γενικά να πράξει όλα όσα θα επιθυμούσε. Με τον τρόπο αυτό μπορεί να ικανοποιήσει τις φαντασιώσεις του και να ελαττώσει τις ανησυχίες του σχετικά με τον εαυτό του (Μπετελχάιμ, 1995). Όλοι οι ήρωες του παραμυθιού, άνθρωποι, ζώα, φυτά, προσαρμόζονται στο περιβάλλον του παιδιού. Το παιδί που στην καθημερινότητά του έρχεται αντιμέτωπο με προβλήματα, εμπόδια και δυσχέρειες που αντιμετωπίζει, μέσω του παραμυθιού το υπερνικά και εισέρχεται σε ένα κόσμο πλούσιων και θαυμαστών αναπαραστάσεων .

Τα θέματα των παραμυθιών συνήθως είναι οι λάμιες, οι δράκοι, τα βασιλόπουλα, οι βασίλισσες, οι μάγισσες, οι γοργόνες κ.ά. (Αναγνωστόπουλος, 1991). Σημαντικό ρόλο στην πλοκή του παραμυθιού διαδραματίζει η ηρωίδα. Η γυναίκα είναι ένα από τα βασικά πρόσωπα, που αποτελούν τους κύριους ή δευτερεύοντες ήρωες των παραμυθιών. Η Κανατσούλη (1990) αναφέρει ότι στα παραμύθια αναπαράγονται και διαδίδονται ο ρόλος που έχει επιβάλει η πατριαρχική κοινωνία στη γυναίκα. Η ανύπαντρη γυναίκα βρίσκεται υπό την κηδεμονία και εκμετάλλευση των αρσενικών της οικογένειας, ενώ η παντρεμένη βρίσκεται υπό τον έλεγχο του συζύγου της (Κανατσούλη, 1990). Επίσης, μέσω των παραμυθιών προσδιορίζεται ο ρόλος και ο προορισμός της γυναίκας στο σπίτι. που σύμφωνα με τις παραδοσιακές αξίες ισχύει το πρότυπο της καλής συζύγου-μητέρας-νοικοκυράς (Κομποχόλη – Πατρικάκου, 1996). Από την άλλη μεριά, ο Μερακλής (1988)

υποστηρίζει ότι σε πολλές περιπτώσεις διακρίνεται μια ισοτιμία της γυναίκας προς τον άντρα, απόηχος ίσως πολύ παλιών καταστάσεων πολιτισμού. Για παράδειγμα, η γυναίκα κάνει μακρινά ταξίδια αναζητώντας τον εξαφανισμένο σύζυγο, γίνεται βασίλισσα και κυβερνάει μια ολόκληρη πολιτεία κ.ά. Συμπερασματικά, η γυναίκα στο παραμύθι άλλοτε ενσαρκώνει την αγριότητα και άλλοτε την ευγένεια και την καλοσύνη, άλλοτε τη γενναιόδωρη προστατευτικότητα κι άλλοτε την επιθετικότητα και τη μοχθηρία. Είναι φορέας τόσο του καλού όσο και του κακού, παντοδύναμη, αλλά και αδύναμη (Αναγνωστοπούλου, 1996).

Μιλώντας για τους ήρωες των λαϊκών παραμυθιών πρέπει να αναφέρουμε ότι πορεύονται παράλληλα προς έναν κοινό στόχο, την ολοκλήρωσή τους ως άτομα, άποψη με την οποία συμφωνεί ο Bettelheim (1995). Ακόμη επισημαίνει ότι το παραμύθι δεν έχει «γένος», αλλά βοηθάει τα παιδιά και των δύο φύλων να κατανοήσουν τον κόσμο των ενηλίκων και να προχωρήσουν ομαλά στην ολοκλήρωσή τους ως προσωπικότητες (Οικονομίδου, 1996).

Κεφάλαιο 2.3: Η αξία του λαϊκού παραμυθιού

Σύμφωνα με τα λεγόμενα του Bettelheim (1995), τα λαϊκά παραμύθια είναι πραγματικά έργα τέχνης. Ως έργο τέχνης, το λαϊκό παραμύθι, γίνεται πλήρως κατανοητό όπως καμία άλλη μορφή τέχνης. Το βαθύτερο νόημά του είναι διαφορετικό για κάθε άτομο, αλλά μπορεί και εμπλουτίζει τη φαντασία των παιδιών, συμβάλλει στη συγκρότηση της προσωπικότητάς τους, πληροφορεί, ψυχαγωγεί και διδάσκει. Σπουδαία μηνύματα των λαϊκών παραμυθιών μεταβιβάζονται στο συνειδητό, προσυνειδητό και ασυνειδητό (Κουλουμπή – Παπαπετροπούλου, 1988), που βοηθούν το παιδί να απαλλαγεί από τους φόβους του και να γίνει ανεξάρτητη και αυτοδύναμη ύπαρξη (Σακελλαρίου, 1995).

Έχει διαπιστωθεί (Barrett, 2006), ότι τα παραμύθια έχουν τη δυνατότητα να προσφέρουν εξαιρετικές ευκαιρίες μάθησης στους νεαρούς μαθητές και ιδιαίτερα στα μικρά παιδιά. Η αφήγηση λαϊκών παραμυθιών μπορεί να θεωρηθεί ως ένα αναπτυξιακά ευαίσθητο μέσο, με το οποίο μπορούν να αποσπαστούν οι σκέψεις, να εντοπιστούν τυχόν διαστρεβλώσεις και να δημιουργηθεί ένας διαφορετικός κόσμος (Abrahamson, 1998). Επίσης, μέσα από το λαϊκό παραμύθι το παιδί γνωρίζει καλύτερα τον εαυτό του, τις ικανότητες και δυνατότητές του, βρίσκει λύσεις στα

προβλήματά του. εκφράζει τις ελπίδες, τις επιθυμίες και τα όνειρά του. αρχίζει να γνωρίζει νέες έννοιες (Παπανικολάου – Τσιλιμένη, 2002) και να αντιλαμβάνεται αξίες, όπως η δικαιοσύνη, η ελευθερία, η ισότητα (Δελώνης, 1991).

Παράλληλα, το παραμύθι προσφέρει αισιοδοξία ζωής με τα ευχάριστα μοτίβα του, τις αφηγήσεις και το αίσιο τέλος (Σακελλαρίου, 1995). Το παιδί παρακολουθώντας αδιάκοπα την έκβαση της ιστορίας, χαίρεται που ο ήρωας μέσα από αγώνες και δοκιμασίες τελικά δικαιώνεται. Το παραμύθι ενεργεί ευεργετικά στο παιδί, καθώς του δίνει τη δυνατότητα να εξωτερικεύσει τα συναισθήματά του, μέσω της ταύτισης με τους ήρωες και να απαλλαγεί έτσι από το άγχος και τους φόβους του. Σύμφωνα πάλι με τον Bettelheim (στο Κουλουμπή – Παπαπετροπούλου, 1988), το παραμύθι βοηθά το παιδί στην επίλυση ψυχολογικών συγκρούσεων, όπως είναι η αντιζηλία μεταξύ αδερφών, η εξάρτηση, η επιθετικότητα και η απομόνωση.

Είναι φανερό ότι διαμέσου των λαϊκών παραμυθιών τα παιδιά έρχονται σε επαφή με προβλήματα, από τα οποία μπορούν να επωφεληθούν μέσω της προβολής των δικών τους σε αυτά. Γενικά τα παραμύθια μπορούν να παρέχουν πληροφορίες και καθοδήγηση, να διευκολύνουν τη μάθηση και την επίλυση προβλημάτων, να μεταδίδουν αξίες και να χτίζουν σχέσεις, που μπορούν να είναι χρήσιμες για όσα παιδιά αντιμετωπίζουν παρόμοιες καταστάσεις. Για παράδειγμα, πολύ σημαντική είναι η βοήθεια που παρέχεται για να αναπτύξουν τα παιδιά την αίσθηση της ταυτότητας, κατανοώντας παράλληλα τις διαφορές τους από τους άλλους (Bosma, 1995).

Βέβαια, το λαϊκό παραμύθι αντανακλά και τις παραδοσιακές αξίες των λαών (Κουλάκογλου – Ηλιάδη, 1988). Σκιαγραφεί τη ζωή τους, μεταδίδει τη σκέψη τους και αναλύει την ηθική, κοινωνική, οικογενειακή και εθνική τους αντίληψη με την αναφορά σε κατορθώματα ηρώων, σε απελευθερωτικούς πολέμους κ.ά. Ερμηνεύεται, επίσης, ο τρόπος ζωής του κάθε λαού και περιγράφονται τα ήθη, τα έθιμα και οι παραδόσεις του. Το λαϊκό παραμύθι είναι κοινό κτήμα της ανθρωπότητας και κάθε λαού. Υπάρχει σε πρωτόγονους και πολιτισμένους, υπάρχει παντού και υπάρχει ανέκαθεν (Καφαντάρης, 1988). Επιπλέον, το παραμύθι συμβάλλει στην κοινωνική προσέγγιση, καθώς μέσα από την υποστήριξη των φτωχών και των αδυνάτων ενισχύεται το αίσθημα της κοινωνικής αλληλεγγύης και μειώνεται κατά κάποιο τρόπο το χάσμα ανάμεσα σε αξιώματα και κοινωνικές τάξεις.

Αναμφισβήτητη, λοιπόν, καθίσταται η αξία του λαϊκού παραμυθιού, που καλό θα ήταν να ενταχθεί συστηματικά στα πλαίσια της εκπαίδευσης και όχι μόνο στον πρωτοβάθμιο τομέα. Ας μην ξεχνάμε ότι τα παιδιά μέσα από την αφήγηση λαϊκών παραμυθιών αποκομίζουν στοιχεία σημαντικά για τη ζωή τους και την πνευματική και ηθική τους διάπλαση. Ας θυμόμαστε πως το παραμύθι είναι ο καθρέφτης της ανθρώπινης ψυχής και των δυνατοτήτων του ανθρώπου (Μερακλής, 1999).

Κεφάλαιο 2.4: Λαϊκό παραμύθι και διαπολιτισμική εκπαίδευση στο νηπιαγωγείο

Η γνώση και η καλλιέργεια της πολιτισμικής μας παράδοσης μέσα στο πλαίσιο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, κρίνεται απαραίτητη από την προσχολική ακόμη ηλικία. Ιδιαίτερα στις μέρες μας που επικρατεί πολιτισμική ποικιλομορφία, η γνώση του λαϊκού πολιτισμού θα συμβάλλει στην εθνική αυτοσυνειδησία και στην διατήρηση της ταυτότητάς μας. Μέσω του λαϊκού πολιτισμού μπορεί να πραγματοποιηθεί μια πολιτισμική συνάντηση ανάμεσα στους λαούς και η ανάδειξη των κοινών πολιτισμικών στοιχείων, χωρίς ταυτόχρονα να παραγνωρίζονται και οι εκάστοτε ιδιαιτερότητες.

Ειδικότερα, τα λαϊκά παραμύθια είναι ένα από τα πιο ουσιαστικά αγαθά της πολιτιστικής κληρονομιάς των λαών και μια έκφραση της πολιτισμικής τους ταυτότητας. Μέσα από το λαϊκό παραμύθι, στο οποίο υπάρχουν πολλά κοινά στοιχεία ανάμεσα στους λαούς και έχουν καταγραφεί σε πολλές ανθρωπολογικές και λαογραφικές μελέτες (Καφαντάρης, 1988), δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για ουσιαστική επικοινωνία και σημαντική αποτελεσματικότητα στη μαθησιακή διαδικασία. Τα παραμύθια μιλούν για το «άλλο» και ασχολούνται με τους «άλλους», γι' αυτό είναι ένας τρόπος να συζητούνται κοινωνικά θέματα. Ο σύγχρονος άνθρωπος και ιδιαίτερα τα παιδιά, έχουν ανάγκη από την αφήγηση και η άποψη αυτή έχει εφαρμογή στην περίπτωση των ειδών του προφορικού πολιτισμού.

Στην προσχολική εκπαίδευση το λαϊκό παραμύθι και η αφήγηση λειτουργούν σε δυο επίπεδα. Από τη μια δημιουργεί κατάλληλο εκπαιδευτικό περιβάλλον και από την άλλη οι εκπαιδευτικοί μεταφέρουν την γνώση και τον πολιτισμό στις επόμενες γενιές. Έτσι δημιουργείται και μια σχέση ανάμεσα στον λαϊκό πολιτισμό και την πολυπολιτισμικότητα. Σύμφωνα με τον Αυδίκο (1997), το παραμύθι είναι κοντά στη συναισθηματική λειτουργία του νηπίου και σαν αφηγηματική ενέργεια συμβάλει στη μεταφορά πολιτισμικής ύλης. Μια από τις πιο ενδιαφέρουσες και επιστημονικά θεμελιωμένες προτάσεις εισαγωγής της λαϊκής αφηγηματολογίας στην πρωτοβάθμια

εκπαίδευση αποτελεί το πρόγραμμα «Μια φορά και έναν καιρό ... αλλά μπορεί να γίνει και τώρα. Η εκπαίδευση ως χώρος διαμόρφωσης παραμυθάδων». Το πρόγραμμα αυτό που σχεδίασε ο Αυδίκος προτείνει την επαναδραστηριοποίηση του λαϊκού παραμυθιού στη σχολική πράξη. Επίσης, είναι κατάλληλο είδος για ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, αφού καλλιεργεί την φαντασία, την προσοχή, την γλωσσική έκφραση, την κριτική σκέψη, κοινωνικοποιεί και ηθικοποιεί το παιδί, το μαθαίνει να ακούει και το μαθαίνει να επικοινωνεί και με άλλους πολιτισμούς, με διαφορετικές πολιτισμικές ταυτότητες (Μερακλής, 1993).

Τις περισσότερες φορές, στα λαϊκά παραμύθια κυριαρχούν στερεότυπα, όπως ότι οι δράκοι και οι μάγισσες είναι κακοί, το μαύρο χρώμα φέρεται ως αρνητικό κ.ά. Τέτοιου είδους θέματα μπορεί να αποτελέσουν και την αφετηρία μεγάλων δραστηριοτήτων και συζητήσεων με τα παιδιά, στοχεύοντας στην αποδυνάμωση των στερεοτύπων. Σε αυτό το πλαίσιο ο ρόλος που θα υιοθετήσει η εκπαιδευτικός, ο πνευματικός του ορίζοντας και οι διδακτικές τεχνικές που θα επιλέξει είναι καθοριστικής σημασίας για την ενδυνάμωση των μαθητών. Οι διαφορές στο γνωστικό υπόβαθρο και στις εμπειρίες των παιδιών καθώς και στον τρόπο που προσεγγίζουν τη γνώση, είναι στοιχεία που πρέπει να λαμβάνει υπόψη στο σχεδιασμό των δραστηριοτήτων (Τσιούμης και Πεντέρη, 2005).

Για να μπορέσει λοιπόν να προσεγγίσει τους μαθητές, πρέπει να βάλει τον εαυτό του στη θέση τους για να μάθει την κουλτούρα τους και στοιχεία που μεταφέρουν, βοηθώντας τα να τα διαχειριστούν δημιουργικά. Ο ρόλος του είναι καθοριστικός, αφού προσπαθεί για την καλλιέργεια ενός κλίματος αποδοχής και σεβασμού της διαφορετικότητας. Για να καταστούν εφικτές, όμως, τέτοιου είδους προσεγγίσεις είναι αναγκαία μια μεγάλη αλλαγή στον εκπαιδευτικό τομέα με κοινωνικές προεκτάσεις. Τέτοιες προσπάθειες εκφράζονται μερικώς μέσα από τα αναλυτικά προγράμματα που κατά καιρούς συντάσσονται για το νηπιαγωγείο (Τσιούμης και Πεντέρη, 2005).

Πιο συγκεκριμένα, το ΔΕΠΠΣ (2001) περιλαμβάνει αναφορές σε θέματα διαφορετικού και λαϊκού πολιτισμού στα πλαίσια των προσεγγίσεων διαφόρων γνωστικών αντικειμένων. Εξετάζοντας την απήχηση που είχαν αυτές οι αναφορές στην εφαρμογή του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος για την προσχολική εκπαίδευση, διαπιστώνεται ότι δεν υπήρξε μεγάλη σχέση ανάμεσα στο σχεδιασμό και στην πράξη. Αυτό σημαίνει ότι οι νηπιαγωγοί δεν προχώρησαν σε τέτοιου είδους προσεγγίσεις, όμως αυτό εξαρτήθηκε περισσότερο από τα ατομικά τους ενδιαφέροντα

(ΔΕΙΠΗΣ, 2001). Σύμφωνα με τον Οδηγό της νηπιαγωγού, η προσέγγιση που προτείνεται είναι η διαθεματική. Η εκπαιδευτικός λαμβάνει υπόψη τα ενδιαφέροντα των παιδιών και τις προηγούμενες μαθησιακές και κοινωνικές τους εμπειρίες. Σε αυτό το πλαίσιο σέβεται την προσωπικότητα του κάθε παιδιού και το προτρέπει να συμμετέχει και να αναλαμβάνει πρωτοβουλίες. Ακόμη, η νηπιαγωγός καλείται να καλλιεργεί ένα σαφές πλαίσιο για τα παιδιά ώστε να εκφράζονται ελεύθερα με κάθε τρόπο, υποστηρίζοντάς τα να αντιληφθούν και να επεξεργαστούν με βάση τις δυνατότητές τους, την έννοια της ποικιλομορφίας όπως τη συναντούν μέσα στην τάξη και στον ευρύτερο περίγυρό τους (Οδηγός Νηπιαγωγού).

Ωστόσο, πριν οι εκπαιδευτικοί βοηθήσουν τα παιδιά να καταρρίψουν τα στερεότυπα που μπορεί να έχουν σχηματίσει, θα πρέπει να συνειδητοποιήσουν αρχικά τις δικές τους διαφορές. Έπειτα, μπορούν να συμβάλλουν δίνοντας την ευκαιρία στα παιδιά μέσα από κατάλληλες ερωτήσεις να αναλογιστούν και να συναισθανθούν το διαφορετικό. Η αλλαγή των αντιλήψεών τους μπορεί να συντελεστεί μέσω διευρυνμένων συζητήσεων για τα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις. Το έργο του εκπαιδευτικού είναι ιδιαίτερα δύσκολο, αφού πρέπει να καταφέρει να μάθει στο παιδί να αμφισβητεί τις αντιλήψεις της κοινωνίας.

Έρευνες έχουν επιβεβαιώσει ότι μέσω της λογοτεχνίας, της ανάγνωσης ιστοριών και των συζητήσεων, μπορούν να μεταβληθούν οι απόψεις των παιδιών σχετικά με τη διαφορετικότητα. Τα παιδιά μεταφέρουν τις εμπειρίες τους, αλλά ταυτόχρονα αποδέχονται και εμπιστεύονται με μεγάλη ευκολία τους άλλους. Ιδιαίτερα στην προσχολική ηλικία είναι σημαντικό να σχηματιστούν στάσεις που συμβαδίζουν με τις νέες ανάγκες και αντιλήψεις. Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα παραπάνω, οι εκπαιδευτικοί έχουν τη δυνατότητα, χρησιμοποιώντας και αξιοποιώντας τα λαϊκά παραμύθια να αφιερώσουν χρόνο και να διεξάγουν επικοινωνιακές συζητήσεις με τα παιδιά.

Κεφάλαιο 2.5: Διαπολιτισμικότητα και αφήγηση

Η αφήγηση είναι μια εκπαιδευτική διαδικασία, που στη χώρα μας υπάρχει σε μεγαλύτερο βαθμό στον χώρο του νηπιαγωγείου. Συνδέεται κατά κύριο λόγο με την προφορική επικοινωνία και την ανάπτυξη των γλωσσικών δεξιοτήτων, γι' αυτό άλλωστε θα μπορούσε να αξιοποιηθεί ποικιλοτρόπως και από τις υπόλοιπες εκπαιδευτικές βαθμίδες. Βασικός στόχος της αφήγησης είναι η ψυχαγωγία, αλλά στον

τομέα της εκπαίδευσης. κύριος στόχος της είναι η κοινωνικοποίηση (Τσιλιμένη, 2007).

Ο χώρος της εκπαίδευσης είναι ένα πεδίο άμεσα συνυφασμένο με την κοινωνική πραγματικότητα, με την οποία και αλληλεπιδρά. Φυσικό επακόλουθο είναι, ό,τι αλλαγές υφίστανται στην κοινωνία να επηρεάζουν και την εκπαίδευση. Γι' αυτό αυτή καλείται να δημιουργεί συνεχώς κατάλληλα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα, πρακτικές και διδακτικά εργαλεία. Η αφήγηση παραμυθιών είναι ένα από τα σημαντικότερα διδακτικά εργαλεία, αφού εμφυσά κατάλληλα μηνύματα, γνώσεις και αξίες. Η αφήγηση προσπαθεί και επιχειρεί να διατηρήσει την πολυπολιτισμικότητα, να επιτεύξει τη διαπολιτισμικότητα και να κρατήσει άρρηκτα συνδεδεμένο το παρελθόν με το παρόν. Πιο αναλυτικά, μέσω της αφήγησης τα παιδιά έρχονται σε επαφή με τον λαϊκό πολιτισμό και τον γνήσιο λαϊκό λόγο, γνωρίζονται με την πολιτιστική κληρονομιά τους-τη δική τους αλλά και άλλων λαών-, συμβάλλει στη δημιουργία πολυπολιτισμικής συνείδησης και παρουσιάζει τρόπους συνάντησης λαών και πολιτισμών (Τσιλιμένη, 2007).

Η πολυπολιτισμική κατάσταση που έχει δημιουργηθεί, συνέβαλε στη δημιουργία της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, μαθησιακό εργαλείο της οποίας μπορεί να καταστεί η αφήγηση. Η δραστηριότητα της αφήγησης διαθέτοντας πολλά από τα χαρακτηριστικά του πολιτισμού κάθε ανθρώπου, μπορεί να συμβάλλει στην δημιουργία κλίματος σεβασμού και αποδοχής. Τα παιδιά έχουν, έτσι, τη δυνατότητα να κατανοήσουν πως οι άνθρωποι διαφορετικών λαών ανταλλάσσουν τις ιστορίες τους προφορικά . Επιπρόσθετα, οι παραλλαγές από λαό σε λαό, κυρίως στον τομέα των παραμυθιών, αποδεικνύει τον πολυπολιτισμικό χαρακτήρα των αφηγήσεων. Με την εφαρμογή των νέων μεθόδων του ΔΕΠΠΣ, δηλαδή του project και της διαθεματικότητας, τα παιδιά έχουν τη δυνατότητα να ασχοληθούν και εκτενέστερα με τον τομέα της αφήγησης παραμυθιών και όσων αυτός παρουσιάζει. Η ενασχόληση με τέτοιου είδους δραστηριότητες αποκαλύπτει τον διαθεματικό χαρακτήρα της αφήγησης καθώς και την ευελιξία της (Τσιλιμένη, 2007).

Η αφήγηση αποτελεί μία από τις μορφές προσέγγισης του παραμυθιού για το νηπιαγωγείο. Όμως το παραμύθι μπορεί να γίνει αφετηρία πολλών συναφών δραστηριοτήτων, που υπηρετούν ποικίλους στόχους. Όταν αναφέρουμε τον όρο μορφές προσέγγισης, εννοούμε τις μορφές επεξεργασίας και προέκτασης των παραμυθιών σε περεταίρω δραστηριότητες, πόσο μάλλον αν είναι και διαθεματικές. Ενδεικτικές μορφές επεξεργασίας μπορεί να είναι η αφήγηση παραμυθιού, αλλά και η

αφήγηση με εικόνες. η ανάγνωση. η ακρόαση παραμυθιών. η αναδιήγηση. τα παιχνίδια με κάρτες. η εικονογράφηση. η δραματοποίηση. το κουκλοθέατρο. το παραμυθόδραμα. το δρώμενο. η παραμυθοσαλάτα. η γιορτή των παραμυθιών. κ.ά. (Αναγνωστόπουλος, 2010).

Β' ΜΕΡΟΣ
ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ

3. Έρευνα

3.1 Περιγραφή έρευνας

Η συγκεκριμένη έρευνα πραγματοποιήθηκε σε τέσσερις τάξεις Δημόσιων Νηπιαγωγείων του νομού Μαγνησίας και συγκεκριμένα στον Βόλο. Το πρώτο είναι το 12^ο Νηπιαγωγείο και το δεύτερο το 23^ο Νηπιαγωγείο Βόλου. Το πρώτο περιείχε δύο τμήματα, ένα κλασσικό κι ένα ολοήμερο, ενώ το δεύτερο περιείχε δύο κλασσικά τμήματα. Στα τέσσερα αυτά τμήματα παρατηρήθηκαν και καταγράφηκαν απόψεις και στάσεις παιδιών σχετικά με ζητήματα διαχείρισης της διαφορετικότητας, με αφορμή τα λαϊκά παραμύθια και τους ήρωές του. Έγινε, δηλαδή, επεξεργασία διαφορετικών ηρώων των λαϊκών παραμυθιών, τα οποία εμπλέκουν θέματα διαπολιτισμικότητας, καθώς και καταγραφή και σύγκριση των αντιδράσεων που προκλήθηκαν από τα συγκεκριμένα υλικά. Η διάρκεια της έρευνας ήταν τέσσερις ημέρες, δηλαδή μία ημέρα σε κάθε τμήμα. Η περίοδος διεξαγωγής ήταν από 1 – 2 Μαρτίου για το 12^ο Νηπιαγωγείο και από 9 – 10 Μαρτίου για το 23^ο Νηπιαγωγείο του 2011.

3.2 Σκοποί και στόχοι της έρευνας

Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν η αξιολόγηση και η καταγραφή των απόψεων των παιδιών, που αναδύονταν από την επεξεργασία των ηρώων των λαϊκών παραμυθιών, καθώς και από την δημιουργία παραμυθιών. Κατά πόσο, δηλαδή, ένας παραμυθιακός ήρωας μπορεί να επηρεάσει θετικά τις στάσεις των παιδιών και αντίθετα ένας «διαφορετικός» ήρωας ποιες εντυπώσεις μπορεί να προκαλέσει. Επίσης, ως στόχος αποτέλεσε η καταγραφή των παραμυθιών που μπορούν να πλάσουν τα παιδιά, χρησιμοποιώντας τους συγκεκριμένους ήρωες και κυρίως τον τρόπο και τους ρόλους που θα τους αποδώσουν. Σκοπό αποτέλεσε, επίσης, το αν τα παιδιά είχαν ακούσει ή γνώριζαν λαϊκά παραμύθια.

3.3 Ερευνητικά ερωτήματα

Τα βασικά ερωτήματα που τέθηκαν πριν τη διεξαγωγή της έρευνας και αποτέλεσαν το βασικό καθοδηγητικό άξονα αυτής ήταν: 1) αν τα παιδιά έχουν έρθει σε επαφή με λαϊκά παραμύθια και σε ποιο βαθμό, 2) πως αντιμετωπίζουν τις κούκλες - ήρωες που τους παρουσιάζονται και κυρίως αυτούς που έχουν διαφορετικά χαρακτηριστικά. 3) με ποια κριτήρια τα παιδιά αξιολογούν τις κούκλες - ήρωες αυτές

-ούς, 4) πόσο τα κριτήρια αυτά επηρεάζουν τις επιλογές τους για την κατασκευή των παραμυθιών και την χρήση των κούκλων - ηρώων.

3.4 Δείγμα – Συμμετέχοντες

Στη συγκεκριμένη έρευνα έλαβαν μέρος συνολικά 50 νήπια και προνήπια τεσσάρων τάξεων δημοσίων νηπιαγωγείων του Νομού Μαγνησίας και συγκεκριμένα στον Βόλο. Το κλασσικό τμήμα του 12^{ου} Νηπιαγωγείου αποτελούνταν στο σύνολό του από 13 παιδιά, νήπια και προνήπια, εκ των οποίων τα 12 ήταν ελληνικής καταγωγής και το 1 ήταν αλβανικής καταγωγής. Το ολόημερο τμήμα του ίδιου Νηπιαγωγείου αποτελούνταν από 15 συνολικά παιδιά, νήπια και προνήπια, από τα οποία τα 13 ήταν ελληνικής καταγωγής, το 1 ήταν αλβανικής καταγωγής και το 1 προερχόταν από την φυλή Rom. Το κλασσικό τμήμα του 23^{ου} Νηπιαγωγείου αποτελούνταν στο σύνολό του από 12 παιδιά, νήπια και προνήπια, εκ των οποίων τα 9 ήταν ελληνικής καταγωγής και τα 3 ήταν αλβανικής καταγωγής. Θα ήταν σημαντικό να αναφέρουμε πως ένα από τα παιδιά που κατάγονταν από την Ελλάδα, είχε αυτισμό και νηπιαγωγό για παράλληλη στήριξη. Το άλλο κλασσικό τμήμα του παραπάνω Νηπιαγωγείου αποτελούνταν από 10 συνολικά παιδιά, νήπια και προνήπια, από τα οποία το 1 ήταν αλβανικής καταγωγής. Η επιλογή των συγκεκριμένων τμημάτων βασίστηκε στο γεγονός, ότι δεν ήταν απαραίτητο να είναι εντελώς μεικτά τμήματα, καθώς στερεοτυπικές αντιλήψεις παρουσιάζονται και στα ομοιογενή. Επίσης, επρόκειτο για δύο νηπιαγωγεία σε εντελώς διαφορετικά σημεία της πόλης του Βόλου.

3.5 Υλικά που χρησιμοποιήθηκαν

Τα υλικά που χρησιμοποιήθηκαν ήταν 8 διαφορετικού τύπου κούκλες, δηλαδή 5 κούκλες κουκλοθέατρου, 2 σε χάρτινη μορφή και 1 γαντόκουκλα. Επίσης, χαρτιά A4 και χρώματα για τις κούκλες σε χάρτινη μορφή, υφάσματα, μάλες φελιζόλ, νήμα, κόλλα, τέμπερες, πινέλα, ψαλίδι, καλαμάκια για την κατασκευή μερικών από τις κούκλες, καθώς 4 κατασκευάστηκαν και τέσσερεις ήταν εμπορίου. Ακόμη, μαγνητόφωνο, κασέτες και φωτογραφική μηχανή.

3.6 Στάδια της έρευνας

Η έρευνα αυτή αποτελούνταν από τέσσερα στάδια. Και τα τέσσερα στάδια περιλαμβάνονταν στην κάθε μέρα διεξαγωγής της έρευνας στα νηπιαγωγεία.

Στο πρώτο στάδιο, το οποίο μπορεί να χαρακτηριστεί και εισαγωγικό, διεξάγονταν γενικού τύπου ερωτήματα για τα παραμύθια. Αρχικά, τα παιδιά ρωτήθηκαν για το αν έχουν βιβλιοθήκη στο σχολείο και στο σπίτι τους κι αν έχουν παραμύθια. Επίσης, τέθηκαν ερωτήσεις για το πόσο αρέσουν στα παιδιά τα παραμύθια και ποιος είναι ο αγαπημένος τους ήρωας. Έπειτα, θέλοντας να ανιχνευθεί αν γνωρίζουν στοιχεία λαϊκών παραμυθιών, τα παιδιά ρωτήθηκαν για το αν έχουν ακούσει παραμύθια με ήρωες μάγισσες, δράκους και βασιλιάδες.

Αφού όλα τα παιδιά εξέφραζαν τις σκέψεις και τα βιώματά τους, ακολουθούσε το δεύτερο στάδιο, όπου τους παρουσιάζονταν οι κούκλες – ήρωες των λαϊκών παραμυθιών. Στο συγκεκριμένο στάδιο τα παιδιά καλούνταν να εκφράσουν την άποψή τους για το πώς τους φαινόταν κάθε κούκλα – ήρωας, καθώς και να κάνουν υποθέσεις για τον «χαρακτήρα» της κάθε κούκλας – ήρωα. Καλούνταν, δηλαδή, σύμφωνα με αυτό που τους παρουσιαζόταν, να τις - τους αξιολογήσουν.

Κατά το τρίτο στάδιο, τα παιδιά καλούνταν να φανταστούν και να δημιουργήσουν ένα παραμύθι, θέτοντας ως ήρωες τις κούκλες – ήρωες που τους είχαν παρουσιαστεί προηγουμένως. Τα παιδιά είχαν τη δυνατότητα κάθε φορά να πλάσουν το δικό τους παραμύθι, για να φανεί ο τρόπος που χρησιμοποιούσαν την κάθε κούκλα – ήρωα. Σε ορισμένες περιπτώσεις, υπήρχαν κάποιες ερωτήσεις που προέκυψαν με βάση τα λεγόμενα των παιδιών.

Στο τέταρτο και τελευταίο στάδιο, αφού ολοκληρωνόταν η διαδικασία δημιουργίας παραμυθιού από το κάθε παιδί, τους αφηγούνταν ένα μικρό λαϊκό παραμύθι. Το παραμύθι αυτό δεν ήταν κάποιο συγκεκριμένο που έχει καταγραφεί από παραμυθάδες στη βιβλιογραφία, αλλά αποτελούσε ένα μείγμα διάφορων λαϊκών παραμυθιών. Η συγκεκριμένη αφήγηση δεν γινόταν πριν το τρίτο στάδιο, για να μην επηρεάσει και κατευθύνει τη σκέψη και τη φαντασία των παιδιών. Έτσι ολοκληρωνόταν κάθε μέρα διεξαγωγής της έρευνας.

3.7 Μεθοδολογία

Στην κάθε τάξη παρουσιάστηκαν και επεξεργάστηκαν οι οκτώ κούκλες – ήρωες με τη σειρά που αναφέρεται πιο πάνω. Κάθε μέρα διεξαγωγής της έρευνας γινόταν επεξεργασία της κάθε κούκλας – ήρωα και λάμβαναν χώρα τα τέσσερα στάδια που περιγράφηκαν παραπάνω.

Από την αρχή το μόνο που εξηγήθηκε στα παιδιά ήταν ότι θα συμμετείχαν για μία μέρα σε μια εργασία του Πανεπιστημίου. Καθώς τα παιδιά μένουν στον Βόλο, είναι εξοικειωμένα με την έννοια του Πανεπιστημίου, αφού ανά ορισμένα χρονικά διαστήματα καλούνται να συμμετέχουν στην διεξαγωγή εργασιών και ερευνών. Για τον λόγο αυτό, τους ζητήθηκε αρχικά να απαντήσουν σε γενικού τύπου ερωτήματα, που αφορούσαν τα παραμύθια και τους ήρωές τους. Όλες οι συζητήσεις και οι απαντήσεις των παιδιών καταγράφηκαν με τη βοήθεια μαγνητοφώνου (οι απομαγνητοφωνήσεις βρίσκονται στο παράρτημα).

Αφού τα παιδιά εξέφραζαν τις σκέψεις τους, με τυχαία κάθε φορά σειρά τους παρουσιάζονταν οι κούκλες – ήρωες. Κατά την παρουσίασή τους τα παιδιά αντιδρούσαν αυθόρμητα καθώς έβλεπαν την κάθε κούκλα – ήρωα και σχολίαζαν την εμφάνισή του. Πολλές ήταν οι φορές που επιθυμούσαν είτε να διευκρινίσουν τον λόγο που πήρε ο καθένας το όνομά του είτε ακόμη και να αλλάξουν την ονομασία του. Κάθε παιδί μπορούσε με τη σειρά του να κρίνει την κάθε κούκλα – ήρωα και να αναφέρει τους λόγους για τους οποίους τους έδινε τον εκάστοτε χαρακτηρισμό. Τα παιδιά είχαν τη δυνατότητα να έρθουν σε στενότερη επαφή μαζί τους, δηλαδή να τις αγγίξουν ή να τις χαιρετήσουν. Όταν παρουσιαζόταν μια κούκλα – ήρωας, συνέχιζε διαδοχικά η - ο επόμενος.

Αφού γινόταν η παρουσίαση όλων των κούκλων – ηρώων, τα παιδιά καλούνταν στο προτελευταίο στάδιο να εμπνευστούν από αυτές – ούς και να τις χρησιμοποιήσουν για να δημιουργήσουν το δικό τους παραμύθι. Άλλοτε χρησιμοποιούσαν όλες τις κούκλες – ήρωες κι άλλοτε μόνο αυτές – ούς που επιθυμούσαν. Τα παιδιά ένα - ένα έπλαθαν το δικό τους παραμύθι και είχαν την ευκαιρία να έρθουν σε αμεσότερη επαφή με τις κούκλες – ήρωες, αφού μπορούσαν και να παίζουν μαζί τους. Υπήρχαν και στιγμές που παιδιά επενέβαιναν στην ιστορία των άλλων είτε για να τις συμπληρώσουν είτε για να διορθώσουν τα λεγόμενα του άλλου, σύμφωνα με την προσωπική τους γνώμη. Στο συγκεκριμένο στάδιο, φαινόταν ξεκάθαρα και οι χαρακτηρισμοί που απέδιδαν σε κάθε κούκλα – ήρωα, ανάλογα με τα κριτήρια τα οποία έθεταν. Πολλές ήταν οι φορές που τους θέτονταν ερωτήματα, για να διευκρινίσουν τους λόγους για τους οποίους επέλεγαν τους εκάστοτε χαρακτηρισμούς. Συχνό ήταν, επίσης, το φαινόμενο παιδιά να θέλουν να συμμετέχουν στην συγκεκριμένη διαδικασία, παραπάνω από μία φορές. Όλα τα

παραμύθια και οι συζητήσεις των παιδιών είναι καταγεγραμμένες με τη βοήθεια μαγνητοφώνου και βρίσκονται στο παράρτημα.

Αφού όλα τα παιδιά ολοκλήρωναν την δημιουργία και την αφήγηση των προσωπικών τους ιστοριών, τους αφηγούνταν ένα μικρού μήκους παραμύθι. Αυτό ανήκε στην κατηγορία των λαϊκών παραμυθιών και οι ήρωές του είχαν μια σχετική συνάφεια με τις κούκλες – ήρωες που τους παρουσιάζονταν στα προηγούμενα στάδια. Αυτή η διαδικασία τοποθετήθηκε στο συγκεκριμένο στάδιο, για να μην επηρεάζει τις σκέψεις των παιδιών καθώς και να ολοκληρώνει την διαδικασία με έναν ευχάριστο τρόπο.

3.8 Δυσκολίες – Εμπόδια

Παρότι γενικά η έρευνα διεξήχθη ομαλά, υπήρχαν και κάποιες δυσκολίες. Η πρώτη δυσκολία ήταν ότι λόγω των δυσμενών καιρικών φαινομένων κατά τη διάρκεια της διεξαγωγής της έρευνας, πολλά ήταν τα παιδιά που απουσίαζαν από τα νηπιαγωγεία. Έτσι, η έρευνα διεξάγονταν κάθε φορά με τα παιδιά που παρευρίσκονταν τη συγκεκριμένη μέρα στο νηπιαγωγείο.

Σημαντική, επίσης, δυσκολία ήταν η συμπίεση του χρόνου, καθώς έπρεπε να γίνει προσαρμογή ανάλογα με το πρόγραμμα των σχολείων. Μπορεί η έρευνα να διαρκούσε μόλις μία μέρα για κάθε τάξη, ωστόσο, επειδή ήταν περίοδος των Αποκριών, οι νηπιαγωγοί επιθυμούσαν να διεξάγουν και τις δικές τους δραστηριότητες. Ιδιαίτερα στην περίπτωση του τμήματος του ολοήμερου, ήταν απαραίτητο η διαδικασία να συμπιεστεί, αφού τα παιδιά έπρεπε εκτός από τη σίτιση και να ξεκουραστούν. Ακόμη, επειδή η νηπιαγωγός του ολοήμερου τμήματος δεν ενημέρωσε ότι τέσσερα από τα παιδιά δεν συνεχίζουν να μένουν στο νηπιαγωγείο μετά το μεσημέρι, το τρίτο και τέταρτο στάδιο έπρεπε να διεξαχθεί χωρίς την παρουσία τους. Το συγκεκριμένο γεγονός αντιμετωπίστηκε, διεξάγοντας το τρίτο στάδιο κατά τη διάρκεια του διαλείμματος, μόνο με τα συγκεκριμένα παιδιά χωριστά από τα υπόλοιπα.

Υπήρξαν, επίσης, κάποιες τεχνικές δυσκολίες, όπως η καταστροφή κάποιων από τις κούκλες – ήρωες που χρησιμοποιήθηκαν από τα παιδιά. Το γεγονός αυτό αντιμετωπίστηκε με την μετέπειτα επισκευή τους, ώστε να χρησιμοποιηθούν οι ίδιες κούκλες – ήρωες καθ' όλη τη διάρκεια της έρευνας σε όλες τις τάξεις. Επιπρόσθετα,

δεν έγινε λήψη πολλών φωτογραφιών, γιατί πολλές φορές η υπεύθυνη νηπιαγωγός δεν βρισκόταν στην τάξη, έτσι ώστε να δώσει περισσότερη ελευθερία στην έρευνα. Παρ' όλες, όμως, τις δυσκολίες και τα εμπόδια, η συνεργασία με τις νηπιαγωγούς ήταν πολύ καλή και στα δύο σχολεία, μιας και υπήρχε μεγάλη προθυμία από μέρους τους για βοήθεια σε ό,τι χρειαζόταν.

4. Παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας – Συζήτηση

Μια γενική διαπίστωση που μπορεί να αναφερθεί, είναι ότι όλα τα παιδιά συμμετείχαν με χαρά και προθυμία καθόλη την διαδικασία. Άλλωστε κανένα παιδί δεν επρόκειτο να εξαναγκαστεί για να συμμετέχει στην έρευνα. Συζήτησαν, παρατήρησαν και δημιούργησαν παραμύθια με τους ήρωες που τους παρουσιάστηκαν, δίνοντας πάντα ενδιαφέροντα ευρήματα. Στο ενδιαφέρον των παιδιών μπορεί να συντέλεσε το γεγονός της πρωτοτυπίας του προγράμματος που εφαρμόστηκε, καθώς αποτελούσε κάτι διαφορετικό από αυτό που έχουν συνηθίσει να ακολουθούνε στην τάξη, σύμφωνα και με τα λεγόμενα των νηπιαγωγών.

Δεν θα μπορούσε να αναφερθεί με ακρίβεια ότι τα τέσσερα τμήματα διέφεραν μεταξύ τους, αλλά αυτό που θεωρείται δεδομένο είναι η διαφορετικότητα και η ατομικότητα κάθε παιδιού. Έχοντας μια συνολική εικόνα των τεσσάρων τάξεων, φάνηκε ότι υπήρχαν παιδιά με ιδιαίτερα ανεπτυγμένες ικανότητες και άλλα που υστερούσαν. Αυτό διαπιστώθηκε από τις αντιλήψεις που εξέφραζαν για τις κούκλες – ήρωες που τους παρουσιάζονταν, αλλά μετέπειτα και από την διαδικασία δημιουργίας των παραμυθιών. Παρόλα αυτά η ερευνητική διαδικασία πραγματοποιήθηκε, στηριζόμενη στα προσωπικά κριτήρια και αντιλήψεις του καθενός καθώς και στις διαφορετικές απόψεις κάθε παιδιού. Ας εξετάσουμε, όμως, το κάθε στάδιο χωριστά και ας δούμε τα δεδομένα που εμφανίστηκαν.

4.1 Συζήτηση για τα παραμύθια

4.1.1 Πρώτο στάδιο

A) Επαφή με τα παραμύθια

Πριν την παρουσίαση των κούκλων – ηρώων τα παιδιά όλων των τμημάτων χωριστά, κλήθηκαν να απαντήσουν σε ερωτήσεις σχετικά με τα παραμύθια. Αρχικά, τα παιδιά ρωτήθηκαν για το αν έχουν στην τάξη τους παραμύθια και όλα απάντησαν καταφατικά. Έπειτα, ρωτήθηκαν για το αν έχουν στο σπίτι τους παραμύθια και η συντριπτική πλειοψηφία απάντησε καταφατικά, ενώ υπήρχαν δύο παιδιά που απάντησαν αρνητικά.

-Πολυξένη: Εμένα δεν μου παίρνει η μαμά μου βιβλία.

-E: Της έχεις ζητήσει εσύ ποτέ;

-Πολυξένη: Όχι γιατί δεν θέλω.

-E: Εσύ γιατί δεν θέλεις όμως;

-Πολυξένη: Γιατί δεν μ' αρέσει.

-E: Δεν σου αρέσουν τα παραμύθια;

-Πολυξένη: Όχι.

Το παραπάνω παιδί φαίνεται σαν να δείχνει μια άρνηση προς τα παραμύθια. Ωστόσο, το συγκεκριμένο παιδί συμμετείχε σε όλη την διαδικασία και εξέφραζε τις απόψεις του. Μάλιστα κάποια στιγμή, ίσως επειδή άκουσε πως όλα τα υπόλοιπα παιδιά είχαν παραμύθια και δεν ήθελε να διαφέρει, ανέφερε:

-Πολυξένη: Έχω όμως ένα βιβλίο.

-E: Ποιο βιβλίο έχεις; Το θυμάσαι;

-Πολυξένη: Όχι.

Επίσης, άλλο παιδί ισχυρίστηκε πως δεν έχει παραμύθια και αιτιολόγησε:

-Άγγελος: Εγώ δεν έχω.

-Ε: Δεν έχεις. Εσύ γιατί δεν έχεις Άγγελέ μου παραμύθια; Έφερες το παραμύθι σου εδώ στο σχολείο; Άρα είναι στο σχολείο το παραμύθι ε;

-Άγγελος: Ναι.

-Ελένη: Κι εγώ είχα φέρει ένα εδώ αλλά το έχω πάει σπίτι.

Τα παιδιά του συγκεκριμένου τμήματος θέλησαν να αναφέρουν πως στο σχολείο τους επιτρέπεται να φέρνουν ποικίλα υλικά που σχετίζονται με το θέμα που επεξεργάζονται κάθε φορά στην τάξη, για να τα χρησιμοποιούν. Επίσης, εν μέρει διαπιστώνεται και το είδος της επαφής των παιδιών με τα παραμύθια και γενικότερα με τα βιβλία.

Β) Κριτήρια επιλογής παραμυθιών

Τα παιδιά ρωτήθηκαν για ποιους λόγους τους αρέσουν τα παραμύθια κι εκεί εντοπίστηκαν ποικίλες απαντήσεις. Πολλά ήταν τα παιδιά που η σκέψη τους τούς έφερε αμέσως στο προσκήνιο τους **σύγχρονους τύπους** παραμυθιών. Αυτά, δηλαδή, που περιέχουν και ποικίλα άλλα κίνητρα για να προσελκύσουν το ενδιαφέρον των παιδιών, όπως τα συνοδευτικά δώρα.

-Σωτηρία: Μου αρέσουν γιατί έχουν εικόνες, μερικές φορές έχουν και μερικά δωράκια.

-Ιωάννα: Γιατί μπορούμε να κολλάμε αυτοκόλλητα, έχει ωραία πράγματα.

-Κωνσταντίνος: Γιατί έχει ωραίες εικόνες και γιατί έχει κάτι ωραίο μέσα. Ωραία δωράκια.

Ακόμη, διέκριναν τα παραμύθια που τους αρέσουν σύμφωνα με το **περιεχόμενό** τους:

-Σόλων: Στα παραμύθια μου αρέσει ότι εκεί έχει μια θάλασσα και έχει ησυχία.

-Βαγγέλης: Εμένα μ' αρέσουνε επειδή έχουνε κάστρα και πόλεις.

-Ε: Μέσα στις ζωγραφιές των παραμυθιών;

-Βαγγέλης: Όχι. Επειδή τα βιβλία τα 'χουνε.

Επίσης, σύμφωνα με την **ποιότητά** τους:

-Ραφαηλία: Γιατί είναι ωραίες οι σελίδες τους και είναι πολύ ωραία.

-Δήμητρα: Έχουνε κατασκευές μέσα, έχουνε ωραία περιγραφή.

Κριτήριο αρεσκείας των παραμυθιών αποτέλεσαν, επίσης, διάφορες **σκηνές** μέσα από τα παραμύθια.

-Μαρία: Εκεί που έδωσε η μέλισσα στην ακριδούλα τους φάκελους.

-Ευδοκία: Εμένα μου άρεσε όταν η Αλίκη έκλαιγε.

-Σωτηρία: Θυμάμαι τη γοργόνα που έχασε το βραχιόλι της.

Αρκετές ήταν, βέβαια οι φορές που τα παιδιά συνέχεαν τα παραμύθια με τα βιβλία γενικότερα και επισήμαιναν γιατί τους αρέσουν τα τελευταία.

-Θωμάη: Υπάρχουνε βιβλία που είναι και με ζωγραφιές και με μουσικές. Έχω πολλά βιβλία από αυτά. Έχω ένα βιβλίο που είναι με μουσική, ένα άλλο που είναι με αυτοκόλλητα και έχω και τα βιβλία που μπορούμε να ζωγραφίσουμε.

-Δήμητρα: Εγώ έχω ένα βιβλίο που μέσα έχει μαγνητάκια που πρέπει να τα κολλήσεις εσύ στη κάθε εικόνα. Υπάρχουνε και τέτοια βιβλία.

Γ) Προτιμήσεις ηρώων

Στη συνέχεια του πρώτου σταδίου της έρευνας αποκαλύφθηκε ότι τα παιδιά είχαν ιδιαίτερες προτιμήσεις όσον αφορά τους ήρωες των παραμυθιών.

Πολλά ήταν αυτά που επικαλέστηκαν **ήρωες κλασικών παραμυθιών** όπως:

-Ιωάννα: Την Ωραία Κοιμωμένη που τρύπησε το δάκτυλο της.

-Δήμητρα: Και την Χιονάτη.

-Ιωάννα: Την Μικρή Γοργόνα που έγινε άνθρωπος και παντρεύτηκε τον πρίγκιπα.

-Υμέλα: Κι εμένα η Ariel. Και μ' αρέσει λίγο η κοκκινোসκουφίτσα.

-Ξανθιάννα: Κι εμένα μ' αρέσει η πεντάμορφη (και το τέρας).

-Μαρία: Εμένα ο παπουτσωμένος γάτος.

-Δήμητρα: Τα τρία γουρουνάκια.

Η συχνή αναφορά σε στοιχεία των κλασικών παραμυθιών είναι πιθανό να οφείλεται και στην έλξη του μαγικού κόσμου, αφού το φανταστικό στοιχείο βρίσκεται στις κύριες προτιμήσεις των παιδιών.

Σημαντικές ήταν και οι αναφορές σε **ήρωες από τη μυθολογία** όπως:

-Βαγγέλης: Τον Οδυσσέα.

-Ε: Τον γνωστό; Που έκανε εκείνα τα μακρινά ταξίδια για να φτάσει στην Ιθάκη;

-Σωτηρία: Κι εγώ τον ξέρω. Κι εγώ τον έχω σε βιβλία.

-Δήμητρα: Εμένα, τον Οδυσσέα.

-Νικόλας: Εγώ είχε και άλογο, ο Ηρακλής. Και τον Δία.

-Κλάους: Μου αρέσει ο Θησέας, ο βασιλιάς της Αθήνας.

-Σταύρος: Και μένα μ' αρέσει αυτός που σκότωσε τον Μινώταυρο.

-Κλάους: Μου αρέσει και ο Προμηθέας και ο Ηρακλής.

-Κλάους: Εγώ έχω έναν ιστορικό μύθο, που είναι με τους ήρωες της Ελλάδος. Τον Προμηθέα και τον Άτλαντα.

Αξιόλογο ήταν το γεγονός, πως ένα από τα παιδιά που ήξερε τις περισσότερες πληροφορίες για τους ήρωες από τη μυθολογία και ήταν ιδιαίτερα ενημερωμένο, ήταν αλβανικής καταγωγής. Γενικότερα συμμετείχε ένθερμα σε όλη τη διαδικασία και πήγαινε στο ολοήμερο τμήμα του 12^{ου} Νηπιαγωγείου.

Περισσότερα παιδιά, βέβαια, ανέφεραν **σύγχρονους ήρωες παραμυθιών**. Επηρεασμένα από τα πρότυπα που προβάλλονται στις τηλεοράσεις και στα DVD, τα παιδιά φαίνεται να προτιμούν ως επί το πλείστον τέτοιου είδους ήρωες. Τα παρακάτω παραδείγματα είναι πολύ μεγάλη απόδειξη για το πόσο έχουν αλλάξει τα δεδομένα και τα παιδιά έλκονται περισσότερο από τους σύγχρονους ήρωες.

-Αχιλλέας: Ο Batman.

-Νικόλας: Το Ζορό.

-Κωνσταντίνος: Εγώ κυρία, τον Spiderman. Που πετάει σχοινιά και σκαρφαλώνει.

-Ιωάννα: Τη Barbie βασίλισσα της Μόδας που έγινε Βασίλισσα.

-Βασίλης: Εμένα μου αρέσει ο Τοποτίπ που δεν έχει αδέρφια.

-Μάρκος: Εμένα οι Power rangers.

-Μαρία: Η Tinkerbell και η Barbie με τους τρεις σωματοφύλακες.

-Άγγελος: Ο γερανός Mcqueen.

-Ελένη: Εμένα μου αρέσει από τα παραμύθια η Barbie Rapounzel.

-Υμέλα: Μου αρέσουν οι πριγκίπισσες Disney.

-Ελένη: Και λίγο η Bratz.

-Πάρης: Ο Ironman. Τον έχω δει στην τηλεόρασή μου. Αλλάζει χρώματα.

Δυστυχώς είναι ολοφάνερες οι επιδράσεις που ασκούνται στα παιδιά μέσω της τηλεόρασης. Φαίνεται σε τόσο μεγάλο βαθμό επηρεάζονται και μεταφέρουν αυτές τις αντιλήψεις τους στα λεγόμενα, αλλά προφανώς και στην καθημερινότητά τους.

-Σόλων: Οι σκοποβολές και ο πόλεμος.

-Ε: Στα παραμύθια;

-Σόλων: Όχι.

-Ε: Πού;

-Σόλων: Στην πραγματικότητα να πολεμάμε κακούς.

-Ελένη: Όλο οι πόλεμοι του αρέσουν.

-Ευδοκία: Εγώ βλέπω στην τηλεόρασή μου την Barbie. Όλες τις Barbie.

-Χριστιάνα: Εμένα μου αρέσει Patty και η Antonella.

-Μάρκος: Εγώ είχα δει στην τηλεόραση μερικούς δράκους με μεγάλο λαιμό.

Από όλα όσα ειπώθηκαν παραπάνω, διακρίνουμε πως γενικότερα τα κορίτσια προτιμούν κυρίως ηρωίδες που φαντάζονται ότι ταυτίζονται μαζί τους (Barbie, Tinkerbelle, Ariel, κ.τ.λ.). Αντίθετα, τα αγόρια προτιμούν πιο δραστήριους σύγχρονους ήρωες, που είναι ικανοί όχι μόνο να παλέψουν, αλλά και να νικήσουν (Spiderman, Batman, κ.τ.λ.).

Αρκετές ήταν και οι αναφορές σε **ήρωες ζώα**.

-Πολυξένη: Κυρία, θέλω να πω, εγώ θυμάμαι ένας κόκορα, τώρα δεν θυμάμαι το όνομά του, που τον είχαν απολύσει.

-Ε: Είχαν απολύσει τον κόκορα ε;

-Πολυξένη: Ναι.

-Γεωργία: Τα ζώα.

-Εύα: Η Ρούλα η ακριδούλα.

Σπάνιες ήταν οι περιπτώσεις, που αναφέρθηκαν αυθόρμητα και πριν γίνουν συγκεκριμένες ερωτήσεις, **ήρωες που σχετίζονται με τα λαϊκά παραμύθια**. Τέτοιες περιπτώσεις ήταν:

-Φερονίκη: Οι πρίγκιπες.

-Υμέλα: Εμένα μ' αρέσουν οι πριγκίπισσες.

Ένα σημαντικό στοιχείο των λαϊκών παραμυθιών αναφέρθηκε τυχαία από παιδί του κλασσικού τμήματος του 12^{ου} Νηπιαγωγείου. Το συγκεκριμένο παιδί ανέδειξε το στοιχείο της προφορικής αφήγησης, που αποτελεί μέρος της λαϊκής παράδοσης και των λαϊκών παραμυθιών. Θεωρείται ότι ήταν εντελώς τυχαία η στιγμή που αναφέρθηκε το στοιχείο αυτό και δεν έγινε ύστερα από πλήρη συνειδητοποίηση του παιδιού που το ανέφερε. Άλλωστε δεν είναι απόλυτα ανεπτυγμένη και η αντιληπτική λειτουργία των νηπίων, γι' αυτό θα πρέπει να είμαστε επιφυλακτικοί.

-Πολυξένη: Ναι όμως και η γιαγιά μου λέει παραμύθια χωρίς να τα έχει σε βιβλία.

-Ε: Χωρίς να τα έχει σε βιβλία. Σε αυτά τα παραμύθια τι ήρωες έχει μέσα;

-Πολυξένη: Ε. η Χιονάτη. η Σταχτοπούτα. όπως στο καπέλο μου. και η Κοκκινোসκουφίτσα.

-Δήμητρα: Και εμένα μου το λέει αυτό πριν κοιμηθώ.

Στο σημείο αυτό πρέπει να επισημανθεί πως όλα τα παραπάνω ειπώθηκαν στα πλαίσια μιας εισαγωγικής συζήτησης με τα νήπια, για να γίνουν αντιληπτές οι ήδη υπάρχουσες εμπειρίες τους. Οι δηλώσεις αυτές δίνουν μια γενικότερη εικόνα των προτιμήσεών τους, του τι συνηθίζουν να διαβάζουν και του τι ερεθίσματα δέχονται. Επίσης, ίσως δείχνει και τις προσδοκίες τους για το τι θα ήθελαν να ακολουθήσει.

Δ) Γνωριμία με τα λαϊκά παραμύθια

Στη συνέχεια και κατόπιν διευκρινιστικής ερώτησης, τα παιδιά κλήθηκαν να απαντήσουν αν έχουν έρθει σε επαφή ποτέ με λαϊκά παραμύθια.

-Δήμητρα: Εμένα όταν ήμουνα μικρή, ο μπαμπάς μου είχε ένα βιβλίο με δράκους που έβγαζε φωτιές. Και πολλές άλλες ιστορίες.

-Βαγγέλης: Ξέρω ένα με κάστρο.

-Χριστιάνα: Εγώ έχω μάθει τον ψεύτη βοσκό.

-Βασίλης: Εγώ έχω μάθει, ο στρουμφοιπότης και ο δράκος.

-Αχιλλέας: Ξέρω ένα με νεράιδες και μάγισσες και βασιλιάδες.

-Γιώργος: Εγώ έχω διαβάσει ένα με δράκους και μάγισσα.

-Ε: Με τι δράκους έχεις διαβάσει;

-Γιώργος: Με δράκους, με πριγκίπισσες και με νεράιδες.

-Ε: Ποιο παραμύθι ήταν αυτό; Θυμάσαι;

-Γιώργος: Όχι.

-Εύα: Η Τζένη η ξαδέρφη μου, διαβάζει με μάγισσες, με πριγκίπες και με πριγκίπισσες.

-Μαρία: Εμένα η γιαγιά μου, μου έχει διαβάσει τη Χρυσομαλλούσα.

-Ευαγγελία: Κι εγώ έχω διαβάσει τη Χρυσομαλλούσα. το παραμύθι.

-Αντώνης: Εγώ έχω ακούσει με βασιλιά, με κάστρο.

Και πάλι υπήρξαν παρανοήσεις από μέρους των παιδιών, αφού θεωρούσαν πως λαϊκό θεωρείται κάθε παραμύθι, που μπορεί να έχει ως ήρωα κάποιον βασιλιά ή δράκο. Είναι ολοφάνερο πως μέχρι τη διεξαγωγή της έρευνας, οι νηπιαγωγοί δεν είχαν δουλέψει με το λαϊκό παραμύθι ή δεν του είχαν δώσει την πρέπουσα σημασία και τον αντίστοιχο χρόνο, ώστε να γίνει κατανοητό από τα παιδιά.

-Χριστιάνα: Και η Δόνα η τερηδόνα ήταν μάγισσα, δεν ήταν άνθρωπος κανονικός.

-Θεοδώρα: Και στον Scooby Doo έχει μάγισσα.

-Ευδοκία: Η Rapunzel έχει δράκο.

-Ξανθιάνα: Εμένα μ' αρέσει η βασίλισσα της μόδας.

-Θωμαή: Κι εμένα η βασίλισσα της μόδας.

4.1.2 Δεύτερο στάδιο

A) Απόψεις των παιδιών για τις κούκλες – ήρωες των λαϊκών παραμυθιών

Μετά το πέρας των εισαγωγικών ερωτήσεων, παρουσιάστηκαν στα παιδιά οι κούκλες – ήρωες των λαϊκών παραμυθιών, με σκοπό την ανάδυση των απόψεών τους. Η παρουσίασή τους έγινε με όσο το δυνατόν λιγότερο παιγνιώδη τρόπο, για να μην μονοπωλήσουν το ενδιαφέρον των παιδιών οι κούκλες και αποσπαστεί η προσοχή τους από τα κύρια ερευνητικά ερωτήματα. Επιπρόσθετα, οι κούκλες επιλέχθηκαν ως μέσο, καθώς η εξοικείωση των παιδιών μαζί τους και η αίσθηση του παιχνιδιού, θα ήταν εύκολο να δημιουργήσει ένα πρόσφορο έδαφος για την εξέλιξη της έρευνας. Ωστόσο, όπως είναι γνωστό οι κούκλες αποτελούν ένα από τα κυριότερα παιχνίδια, που κεντρίζουν το ενδιαφέρον των παιδιών, οπότε ήταν αναπόφευκτος ο ενθουσιασμός που έδειξαν τα παιδιά απέναντι τους.

Σε κάθε αίθουσα χωριστά παρουσιάζονταν οι κούκλες – ήρωες με τυχαία πάντα σειρά και τα παιδιά καλούνταν να πουν πως τους φαίνονταν, σύμφωνα με τα εξωτερικά χαρακτηριστικά τους. Βέβαια, τα παιδιά συνήθως προέβαιναν στο να κρίνουν κάθε κούκλα - ήρωα και με βάση τη «συμπεριφορά» τους καθώς

χρησιμοποιούσαν χαρακτηρισμούς όπως καλός-η ή κακός-η. Στη συνέχεια θα παρουσιαστούν οι απόψεις των παιδιών για κάθε μία – έναν κούκλα – ήρωα χωριστά.

1) Ροδούλα

Η Ροδούλα (παράρτημα – φωτογραφικό υλικό – εικόνα α) είναι κούκλα κουκλοθεάτρου, η οποία βρέθηκε έτοιμη και δεν χρειάστηκε να κατασκευαστεί. Τα παιδιά μόλις είδαν την συγκεκριμένη κούκλα – ήρωα, μιας και ήταν συνήθως η πρώτη που παρουσιαζόταν, έμεναν έκπληκτα κι έκαναν ερωτήσεις σχετικά με τη λειτουργία της και τον σκοπό της παρουσίας της στην τάξη τους. Δεν ήξεραν πώς να αντιδράσουν και ρωτούσαν για σιγουριά.

-Αντώνης: Είναι βασίλισσα;

-Κωνσταντίνος: Μήπως είναι η βασίλισσα της Ρόδου; (λόγω του ονόματός της)

-Κωνσταντίνος: Να την χαιρετήσω;

-Π: Γεια σου Ροδούλα.

Αφού τη χαιρετούσαν, τους γινόταν η επόμενη ερώτηση για το πώς τους φαινόταν και τα παιδιά αρχικά της απέδιδαν τους χαρακτηρισμούς όμορφη ή άσχημη, ανάλογα με το πώς τους φαινόταν με την πρώτη ματιά.

-Σωτηρία: Αχ είναι πάρα πολύ όμορφη.

-Πολυξένη: Όχι άσχημη είναι.

-Π: Ωραία.

-Ευδοκία: Εμένα μου φαίνεται ωραία.

-Ξανθιάνα: Επειδή είναι γλυκιά.

Έπειτα, καλούνταν να αιτιολογήσουν την άποψή τους, την οποία στήριζαν στα εξωτερικά χαρακτηριστικά της κούκλας – ήρωα, όπως το πρόσωπο, τα μάτια, μαλλιά ακόμα και τα ρούχα.

-Π: Καλή.

-Ε: Καλή ε; Γιατί; Πως σας φαίνεται;

-Ευδοκία: Έχει ωραίο πρόσωπο.

-Μαρία: Έχει ωραία μαλλιά.

-Ευδοκία: Κι έχει ωραία μάτια.

-Αντώνης: Κι έχει ωραίο φόρεμα. Με λουλούδια.

2) Λάζαρος

Ο Λάζαρος (παράρτημα – φωτογραφικό υλικό – εικόνα β) είναι κούκλα ζωγραφισμένη με μαρκαδόρους και ξυλομπογιές σε σκληρό χαρτί και στηρίζεται σε ξύλινο καλαμάκι. Τα παιδιά, όπως και σε κάθε κούκλα – ήρωα, προέβαιναν αρχικά στον χαιρετισμό της.

-Π: Γεια σου Λάζαρε.

-Δήμητρα: Χαίρω πολύ Λάζαρε.

Σε μία περίπτωση που ο Λάζαρος παρουσιάστηκε αμέσως μετά την Ροδούλα, ένα παιδί δεν άργησε να συνδέσει τις δύο κούκλες - ήρωες μεταξύ τους και να κάνει μια υπόθεση για τη μεταξύ τους σχέση. Αυτό θα μπορούσε να αποτελέσει και την αρχική ιδέα μιας ιστορίας.

-Μάρκος: Σαν ζευγάρι μοιάζουνε.

Εφόσον ολοκληρωνόταν το στάδιο της γνωριμίας, τα παιδιά έκαναν υποθέσεις για την ποιότητα του χαρακτήρα του, βασιζόμενα για άλλη μια φορά στα εξωτερικά χαρακτηριστικά.

-Π: Καλός.

-Ε: Γιατί καλός;

-Ευαγγελία: Γιατί είναι πάρα πολύ ωραίος.

-Αντώνης: Έχει ωραία χρώματα.

-Ε: Πως σου φαίνεται αυτός ότι είναι καλός; Πως τον κατάλαβες; Τι έχει;

-Γιώργος: Επειδή έχει μπλε μάτια.

-Αντώνης: Όχι είναι μαύρα.

-Ε: Και τι σημαίνει αυτό; Επειδή έχει μαύρα μάτια πως είναι;

-Αντώνης: Καλός.

-Κωνσταντίνος: Κακός.

-Αντώνης: Όχι καλός.

-Αντώνης: Δεν είναι κακός σαν τη μάγισσα (Εδώ φαίνεται και η αντίληψη – προκατάληψη ότι οι μάγισσες είναι πάντα κακές).

Ακόμα και από στοιχεία, όπως το χρώμα των ματιών, ή τα χρώματα των ρούχων, τα παιδιά διεξήγαγαν πορίσματα για το πόσο καλός ή κακός είναι ένας χαρακτήρας.

Υπήρξε, επιπλέον, ένα παιδί που φάνηκε να αλλάζει την έμφυλη ταυτότητα της συγκεκριμένης κούκλας – ήρωα, βασιζόμενο σε εξωτερικά χαρακτηριστικά – στερεότυπα που έχουν σχηματιστεί έναντι των γυναικών.

-Υμέλα: Ο Λάζαρος μοιάζει με κορίτσι λίγο.

-Ε: Αλήθεια; Γιατί;

-Υμέλα: Λιγάκι.

-Ελένη: Γιατί έχει κραγιόν.

-Υμέλα: Όχι. Γιατί είναι οι βλεφαρίδες του μεγάλες.

-Ελένη: Και τα χείλια του.

3) Βασιλιάς Αστόχαστος

Ο βασιλιάς Αστόχαστος (παράρτημα – φωτογραφικό υλικό – εικόνα γ) είναι κούκλα κουκλοθεάτρου, η οποία βρέθηκε έτοιμη και δεν χρειάστηκε να κατασκευαστεί. Τα παιδιά αρχικά τον χαιρέτησαν θερμά, όπως και κάθε άλλη κούκλα – ήρωα.

-Π: Γεια σου Αστόχαστε.

-Π: Γεια σου.

Ήταν πολύ εύκολο τα παιδιά να αναγνωρίσουν αμέσως την ιδιότητά του, ότι δηλαδή ήταν βασιλιάς, εξαιτίας της κορώνας που φορούσε στο κεφάλι του.

-Σόλων: Πρίγκιπας. Γιατί έχει στεφάνι.

-Γιώργος: Βασιλιάς.

-Αντώνης: Βασιλιάς.

-Ε: Από πού το καταλάβατε ότι είναι βασιλιάς;

-Π: Γιατί έχει στέμμα. Κορώνα.

Όταν τα παιδιά ρωτήθηκαν για το πως τους φαίνεται ο βασιλιάς Αστόχαστος, πρώτα ισχυρίζονταν ότι ήταν όμορφος ή άσχημος, σύμφωνα με τις προσωπικές τους προτιμήσεις για τα εξωτερικά χαρακτηριστικά κι έπειτα προέβησαν σε χαρακτηρισμούς, όπως καλός ή κακός.

-Σταύρος: Μ' αρέσει αυτός ο βασιλιάς.

-Ελένη: Πολύ όμορφος.

-Γιώργος: Γιατί έχει πολύ ωραίο στέμμα.

-Ελένη: Είναι ωραία η κορώνα του και τα μαλλιά του.

-Κωνσταντίνος: Εμένα μ' αρέσει επειδή έχει αυτό, το στέμμα στο κεφάλι του.

Ίσως είναι και η ιδιότητα του βασιλιά που έλκει και μαγεύει τα παιδιά κι όλο αυτό τα προκαταλαμβάνει θετικά. Γι' αυτό και του αποδίδουν θετικά χαρακτηριστικά.

-Αντώνης: Κι έχει κι ωραία φορεσιά.

-Ευαγγελία: Έχει και κορδονάκι εδώ.

-Ελένη: Είναι ωραίος γιατί έχει εδώ αυτά που κρέμονται στα ρούχα του.

-Χριστίνα: Εμένα μ' αρέσει το φόρεμά του.

-Ε: Επειδή έχει ωραία ρούχα είναι καλός;

-Π: Ναι.

Όπως φαίνεται και από τα παραπάνω δεδομένα, κριτήριο ομορφιάς αποτέλεσαν και τα ρούχα του.

Υπήρξε, όμως, κι ένα παιδί που υποστήριξε ότι είναι άσχημος, χωρίς βέβαια να αιτιολογήσει.

-Κωνσταντίνος: Άσχημος.

Πολύ κέντρισε το ενδιαφέρον τους και η γενειάδα του συγκεκριμένου βασιλιά. που άλλα παιδιά την έβρισκαν θετικό στοιχείο κι άλλα αρνητικό.

-Αγγελος: Έχει και μουστάκι.

-Γιώργος: Είναι και ωραίος γιατί έχει μούσι.

-Ελένη: Είναι ωραία και τα γένια του.

-Αντώνη: Εμένα μ' αρέσει που έχει το μουστάκι.

-Ευδοκία: Κι εμένα το μουστάκι.

Ωστόσο υπήρχαν και οι αντίθετες απόψεις σχετικά με τη γενειάδα.

-Σωτηρία: Είναι κακός ο Αστόχαστος;

-Ε: Δεν ξέρω. Σας φαίνεται για κακός;

-Σωτηρία: Όχι.

-Ιωάννα: Ναι μας φαίνεται.

-Ε: Γιατί;

-Ιωάννα: Γιατί έχει λίγο γένη. Ο καλός ο βασιλιάς πρέπει να έχει πάρα πολύ γένη.

-Πολυξένη: Δε πρέπει να έχει καθόλου γένη.

Όλη αυτή η διαδικασία του αν τελικά πρέπει ή όχι να έχει γένια για να είναι καλός, τα οδήγησε σε μια σύνδεση με την πραγματικότητα και με την καθημερινότητα, μέσα στην οποία ζουν.

-Ε: Γιατί αυτοί που έχουν γένια δεν είναι καλοί;

-Νικόλας: Ναι, οι παππούδες έχουν γένια. Γιατί;

-Δήμητρα: Ο μπαμπάς μου δηλαδή που έχει γένια, είναι κακός;

Μέσα από τις συγκεκριμένες ερωτήσεις, μπήκαν σε μια διαδικασία διερεύνησης για το πόσο στενή σχέση έχει ένα εξωτερικό χαρακτηριστικό, όπως το μούσι, με τον

χαρακτήρα και τη συμπεριφορά κάποιου. Έτσι, κατέφυγαν στο να σκεφτούν και να παραλληλίσουν συγγενικά τους πρόσωπα – πρότυπα, όπως ο πατέρας ή ο παππούς.

-Π: Καλός.

-Κλάους : Εμένα μου φαίνεται πολύ καλός, γιατί είναι χαμογελαστός.

-Χριστίνα: Καλός.

-Ξανθιάνα: Εμένα τα μάτια του.

-Ευαγγελία: Εμένα τα χείλια του.

-Κωνσταντίνος: Επειδή είναι φίλος του Αδαμάντιου, είναι καλός. (άλλος βασιλιάς)

4) Βασιλιάς Αδαμάντιος/Αρθούρος

Ο βασιλιάς Αδαμάντιος/Αρθούρος (παράρτημα – φωτογραφικό υλικό – εικόνα δ) είναι κούκλα που έχει κατασκευαστεί με ξύλινο καλαμάκι για κορμό, χαρτόνι, μπάλα φελιζόλ για κεφάλι, ύφασμα, κορώνα και μενταγιόν. Έχει χρησιμοποιηθεί σκουρόχρωμη μπογιά στο κεφάλι, με σκοπό να διαφέρει από τον προηγούμενο βασιλιά. Διαθέτει δύο ονόματα, καθώς σε ένα τμήμα τα παιδιά ήθελαν να του δώσουν διαφορετικό. Οι πρώτες εντυπώσεις αποτυπώθηκαν, γιατί ήταν ένα είδος κούκλας που τα παιδιά δεν είχαν ξαναδεί.

-Δήμητρα: Δεν έχει χέρια. Ούτε πόδια.

-Γιώργος: Πολύ μεγάλος είναι.

-Κωνσταντίνος: Έχει φάει πολύ, χόντρυνε.

-Δήμητρα: Έχει και μάτια και φρύδια.

-Κρυσταλλία: Έχει χαμόγελο.

-Άγγελος: Είναι άνθρωπος.

-Άγγελος: Έχει ένα κεφάλι μαύρο.

-Υμέλα: Όχι καφέ είναι το κεφάλι του.

Επίσης, ήταν αυτονόητο πως τα παιδιά θα καταλάβαιναν αμέσως ότι ήταν βασιλιάς, λόγω της κορώνας του.

-Π: Βασιλιάς.

-Ε: Πως το κατάλαβες ότι είναι βασιλιάς;

-Ευαγγελία: Έχει κι άλλο στέμμα.

Εξαιτίας του ονόματος Αδαμάντιος, αλλά και του μενταγιόν που φορούσε στο λαιμό του, τα παιδιά επηρεάστηκαν θετικά.

-Βαγγέλης: Έχει πάρα πολλά διαμάντια.

-Αντώνης: Ναι γιατί έχει διαμάντια.

-Κωνσταντίνος: Έχει αστέρι.

-Ελένη: Εμένα μ' αρέσει το μενταγιόν του.

-Υμέλα: Καλός είναι.

-Γεωργία: Είναι όμορφος.

-Κωνσταντίνος: Έχει ωραίο μενταγιόν.

-Υμέλα: Εμένα δεν μου φαίνεται για κακός, μου φαίνεται όμορφος.

-Σωτηρία: Πολύ ωραίος.

-Κλάους: Ήταν καλύτερος αυτός ο βασιλιάς.

-Ε: Γιατί αυτός ήταν καλύτερος;

-Κλάους: Επειδή μ' αρέσει περισσότερο.

Παρατηρούμε πως όλα τα παιδιά διαμορφώνουν τις προτιμήσεις του σύμφωνα με την εμφάνιση της κούκλας – ήρωα.

Με αφορμή μια άλλη κούκλα – ήρωα που έχει, επίσης, σκούρο χρώμα προσώπου, τα παιδιά μπαίνουν σε μια διαδικασία σύγκρισης.

-Χριστιάνα: Αυτός ο βασιλιάς μοιάζει με τη μάγισσα τη Λουλουδένια.

-E: Σε τι μοιάζουν:

-Χριστιάνα: Στο πρόσωπο.

-Κλάους: Μοιάζει στο κεφάλι και στο χαμόγελο.

-Αχιλλέας: Στο πρόσωπο.

Έτσι αντιλαμβάνονται το χαρακτηριστικό κοινό σημείο μεταξύ των δύο φιγούρων. Μετά τη συγκεκριμένη συνειδητοποίηση, τα παιδιά καλούνται να αιτιολογήσουν για ποιους λόγους θεωρούν τη μια κούκλα – ήρωα καλή, ενώ την άλλη κακιά.

-E: Πριν τη μάγισσα τη Αουλουδένια τι την είπατε; Καλή ή κακή.

-Π: Καλή.

-E: Τον βασιλιά Αρθούρο όμως;

-Π: Κακό.

-E: Γιατί αυτή είναι καλή κι αυτός κακός, παρόλο που έχουν το ίδιο χρώμα στο πρόσωπό τους;

-Μάρκος: Γιατί αυτός έχει πράσινα μάτια κι αυτή έχει μπλε.

Χωρίς να μπορούν να αιτιολογήσουν τις αξιολογήσεις τους, αποδίδουν την ηθική διαφορά σε χαρακτηριστικά του προσώπου και συγκεκριμένα στο χρώμα των ματιών. Με αφορμή αυτό γίνεται μια πιο ρεαλιστική σύγκριση, με βάση την πραγματικότητα.

-E: Δηλαδή εγώ αν είχα πράσινα μάτια θα ήμουνα κακιά;

-Π: Όχι.

-Μάρκος: Αλλά αυτός μοιάζει λίγο για κακός. (εμμένει στην άποψή του)

-E: Γιατί άλλο αυτός μπορεί να είναι κακός κι αυτή καλή;

-Μάρκος: Γιατί αυτή έχει αυτό (μενταγιόν) στο λαιμό. (βρίσκει άλλη εξήγηση)

Παράλληλα και σε άλλο τμήμα όταν έγινε η ερώτηση σχετικά με την ηθική, πολλά ήταν τα παιδιά που κατέφυγαν στο χρώμα των ματιών ή στις εκφράσεις του προσώπου.

-Εύα: Καλός.

-Κωνσταντίνος: Κακός.

-Αντώνης: Όχι καλός.

-Ευαγγελία: Επειδή έχει τα μάτια του.

-Ε: Πως είναι τα μάτια του;

-Π: Πράσινα.

-Ε: Δηλαδή όποιος έχει πράσινα μάτια είναι κακός;

-Ευαγγελία: Όχι, αλλά επειδή κάνει έτσι τα φρύδια του είναι κακός.

-Ε: Επειδή σουφρώνει έτσι τα φρύδια του είναι κακός ε;

-Ξανθιάνα: Σαν κακός μου μοιάζει που έχει έτσι τα φρύδια.

-Ευδοκία: Κι αν θυμώσεις κάνεις έτσι (σφίγγεις) τα δόντια σου κι είσαι κακός.

-Ευαγγελία: Κι όταν κάνουν έτσι (σουφρώνουν) τα φρύδια είναι πιο κακότεροι.

-Μαρία: Αυτός εμένα μου μοιάζει σαν πονηρός.

Έπειτα, θέλοντας να συνειδητοποιήσουν την κυριότερη διαφορά ανάμεσα στους δύο βασιλιάδες, τους τέθηκαν τα ανάλογα ερωτήματα.

-Ε: Τι διαφορετικό έχουν οι δύο βασιλιάδες;

-Ευδοκία: Αυτός (Αδαμάντιος) έχει θυμώσει, ενώ αυτός (Αστόχαστος) δεν έχει.

-Μαρία: Δεν έχει μούσι (Αδαμάντιος).

-Ευαγγελία: Είναι πιο μεγάλος αυτός (Αδαμάντιος).

-Αντώνης: Έχει πιο μικρά μαλλιά (Αδαμάντιος).

-Ξανθιάνα: Έχει πιο ωραίο φόρεμα.

-E: Το πρόσωπό τους είναι ίδιο;

-Ευαγγελία: Όχι. Αυτού (Αδαμάντιος) είναι καφέ.

-Εύα: Αυτό (Αδαμάντιος) είναι μικρό κι αυτό (Αστόχαστος) είναι μεγάλο.

Παρατηρούμε ότι αρχικά τα παιδιά επικεντρώνονται σε εμφανισιακά χαρακτηριστικά, όπως τα ρούχα ή τα μαλλιά και ύστερα αναφέρουν το χρώμα του δέρματος.

Παράλληλα με τη διαδικασία, στο ολοήμερο τμήμα του 12^{ου} Νηπιαγωγείου Βόλου, προέκυψε κι ένα άλλο θέμα βαθύτερο και ουσιαστικότερο. Στο μεγαλύτερο μέρος διεξήχθη διάλογος μεταξύ κοριτσιών και βασιζόμενες στην παραδοχή ότι καθετί διαφορετικό είναι κακό, επισήμαναν.

-Θεοδώρα: Κακός φαίνεται αυτός, γιατί το χρώμα του είναι σκούρο και είναι κακό.

-E: Ποιο χρώμα, στο σώμα του ή στα ρούχα του;

-Θεοδώρα: Στο πρόσωπό του.

-Έλενα: Στο σώμα δεν είναι κακό να είσαι καφέ. (δίνει κάποιο ελαφρυντικό, για να μην γενικεύσουν το παραπάνω στερεότυπο)

-Θεοδώρα: Όχι.

-Έλενα: Είναι καλός, γιατί τότε ο Αναστάσης... (παιδί που ανήκει στη φυλή Rom και καθόταν ακριβώς δίπλα από τα κορίτσια)

-Θεοδώρα: Είναι άσπρη φυλή κυρία ο Αναστάσης. (ψάχνει να βρει άλλοθι)

-Μάρκος: Δε νομίζω.

-Θεοδώρα: Όχι είναι. Απλώς είναι έτσι (δείχνει το πόδι του).

-E: Όποιος έχει σκούρο χρώμα είναι κακός;

-Θεοδώρα: Γιατί το χρώμα του είναι σκούρο και το σκούρο είναι άγριο.

-Έλενα: Είναι καλός.

-Μαρία: Είναι κακός.

-Ε: Γιατί;

-Μαρία: Γιατί είναι σκούρο το χρώμα του.

-Μάρκος: Μοιάζει κακός, γιατί έχει τα μάτια του πράσινα και γιατί το στόμα του δεν είναι χαμογελαστό αλλά έτσι (κλειστό).

Διαφαίνεται πόσο ισχυρά είναι τα στερεότυπα των περισσότερων παιδιών και το πόσο στενά έχουν συνδέσει το σκούρα χρώμα δέρματος με το άγριο και το κακό.

5) Μάγισσα Χαχάφω

Η μάγισσα Χαχάφω (παράρτημα – φωτογραφικό υλικό – εικόνα ε) είναι κούκλα που δεν κατασκευάστηκε, αφού βρέθηκε έτοιμη. Η μόνη παρέμβαση που συνέβη, είναι το μαύρο μαντήλι στα μαλλιά της. Μόλις τα παιδιά ήρθαν σε πρώτη επαφή μαζί της, αναρωτήθηκαν αν είναι μάγισσα ή απλώς γιαγιά.

-Πολυξένη: Είναι γριά.

-Π: Μάγισσα.

-Μάρκος: Γέρασε αυτή.

-Ευαγγελία: Όμως δεν έχουν άσπρα μαλλιά. Οι γιαγιάδες έχουν άσπρα μαλλιά.

Όταν πλέον κατέληξαν ότι πρόκειται για μάγισσα, μπήκαν στη διαδικασία κρίσεώς της για το πόσο καλή ή κακή είναι και προσπαθούσαν να αιτιολογήσουν τις απόψεις τους.

-Ευαγγελία: Όμως οι μάγισσες είναι καλές και κακές.

-Δήμητρα: Είναι καλή ή κακή;

-Βαγγέλης: Οι μάγισσες είναι κακές. Άρα είναι κακή.

-Χριστιάνα: Είναι κακιά.

-Πολυξένη: Είναι πολύ καλή. Σταματήστε, είναι γιαγιά.

-Ιωάννα: Καλή είναι. γιατί χαμογελάει.

-Π: Ωραία.

-Π: Είναι καλή.

-Μαρία: Είναι χαμογελαστή.

-Ε: Κι αυτό δείχνει ότι είναι καλή;

-Μαρία: Ναι.

-Σόλων: Γιατί χαμογελάει.

-Ε: Κι επειδή είναι χαμογελαστή είναι καλή;

-Σόλων: Ναι.

-Π: Καλή. Γιατί χαμογελάει.

-Ε: Δηλαδή αν δεν χαμογελούσε θα ήταν κακιά;

-Π: Ναι.

-Ε: Δηλαδή εγώ τώρα που χαμογελάω είμαι καλή κι όταν δεν χαμογελάω είμαι κακιά;

-Π: Όχι.

-Ε: Εσείς όταν δεν χαμογελάτε είστε κακά παιδιά;

-Π: Όχι.

Είναι ολοφάνερο πως το κύριο κριτήριο θετικής αξιολόγησης της μάγισσας από τα παιδιά είναι το χαμόγελο. Το αν είναι χαμογελαστός ή όχι κάποιος, θεωρούν πως πρόκειται για δείγμα καλοσύνης ή κακίας.

Έπειτα, ορίζουν ως κριτήριο τις εκφράσεις του σώματος και πιο συγκεκριμένα τη διάταση των χεριών. Αν τα χέρια είναι σε ανοικτή θέση, θεωρείται χαρούμενη και το αντίθετο αν τα χέρια είναι σε πιο κλειστή θέση.

-Υμέλα: Είναι χαρούμενη γιατί τα έχει έτσι τα χέρια της (ανοιχτά).

-Ε: Κι αν τα είχε έτσι (κλειστά), πως θα ήταν;

-Υμέλα: Κακή.

-Ε: Δηλαδή τώρα που έχει έτσι τα χέρια είναι κακιά; Δηλαδή αν βάλω εγώ έτσι τα χέρια είμαι κακιά;

-Γιώργος: Ναι.

-Ε: Γιατί Γιώργο; Εσύ όταν έχεις έτσι τα χέρια σου είσαι κακός;

-Γιώργος: Ναι.

-Ασπασία: Κι αν τα κάνουμε έτσι γιατί κρυώνουμε;

-Ελένη: Μπορεί να κρυώνει τότε.

-Υμέλα: Είναι καλή γιατί δεν κάνει έτσι (σμίγει τα φρύδια και τα μάτια). Κάνει έτσι, όχι τρομακτικό. Το κάνει όμορφο το πρόσωπο και μοιάζει σαν όμορφη μάγισσα και όμορφη μάγισσα είναι.

Ένα επιπλέον κριτήριο αποτελούν τα ρούχα της ηρωίδας και ιδιαίτερα τα χρώματα αυτών. Ανάλογα με την φωτεινότητά τους ορίζεται και η καλοσύνη της. Πάλι εδώ συνδέεται το σκούρο χρώμα με την κακία.

-Ελένη: Είναι καλή, γιατί έχει ανοιχτά χρώματα.

-Χριστίνα: Εμένα μου μοιάζει καλή, γιατί έχει ανοιχτά χρώματα.

-Ε: Αν φορούσε πιο σκούρα τι θα ήταν;

-Χριστίνα: Κακιά.

-Ε: Γιατί όσοι φοράνε πιο σκούρα είναι κακοί;

-Χριστίνα: Ναι.

Το στερεότυπο του μαύρου χρώματος φαίνεται και από το παρακάτω απόσπασμα.

-Π: Καλή.

-Ελένη: Γιατί είναι άσπρη.

-Ε: Επειδή είναι άσπρη είναι καλή: Αν ήταν μαύρη, πώς θα ήταν:

-Π: Κακιά.

-Αγγελος: Η μάγισσα δεν είναι κακιά, γιατί δεν είναι σε ένα σκοτεινό μέρος.

Ως μειοψηφία υπήρξαν και άλλα κριτήρια, όπως κάποιες αρνητικές ιδιότητες που αποδόθηκαν στην ηρωίδα.

-Ευδοκία: Κακή. Γιατί κλέβει.

-Ε: Πού το ξέρεις;

-Αντώνης: Γιατί τρώει ανθρώπους.

-Θωμάς: Γιατί δηλητηρίασε τη Χιονάτη.

6) Μάγισσα Φουφήχτρα/Λουλουδένια

Η μάγισσα Φουφήχτρα/Λουλουδένια (παράρτημα – φωτογραφικό υλικό – εικόνα στ) είναι κούκλα που έχει κατασκευαστεί με ξύλινο καλαμάκι για κορμό, χαρτόνι, μπάλα φελιζόλ για κεφάλι, ύφασμα, μαλλί και μενταγιόν. Έχει χρησιμοποιηθεί σκουρόχρωμη μπογιά στο κεφάλι, με σκοπό να διαφέρει από την προηγούμενη μάγισσα. Διαθέτει δύο ονόματα, καθώς σε ένα τμήμα τα παιδιά ήθελαν να της δώσουν διαφορετικό. Αφότου τα παιδιά συνειδητοποίησαν ότι πρόκειται για μάγισσα, πράγμα το οποίο ήταν πολύ εύκολο, άρχισαν να κάνουν υποθέσεις σχετικά με τον χαρακτήρα της. Όπως και στην παραπάνω ηρωίδα, το πρώτο κριτήριο αποτέλεσε το χαμόγελο.

-Π: Καλή.

-Θεοδώρα: Επειδή έχει χαμόγελο.

-Μάρκος: Καλή είναι. Έχει χαμογελαστό στόμα.

-Αγγελος: Γελάει, άρα είναι καλή.

Άλλο κριτήριο αποτέλεσε το μενταγιόν που φορούσε, όπως ακριβώς συνέβη και στην άλλη κούκλα που φορούσε μενταγιόν (Βασιλιάς Αδαμάντιος/Αρθούρος).

-Χριστίνα: Είναι καλή, γιατί είναι ωραίο το κολιέ.

-Αναστάσης: Εμένα μου φαίνεται καλή, γιατί έχει το λουλούδι.

-Γιάννης: Μ' αρέσει το μενταγιόν της.

-Ε: Δηλαδή εγώ αν φορούσα ένα ωραίο μενταγιόν θα ήμουν καλή και τώρα που δεν φοράω δεν είμαι καλή;

-Π: Καλή είσαι.

-Π: Καλή μας φαίνεται.

-Ε: Γιατί;

-Αντώνης: Γιατί έχει λουλουδάκι κι είναι χαμογελαστή.

Δίνεται ιδιαίτερη σημασία στο χρώμα των μαλλιών της και γίνεται παραλληλισμός με πρόσωπο – πρότυπο του άμεσου περιβάλλοντος των παιδιών.

-Πολυξένη: Αυτή προσέχετε τη, γιατί φαίνεται λίγο κακιά.

-Ε: Γιατί;

-Πολυξένη: Γιατί έχει μαύρα, μακριά μαλλιά.

-Βαγγέλης: Και γιατί έχει αυτό το χαμόγελο που έχουν οι κακές.

-Γιώργος: Αυτή είναι κακιά.

-Ελένη: Είναι κακιά, επειδή έχει αυτά τα μαύρα μαλλιά.

-Υμέλα: Δεν είναι κακή, επειδή έχει μαύρα μαλλιά. Καλή είναι. Έχει και ωραία μαλλιά και ωραίο φόρεμα.

-Γεωργία: Η μαμά μου έχει μαύρα μαλλιά και δεν είναι κακιά.

Παρόλα αυτά υπήρξαν και παιδιά που απέδιδαν την καλοσύνη της στην ομορφιά της.

-Σοφία: Είναι πάρα πολύ ωραία. Θέλω να της χαϊδέψω τα μαλλιά.

-Ηλιάνα: Έχει γαλανά μάτια και είναι καλή.

-Ελένη: Έχει και ωραίο φόρεμα αυτή. Είναι καλή.

-Ελένη: Είναι καλή, επειδή είναι όμορφη.

-Θωμαή: Πολύ όμορφη.

-Κλάους: Καλή είναι.

-Ευαγγελία: Έτσι όπως έχει τα φρύδια της δεν είναι κακιά, ενώ ο βασιλιάς ήταν.

-Πάρης: Καλή είναι.

-Ευδοκία: Κι εμένα καλή.

-Σωτηρία. Είναι ιδιαίτερη. Και τα μαλλιά της και τα ρούχα της.

7) Δράκος/Δρακουλίνος/Δρακούλης/Δράκος χωρίς όνομα

Ο συγκεκριμένος Δράκος/Δρακουλίνος/Δρακούλης/Δράκος χωρίς όνομα (παράρτημα – φωτογραφικό υλικό – εικόνα ζ) πρόκειται για κούκλα εκτυπωμένη σε σκληρό χαρτί που στηρίζεται σε ξύλινο καλαμάκι. Διαθέτει τέσσερα ονόματα, καθώς τα παιδιά ήθελαν να του δώσουν διαφορετικό. Άρχισαν να αναρωτιούνται για το αν είναι καλός ή κακός.

-Δήμητρα: Καλός ή κακός να είναι;

-Σωτηρία: Καλός.

-Μαρία: Εγώ δεν τον φοβάμαι.

-Π: Καλός.

-Ραφαηλία: Ωραίος.

-Ιωάννα: Καλός είναι. Έτσι είναι οι καλοί οι δράκοι.

-Ε: Δηλαδή πως είναι;

-Βαγγέλης: Όμως οι καλοί δεν πετάνε φλόγες.

-Νικόλας: Πετάνε.

-Κωνσταντίνος: Μετριος.

Επιπρόσθετα παρατήρησαν κάποια από τα εμφανή χαρακτηριστικά του και προσδιόρισαν το πόσο τρομάζουν ή όχι.

-Μάρκος: Έχει φτερά.

-Θωμαή: Έχει κι ένα κέρατο.

-Άγγελος: Τρομακτικός.

-Σόλων: Εμένα δεν μου φαίνεται τρομακτικός.

-Γιώργος: Δεν φαίνεται τρομακτικός, γιατί δεν έχει φωτιά, έχει μόνο γλώσσα.

-Υμέλα: Έχει γλώσσα. Δεν τρομάζει πολύ. Και τα μάτια του δεν είναι τρομακτικά.

-Ηλιάνα: Αν ήταν τρομακτικός θα ήταν μέχρι εδώ (πολύ μεγάλος).

-Ελένη: Αυτός ο δράκος δεν είναι πολύ τρομακτικός, γιατί δεν βγάζει φωτιά από το στόμα του.

-Ε: Δηλαδή αν ήταν ένας δράκος που έβγαζε φωτιά από το στόμα του θα ήταν κακός;

-Ελένη: Ναι.

-Ε: Γιατί;

-Υμέλα: Γιατί θα έβγαζε φωτιά και θα ήταν επικίνδυνος.

Η επικινδυνότητα του ήρωα στηρίζεται σε μεταφυσικές ιδιότητες, όπως η εξαγωγή φλόγας από το στόμα.

8) Δράκος/Δρακουλάκης/Σκουίκ

Ο συγκεκριμένος Δράκος/Δρακουλάκης/Σκουίκ (παράρτημα – φωτογραφικό υλικό – εικόνα η) πρόκειται για γαντόκουκλα που βρέθηκε έτοιμη και δεν χρειάστηκε να κατασκευαστεί. Διαθέτει τρία ονόματα, καθώς τα παιδιά ήθελαν να του δώσουν

διαφορετικό. Από τις πρώτες κιόλας αντιδράσεις των παιδιών γίνεται αντιληπτό το πόσο αρνητική εντύπωση τους έκανε.

-Κωνσταντίνος: Μου φαίνεται κακός.

-Πολυξένη: Μου έφαγε το δάχτυλο! Βοήθεια!

-Χριστίνα: Κακός.

-Ελένη: Είναι κακός, γιατί έχει κόκκινα μάτια.

-Γιώργος: Είναι κακός, γιατί έχει κόκκινα μάτια και κόκκινο στόμα.

-Σόλων: Ο δράκος μας φαίνεται κακός, γιατί έχει νυχτερά δόντια, σαν τρόμο.

-Υμέλα: Κακός είναι.

-Ευαγγελία: Κακός, επειδή ανοίγει το στόμα του.

-Κωνσταντίνος: Οι δράκοι τρώνε τους ανθρώπους.

-Ευαγγελία: Αν κλείσει το στόμα είναι καλός.

-Ε: Για να κλείσει το στόμα. Τώρα πως σας φαίνεται; (προσπάθεια ανατροπής της άποψής τους)

-Π: Κακός.

-Ε: Γιατί;

-Μαρία: Γιατί ακόμα είναι ανοιχτό. Γιατί πεινάει.

-Ε: Κι εγώ δηλαδή τώρα, άμα πεινάω και γουργουρίζει το στομάχι μου θα γίνω κακιά;

-Αντώνης: Όχι.

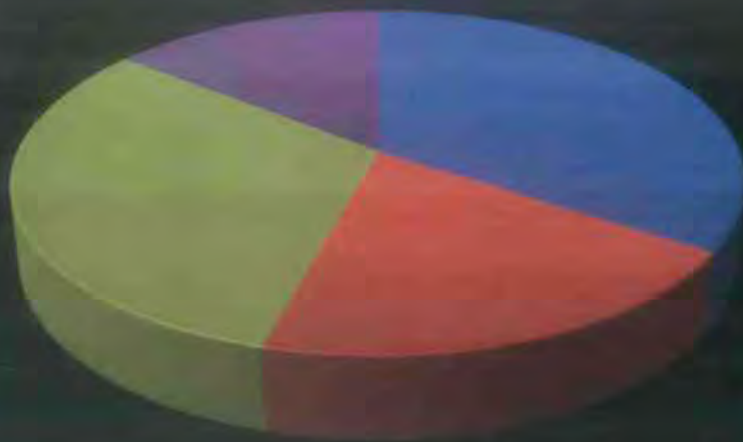
-Κωνσταντίνος: Γιατί εσύ είσαι άνθρωπος. Ο δράκος είναι άγριο ζώο.

Ωστόσο, υπήρχαν και περιπτώσεις παιδιών που δεν έφεραν αρνητικά συναισθήματα προς τον συγκεκριμένο ήρωα.

-Ιωάννα: Καλός μου φαίνεται, γιατί είναι χαμογελαστός. Ενώ οι κακοί οι -
δράκοι είναι έτσι (σοβαροί).

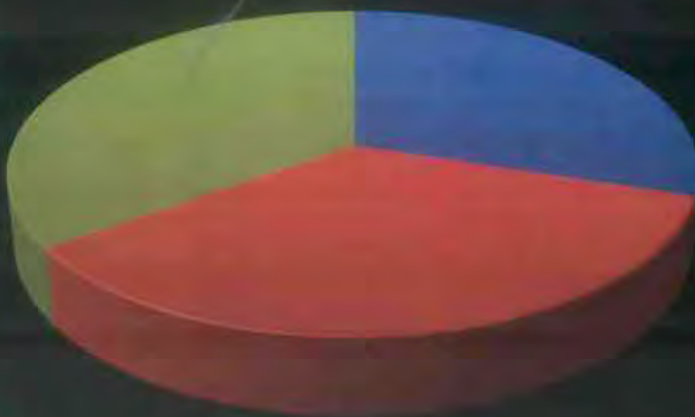
-Μαρία: Εγώ δεν τον φοβάμαι.

Με βάση ποια χαρακτηριστικά θεωρείται ένας ήρωας καλός;

- χαμόγελο
- αξέσουάρ
- ανοιχτόχρωμο ρούχο
- μάτια

Με βάση ποια χαρακτηριστικά θεωρείται ένας ήρωας κακός;

- σκούροχρωμο ρούχο
- σκούρο χρώμα δέρματος
- άγρια χαρακτηριστικά

4.1.3 Τρίτο στάδιο

Στο συγκεκριμένο στάδιο τα παιδιά κλήθηκαν να δημιουργήσουν λαϊκά παραμύθια, χρησιμοποιώντας πάντα τους ήρωες που τους είχαν προηγουμένως παρουσιαστεί. Σκοπός αυτού του σταδίου ήταν να εντοπιστεί ο τρόπος με τον οποίο χρησιμοποιούν τους ήρωες και κατά πόσο εμμένουν ή όχι στις απόψεις που ανέφεραν στα προηγούμενα στάδια.

Α) Περιεχόμενο παραμυθιών

Γενικό ήταν το φαινόμενο να μην χρησιμοποιούνται όλοι οι ήρωες σε κάθε παραμύθι από κάθε παιδί, αφού συνήθως επικέντρωναν την προσοχή τους μόνο σε μερικούς από αυτούς. Ωστόσο υπήρχαν και παιδιά που ενέτασσαν όλους τους ήρωες μέσα στα φανταστικά τους παραμύθια.

-Μαρία: Η Ροδούλα πήρε όλους τους φίλους της. Είπαν γεια σου. Θα τους έδινε φιλάκια και θα χαιρόταν. Και ζούσαν όλοι μαζί παρέα.

Επίσης παρατηρήθηκε πως σε κάθε τμήμα χωριστά οι ιστορίες είχαν παρόμοιο περιεχόμενο, καθώς τα παιδιά επηρεάζονταν μεταξύ τους. Άλλα εισάγοντας περισσότερες λεπτομέρειες κι άλλα λιγότερες, διατηρούσαν τα θέματα στο ίδιο μοτίβο. Για παράδειγμα, στο κλασικό τμήμα του 12^{ου} νηπιαγωγείου, κυριαρχούσαν τα θέματα των βασιλιάδων που παντρεύονταν, οι συνωμοσίες της μάγισσας με τους δράκους, τα μαγικά φίλτρα και οι φυλακισμοί σε κλουβιά.

-Σωτηρία: Η Ροδούλα θα ήταν η βασίλισσα και ο Αστόχαστος θα ήταν ο βασιλιάς. Και η Φουφήχτρα θα πήρε την βασίλισσα και θα την έφερε σε ένα κλουβάκι. Και θα ήρθε η μάγισσα η άλλη (η Χαχάφω) και θα την έσωσε και θα έβαλε τον δράκο να την προστατεύει κι όποτε έφευγε από το κάστρο την έπαιρνε.

-Δήμητρα: Λοιπόν κυρία, έχω μια καταπληκτική ιδέα. Ότι αυτή είναι η Ροδούλα και ζει με τον Αδαμάντιο και μετά θα πήγαινε αυτός εδώ ο δράκος και θα τους πείραζε. Και μετά θα έπαιρνε τη Ροδούλα και θα την πήγαινε στην

μάγισσα την κακιά αυτήν εδώ (τη Φουφήχτρα) και η Φουφήχτρα θα την έβαζε μέσα σε ένα κλουβί και μετά θα ερχότανε ο πατέρας της ο Αστόχαστος και θα την έσωζε.

Στο ολόημερο τμήμα του 12^{ου} νηπιαγωγείου καθώς και στο ένα κλασσικό τμήμα του 23^{ου} νηπιαγωγείου, ίσως επειδή τα αγόρια ήταν περισσότερα από τα κορίτσια, κυριάρχησαν οι σκηνές μάχης κυρίως μεταξύ των δράκων. Όπως είναι ήδη γνωστό, οι σκηνές που προκαλούν αγωνία, βρίσκονται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος ιδιαίτερα από τα αγόρια.

-Πάρης: Ο δράκος χωρίς όνομα. Ξαναήρθε ο Δράκος ο κροκόδειλος και τον (δράκο χωρίς όνομα) δάγκωσε από εδώ πέρα και τον σκότωσε. Και μετά αυτός (δράκος ο κροκόδειλος) ξανά πήγε έτσι. Πήγε πάνω του κι αυτός (δράκος χωρίς όνομα) θα τον πετάξει. Και μετά ξαναέριξε φωτιά πάλι στο στόμα του και μετά ο Δράκος ο κροκόδειλος τον πέταξε κάτω εδώ.

-Κωνσταντίνος: Ο Δράκος ο κροκόδειλος είχε πάει και δάγκωσε τα φτερά του άλλου δράκου και ήρθε ο Λάζαρος και πολέμησε με τον Δράκο τον κροκόδειλο. Ναι. Και μετά τον πέταξε (τον Λάζαρο) σε μία λίμνη. Και μετά ξύπνησε αυτός ο δράκος χωρίς όνομα και του δάγκωσε το αυτί. Και μετά πέταξε φωτιές στην μάγισσα τη Χαχάφω (ο Δράκος ο κροκόδειλος). Και μετά ήρθε ο καλός ο δράκος (ο χωρίς όνομα) και τον σκότωσε και μετά τον πήγαν στην αστυνομία.

Ιδιαίτερα στο ολόημερο τμήμα του 12^{ου} νηπιαγωγείου, οι δύο δράκοι φαίνεται να ήταν φίλοι μεταξύ τους και να οργάνωναν μαζί τα σχέδιά τους.

-Αχιλλέας: Ήταν ο βασιλιάς Αρθούρος και είχε φίλο τον βασιλιά Αστόχαστο και ήρθε αυτός (ο δρακουλάκης) να τους φάει. Και έβλεπε η μάγισσα Λουλουδένια από το μαγικό καθρέφτη αυτό που γινότανε και έφτιαξε ένα

μαγικό φίλτρο και το έφαγε ο δράκος και ψόφησε. Και θυμωσε ο άλλος ο φίλος του (ο δρακουλίνος) και σκότωσε τον βασιλιά Αρθούρο.

Παράλληλα, στο κλασσικό τμήμα του 23^{ου} νηπιαγωγείου φαίνεται κάποιου είδους επηρεασμός από το περιεχόμενο της ιστορίας της Κοκκινοσκουφίτσας.

-Υμέλα: Ήταν αυτή η Ροδούλα, πήγε στο δάσος, πήρε μερικές φράουλες και τις έφαγε. Και πήγε στη μαμά της και μετά πήγε ξανά στο δάσος για να πάει στη γιαγιά. Κι εκεί έπαιξε, της έδωσε κάτι για να φάει η γιαγιά και μετά η γιαγιά πήγε και κοιμήθηκε και η Ροδούλα πήγε στην κουζίνα. Πήρε κάτι για να φάει και μετά πήγε κι αυτή να ξαπλώσει και κοιμήθηκε και αυτή και μετά ξύπνησε για να πει ένα ποτήρι νερό. Και μετά ήρθε ο βασιλιάς Αστόχαστος και ήθελε κι αυτός νερό για το σπίτι του, πήρε και ξαναέφυγε. Και μετά αυτός πήγε στο σπίτι του και ήπια ένα ποτήρι νερό από αυτό που πήρε και του άρεσε. Στο τέλος πήγε κι αυτός να κοιμηθεί και η Ροδούλα πήγε ξανά στη μαμά της και η μαμά έφτιαξε μία τούρτα για τη Ροδούλα.

B) Λειτουργία ηρώων

Παρόλο που αρχικά η πλειοψηφία των παιδιών χαρακτήρισε τη μάγισσα Φουφήχτρα/Λουλουδένια ως καλή, στα παραμύθια που αφηγούνται τη χρησιμοποιούν ως κακή. Έχοντας στο μυαλό τους την ομορφιά της, το χαμόγελό της ή το μενταγιόν της, τα παιδιά την χαρακτήριζαν καλή. Όταν όμως κλήθηκαν να την εντάξουν σε μια ιστορία, φάνηκε πόσο εγκαθιδρυμένα είναι τα στερεότυπα μέσα τους και πόσο απορρίπτουν το διαφορετικό. Θεωρήθηκε η κακιά μάγισσα, που απήγαγε τους καλούς, συνωμοτούσε εναντίον τους και τους φυλάκιζε. Άλλοτε θανατωνόταν κι άλλοτε κατά μαγικούς τρόπους μετατρέπόταν σε καλή μάγισσα.

-Ιωάννα: Ας πούμε ότι αυτός (ο Αστόχαστος) θα ήταν ο βασιλιάς της Ροδούλας και η κακιά μάγισσα (η Φουφήχτρα) να πήρε την Ροδούλα.

-Πολυξένη: Και μετά ο Λάζαρος σκέφτηκε κάτι, να πάρει αυτόν τον δράκο και να πάνε στην Φουφήχτρα. Κι όταν πήγαν στη Φουφήχτρα πήγανε και είπανε ότι κάποιος τριγουρίζει, ένας κλέφτης εδώ γύρω. Μετά η Φουφήχτρα, που ήταν καλή, παντρεύτηκε τον Λάζαρο μαζί με την Ροδούλα την κόρη του και τα αποκάλυψε όλα, έγινε καλή.

Ωστόσο, υπήρξε μία περίπτωση που τόσο η Φουφήχτρα όσο και ο Αδαμάντιος (που ήταν και οι δύο κούκλες με σκούρο χρώμα προσώπου), χρησιμοποιήθηκαν μαζί ως βασιλιάδες.

-Θωμαή: Ήταν η βασίλισσα (η Φουφήχτρα) μαζί με τον βασιλιά (τον Αδαμάντιο) που ήθελαν να παντρευτεί η κόρη τους, που ήταν η Ροδούλα και ήθελαν να πάρει έναν καλό γαμπρό. Ο Λάζαρος αγαπούσε τη Ροδούλα και παντρεύτηκαν και μετά αυτός ήταν κακός, δεν το ήξεραν, πήγε να τους κλέψει τα διαμάντια, πήγαινε κάθε μέρα και τους έκλεβε. Και μετά τον είδε η Ροδούλα, το είπε στη βασίλισσα και μετά τον χώρισε και πήγαινε στα κρυφά με τον Αστόχαστο. Την είδε και πήγε και της έκλεψε τα διαμάντια της. Μετά πήγε με τον δράκο, είδε τι γινόταν από ψηλά, έριξε φωτιά ο δράκος και πέθανε και ζήσαν αυτοί καλά κι εμείς καλύτερα.

Πολύ λιγότερες ήταν οι περιπτώσεις όπου η μάγισσα Χαχάφω θεωρήθηκε κακή, αντίθετα με τις αρχικές εκτιμήσεις των παιδιών.

-Νικόλας: Εγώ σκέφτηκα για τα κορίτσια που της (της Ροδούλας) έδωσε αυτή η μάγισσα (η Χαχάφω) το μαγικό μήλο και πέθανε εξ αιτίας της.

-Κωνσταντίνος: Εδώ είναι η πριγκίπισσα (η Ροδούλα) έχει τα χέρια, τα πόδια. Αυτή η μάγισσα (Χαχάφω) είναι κακιά, γιατί σκότωσε αυτόν (τον Λάζαρο). Αυτός ο δρακούλης είναι κακός.

Επίσης, όταν οι δράκοι μονοπωλούσαν το ενδιαφέρον των παιδιών, τις περισσότερες φορές καθιστούσαν και τους δύο ως κακούς, που έβλαπταν όλους τους υπόλοιπους ή που πάλευαν μεταξύ τους.

-Δημήτρης: Η Ροδούλα πήγε να κόψει λουλούδια και ο δράκος πήγε να τη φάει και μετά η μάγισσα Αουλουδένια το κατάλαβε κι έκανε ένα μαγικό φίλτρο στον δράκο (στον δρακουλίνο). Και μετά αυτός το ήπιε και δεν μπορούσε να βγάλει φωτιά. Και μετά ο άλλος δράκος δρακουλάκης, που μπορούσε να κάνει φωτιά την έκαψε (τη Λουλουδένια) στο μάτι και αυτή έπεσε κάτω στον γκρεμό και μετά ο δράκος έκαψε το κάστρο της και μετά ο βασιλιάς Αρθούρος πήγε να σκοτώσει τον δράκο και τον σκότωσε.

Υπήρχαν, βέβαια, και φορές που οι δύο δράκοι εμφανίζονταν ως φίλοι, αλλά αυτές ήταν πραγματικά πιο λίγες.

-Αχιλλέας: Ήταν ο βασιλιάς Αρθούρος και είχε φίλο τον βασιλιά Αστόχαστο και ήρθε αυτός (ο δρακουλάκης) να τους φάει. Και έβλεπε η μάγισσα Λουλουδένια από το μαγικό καθρέφτη αυτό που γινότανε και έφτιαξε ένα μαγικό φίλτρο και το έφαγε ο δράκος και ψόφησε. Και θύμωσε ο άλλος ο φίλος του (ο δρακουλίνο) και σκότωσε τον βασιλιά Αρθούρο.

-Αναστάσης: Η μάγισσα Χαχάφω, ο δρακουλίνο έφαγε τη μάγισσα και μετά έφαγε τη Ροδούλα. Μετά ήρθε και ο φίλος του (ο δρακουλάκης) για να φάνε και τους δύο (τη μάγισσα και τη Ροδούλα).

Πρέπει να σημειωθεί ότι, παρόλο που το παραπάνω παιδί ανήκει στη φυλή Rom, δεν επιλέγει κανέναν από τους ήρωες με το σκούρο χρώμα δέρματος (μάγισσα Φουφήχτρα, βασιλιά Αδαμάντιο). Αν και θα ήταν αναμενόμενο μια μειονοτική ομάδα να επιλέξει να ταυτιστεί με τον «διαφορετικό» ήρωα, δεν συνέβη κάτι τέτοιο. Τάχθηκε με ήρωες που αντιστοιχούν στα χαρακτηριστικά της κυρίαρχης ομάδας.

πιθανότατα λόγω του ρατσισμού που έχει βιώσει στην καθημερινότητά του. Με αυτό τον τρόπο αποφεύγει να στιγματιστεί για ακόμη μια φορά.

Ωστόσο, όποιο όνομα κι αν δινόταν από τα παιδιά στους δράκους, αυτός που είχε τις περισσότερες αρνητικές κριτικές ήταν ο Δράκος/Δρακουλάκης/Σκουίκ. Βασιζόμενοι προηγουμένως στα άγρια εξωτερικά του χαρακτηριστικά, χρησιμοποιείται ως η κακή φιγούρα.

-Γιώργος: Ο δράκος σκουίκ τους σκότωσε όλους. Τον Λάζαρο και τον Αδαμάντιο, γιατί άνοιξε το στόμα του πολύ. Ήταν κακός.

Από τους ήρωες που φαίνονταν ως βασιλείς, αυτός που χαρακτηρίστηκε κάποιες φορές ως κακός, ήταν ο Αδαμάντιος.

-Ευδοκία: Ναι. Κι αυτός (Δράκος) είναι κακός. Στο τέλος Ήρθαν όλοι οι φίλοι της Ροδούλας. Ο Αδαμάντιος ο κακός, ο Λάζαρος, ο Αστόχαστος, η Χαχάφω, ο δράκος χωρίς όνομα και η Φουφήχτρα. Κι αυτός (Δράκος) εξαφανίστηκε. Και η Ροδούλα ήταν τόσο χαρούμενη.

Οι υπόλοιποι ήρωες χαρακτηρίστηκαν, ανάλογα και με την λειτουργία τους μέσα στην ιστορία, ως καλοί.

4.1.4 Τέταρτο στάδιο

Αφού όλα τα παιδιά ολοκλήρωναν την δημιουργία και την αφήγηση των προσωπικών τους ιστοριών, τους αφηγούνταν ένα μικρού μήκους παραμύθι. Αυτό ανήκε στην κατηγορία των λαϊκών παραμυθιών και οι ήρωές του είχαν μια σχετική συνάφεια με τις κούκλες – ήρωες που τους παρουσιάζονταν στα προηγούμενα στάδια. Αυτή η διαδικασία τοποθετήθηκε στο συγκεκριμένο στάδιο, για να μην επηρεάζει τις σκέψεις των παιδιών καθώς και να ολοκληρώνει την διαδικασία με έναν ευχάριστο και ομαλό τρόπο.

5. Συμπεράσματα

Τα βασικά ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν πριν τη διεξαγωγή της έρευνας και αποτέλεσαν τον κύριο καθοδηγητικό άξονα αυτής ήταν: 1) αν τα παιδιά έχουν έρθει σε επαφή με λαϊκά παραμύθια και σε ποιο βαθμό, 2) πως αντιμετωπίζουν τις κούκλες - ήρωες που τους παρουσιάζονται και κυρίως αυτούς που έχουν διαφορετικά χαρακτηριστικά. 3) με ποια κριτήρια τα παιδιά αξιολογούν τις κούκλες - ήρωες αυτές -ούς, 4) πόσο τα κριτήρια αυτά επηρεάζουν τις επιλογές τους για την κατασκευή των παραμυθιών και την χρήση των κούκλων - ηρώων.

Όσον αφορά το πρώτο ερώτημα, μια γενική διαπίστωση είναι ότι τα παιδιά δεν έχουν διαχωρίσει τα λαϊκά παραμύθια ως προς το είδος τους και συχνά τα συγχέουν με τα υπόλοιπα παραμύθια. Δεν έχουν έρθει σε ιδιαίτερη επαφή με τα λαϊκά παραμύθια, γι' αυτό υπάρχουν και παρανοήσεις σχετικά με το είδος τους. Αυτή η κατάσταση οφείλεται σε έναν πολύ μεγάλο βαθμό στους εκπαιδευτικούς, που φαίνεται ότι δεν έχουν ασχοληθεί εκτεταμένα με το συγκεκριμένο είδος. Πολλές φορές, επίσης, όταν αναφέρονται στους λόγους επιλογής των παραμυθιών, αναμειγνύουν στοιχεία που έχουν τα βιβλία γενικότερα και όχι συγκεκριμένα τα παραμύθια. Επιπλέον, κάθε παιδί χρησιμοποιεί τα δικά του κριτήρια για την επιλογή των παραμυθιών, τα οποία προκύπτουν από ένα πλήθος παραγόντων. Πιο συγκεκριμένα, από όλα όσα παρατηρήθηκαν κατά τη διεξαγωγή της έρευνας, τα παιδιά έδειχναν πολύ συχνά:

-Προτίμηση σε παραμύθια με σύγχρονα στοιχεία, όπως η παράλληλη προσφορά δώρων ή αυτοκόλλητων.

-Έλξη ανάλογα με το περιεχόμενο της ιστορίας, όπως αν είχε ως θέμα τη θάλασσα ή αν περιείχε κάστρα.

-Ανάλογα με την ποιότητα του παραμυθιού, που στηριζόταν στην εξωτερική εμφάνιση του βιβλίου και στην ποιότητα της εικονογράφησης.

-Έλξη για συγκεκριμένες σκηνές του παραμυθιού. Οι σκηνές αυτές συνήθως παρουσίαζαν μια έντονη δράση ή είχαν άμεση επίδραση στην εξέλιξη.

Όσον αφορά τους ήρωες των παραμυθιών, αποδείχθηκε μέσω της έρευνας, ότι τα παιδιά προτιμούν ήρωες από σύγχρονα, κυρίως, παραμύθια. Η επιλογή αυτή

στηριζόταν σε εξωτερικά (εμφάνιση) ή εσωτερικά (χαρακτήρας, συμπεριφορά που απέδιδαν) χαρακτηριστικά. Πολλές από αυτές τις προτιμήσεις τους είναι αποτέλεσμα της μεγάλης επιρροής που δέχονται τα παιδιά καθημερινά από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης καθώς και από τα πρότυπα που προβάλλονται. Παράλληλα, αρκετοί ήταν οι μυθολογικοί ήρωες που επιλέχθηκαν καθώς και αυτοί που προέρχονται από τα κλασικά παραμύθια. Η συχνή αναφορά σε στοιχεία των κλασικών παραμυθιών, είναι πιθανό να οφείλεται και στην έλξη του μαγικού κόσμου, αφού το φανταστικό στοιχείο βρίσκεται στις κύριες προτιμήσεις των παιδιών. Δεν παραλείφθηκαν, βέβαια, και οι αναφορές σε ήρωες – ζώα, καθώς είναι γνωστό ότι τα παιδιά συμπαθούν ιδιαίτερα τους συγκεκριμένους ήρωες και ότι έχουν μια ξεχωριστή θέση στις προτιμήσεις τους. Λυπηρό είναι το γεγονός ότι τα παιδιά ανέφεραν πολύ μικρή προτίμηση σε ήρωες λαϊκών παραμυθιών. Αυτό είναι φυσικό επόμενο της μικρής επαφής που έχουν πλέον τα παιδιά με τα λαϊκά παραμύθια.

Από τις κούκλες – ήρωες που παρουσιάστηκαν στα παιδιά, έγιναν φανερά τα κριτήρια σύμφωνα με τα οποία τους αξιολογούν. Τα κριτήρια που μονοπόλησαν καθόλη τη διάρκεια της διεξαγωγής της έρευνας, ήταν τα εξωτερικά χαρακτηριστικά των ηρώων. Αυτά τις περισσότερες φορές συνδέονταν και με τον χαρακτήρα του ήρωα. Στοιχεία της εξωτερικής εμφάνισης των ηρώων που είχαν τη θέση των κριτηρίων ήταν:

- Τα ρούχα
- Τα αξεσουάρ
- Το χαμόγελο
- Το χρώμα του προσώπου
- Το χρώμα των μαλλιών
- Το χρώμα των ματιών

Αν κάποιος ήρωας είχε ωραία ρούχα με φωτεινά χρώματα ή είχε αξεσουάρ αμέσως θεωρούνταν καλός. Επίσης, αν ήταν χαμογελαστός ή όμορφος ή είχε ωραίες εκφράσεις καθιστόταν καλός. Αντίθετα, όποιος είχε σκουρόχρωμα ρούχα, μαλλιά, ή δεν χαμογελούσε θεωρούνταν κακός. Ωστόσο, στο στάδιο παρουσίασης των ηρώων πολλές φορές τα παιδιά δεν έδωσαν ιδιαίτερη σημασία στη σύνδεση του σκούρου

χρώματος με το κακό. Όμως, όπως φάνηκε σε επόμενο στάδιο, τα στερεότυπα που είχαν εδραιωθεί μέσα τους αναδείχθηκαν όταν κλήθηκαν να δημιουργήσουν παραμύθια και να εντάξουν μέσα σε αυτά τους ήρωες.

Είναι γεγονός ότι τα εξωτερικά χαρακτηριστικά των ηρώων ελκύουν τα παιδιά, μιας και το εξελικτικό στάδιο στο οποίο βρίσκονται τους κάνει να επικεντρώνονται περισσότερο στα ορατά στοιχεία και λιγότερο στα πιο ουσιαστικά. Πολλές φορές, κιάλας, μπορεί να παραβλέπουν όλα τα υπόλοιπα και να επικεντρώνονται μόνο σε ένα. Δυστυχώς υπάρχουν στερεότυπα που περιβάλλουν τον κόσμο των παιδιών ήδη από τις μικρότερες ηλικίες κι αυτό έχει αποδειχθεί και μέσω διαφόρων ερευνών. Σύμφωνα με τους Trautner, Helbing, Sahm, Penning (1989), στην ηλικία του νηπιαγωγείου τα παιδιά γνωρίζουν και χρησιμοποιούν τα στερεότυπα. Επίσης, οι Γκόβαρης, Νιώτη, Σταμάτης (2003) υποστηρίζουν πως ένα παιδί από την ηλικία των δύο χρόνων μπορεί να εντοπίζει διαφορές στους ανθρώπους και να ξεχωρίζει άτομα με διαφορετικό χρώμα δέρματος.

Όταν τα παιδιά ενέταξαν τους ήρωες στα παραμύθια τους, φάνηκαν οι πραγματικές τους αντιλήψεις σχετικά με αυτούς. Πολλές φορές οι ισχυρισμοί τους ερχόντουσαν σε αντιφάσεις με όσα είχαν πει προηγουμένως, κι ενώ αρχικά αποδέχονταν ακόμη και τους πιο σκουρόχρωμους ήρωες, στην ουσία απέρριπταν και δεν αποδέχονταν τους «διαφορετικούς». Τα ευρήματα απέδειξαν πως υπάρχει σαφής σχέση της επιλογής ενός χρώματος με τις φυλετικές τους προτιμήσεις. Η προσοχή τους στα μαλλιά, στα ρούχα, στο χρώμα του δέρματος ή στα αξεσουάρ των ηρώων κατέληξαν πολλές φορές σε λάθος συμπεράσματα. Η επικέντρωση στην εξωτερική εμφάνιση, τους οδήγησε πολλές φορές στην επιλογή και προτίμηση των συγκεκριμένων ηρώων αντί άλλων (Γκανάτσιου, 2010). Ακόμη, παρατηρήθηκε πως και παιδί από τη φυλή Rom προτίμησε τους λευκούς ήρωες, αγνοώντας τους σκουρόχρωμους. Πείραμα που διεξήχθη ήδη από το 1947 στην Αμερική, απέδειξε ότι ακόμη και παιδιά μαύρου χρώματος δήλωναν πως έμοιαζαν με τις λευκές κούκλες του πειράματος, καθώς και ότι απέδιδαν τις ιδιότητες της ομορφιάς και της καλοσύνης στις λευκές κούκλες.

Επίσης, παρατηρήθηκε ότι δεν χρησιμοποιήθηκαν όλοι οι ήρωες σε κάθε παραμύθι και η χρήση τους βασίστηκε και στο φύλο, καθώς τα αγόρια προτιμούσαν τους αρσενικούς χαρακτήρες, ενώ τα κορίτσια τους θηλυκούς. Παράλληλα, αρκετές ήταν και οι φορές που τα παιδιά του κάθε τμήματος επηρεάστηκαν το ένα από το άλλο σε σχέση με το παραμύθι που αφηγούνταν και τη χρήση των ηρώων.

Καταλήγοντας, είναι αδιαμφισβήτητο γεγονός πως ο κόσμος γύρω μας και οι κοινωνικές σχέσεις είναι διαμορφωμένες με βάση στερεότυπα και είναι διχοτομημένος σε έννοιες του καλού και του κακού (Γκόβαρης, Νιώτη, Σταμάτης, 2003). Τα παιδιά προσχολικής ηλικίας αποτελούν δέκτες όλων αυτών των μηνυμάτων και το βάρος πέφτει στους εκπαιδευτικούς, αφού αυτοί πρέπει με προσοχή και επιμέλεια να επιλέγουν τα υλικά που θα χρησιμοποιούν, ώστε να μην εδραιώνονται και συντηρούνται μηνύματα ως αντιλήψεις και οδηγήσουν σε παρανοήσεις. Οι εκπαιδευτικοί οφείλουν να προτιμούν μέσα με σκοπό την ενίσχυση του σεβασμού και την αλλαγή των αντιλήψεων, μέσω ανοιχτών συζητήσεων για τα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις, έτσι ώστε τα παιδιά να μπορέσουν να αναλύσουν τις συγκεκριμένες συμπεριφορές και να τις ανατρέψουν.

6. Προτάσεις

Η συγκεκριμένη έρευνα προσπάθησε να ανιχνεύσει και να καταγράψει τις ήδη υπάρχουσες αντιλήψεις των παιδιών για ήρωες λαϊκών παραμυθιών με στοιχεία διαφορετικότητας. Με τα αποτελέσματά της υπήρξαν ορισμένα γενικά συμπεράσματα και παράλληλα επιβεβαίωση προηγούμενων ερευνών. Παρόλα αυτά, μια πρόταση θα ήταν να διεξαχθή έρευνα μεγαλύτερης κλίμακας, με περισσότερους «διαφορετικούς» ήρωες και για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα. Ακόμη, θα μπορούσε να γίνει και μετέπειτα παρέμβαση με σκοπό την κατάργηση τυχόν στερεοτύπων. Έτσι, θα μπορούσαν να καταγραφούν οι αντιλήψεις των παιδιών πριν και μετά την παρέμβαση, για να εντοπιστούν τυχόν αλλαγές στις στάσεις τους. Επιπρόσθετα, ενδιαφέρον θα παρουσίαζε η ύπαρξη ενός εύρους ηλικιών, έτσι ώστε να γίνει καταγραφή των διαφοροποιήσεων. Επίσης, αν το δείγμα αποτελούνταν από περισσότερες εθνοτικές ομάδες, ίσως τα αποτελέσματα να παρουσίαζαν μεγαλύτερο ενδιαφέρον. Ακόμη, θα ήταν σκόπιμο να ερευνηθεί η κατάρτιση των εκπαιδευτικών σε θέματα διαφορετικότητας, καθώς η επιμόρφωσή τους κρίνεται πολύ βασική, γιατί αποτελούν πρότυπα αποδοχής της ετερότητας και της διαπολιτισμικότητας γενικότερα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

Αναγνωστόπουλος, Β.Δ. (2010). *Τέχνη και τεχνική του παραμυθιού*. Αθήνα: Καστανιώτης. Ε' έκδ. (29-42, 78)

Αναγνωστόπουλος, Β.Δ. (1999). *Γλωσσικό υλικό για το νηπιαγωγείο*. Αθήνα: Καστανιώτης.

Αναγνωστοπούλου, Δ. (1996). Γυναικεία πρόσωπα μέσα στο λαϊκό παραμύθι. Στο συλλογικό τόμο, *Από το παραμύθι στα κόμικς-Παράδοση και νεωτερικότητα*. Αθήνα: Οδυσσέας. (375, 381)

Αναγνωστόπουλος, Β.Δ. (1991). *Η ελληνική παιδική λογοτεχνία κατά τη μεταπολεμική περίοδο (1945-1958)*. Αθήνα: Καστανιώτης

Αναγνωστόπουλος, Β.Δ. (1988). *Τάσεις και εξελίξεις της παιδικής λογοτεχνίας στη δεκαετία 1970-1980*. Αθήνα: Οι εκδόσεις των φίλων. (91-92)

Ανδρούσου, Α. (2000). Διαπολιτισμική διάσταση στην εκπαιδευτική πρακτική. Στο Βαφέα, Α. (Επιμ.), *Το πολύχρωμο σχολείο. Μια εμπειρία διαπολιτισμικής εκπαίδευσης μέσα στην τέχνη*. Αθήνα: Κέντρο παιδαγωγικής και καλλιτεχνικής επιμόρφωσης «Σχεδία». (17-20)

Αυδίκος, Ε. (1997). *Το λαϊκό παραμύθι – Θεωρητικές προσεγγίσεις*. Αθήνα: Οδυσσέας. (13, 31, 36-37)

Βακαλιός, Θ. (1997). *Το πρόβλημα της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης στη Δυτική Θράκη*. Αθήνα: Gutenberg.

Βαλάση, Ζ. (1985). Η δραματική καταδίκη και ο αποκεφαλισμός της Σταχτοπούτας. *Διαβάζω*, 130, 32.

Γεωργογιάννης, Π. (1997). *Θέματα Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης*. Αθήνα: Gutenberg.

Γιαγκουνίδης, Π. (1995). Διαπολιτισμική Αγωγή στα νηπιαγωγεία της Ελλάδος και της Γερμανίας. *Αντιτετράδια της Εκπαίδευσης*, 34-35, 80-92.

Γκανάτσιου, Γ. (2010). *Απόψεις παιδιών προσχολικής ηλικίας για τη διαφορετικότητα μέσα από την ανάγνωση παιδικών εικονογραφημένων βιβλίων*. Αδημοσίευτη διπλωματική εργασία.

Γκόβαρης, Χ. και Νιώτη, Ν. και Σταμάτης, Π. (2003). Προκαταλήψεις και στερεότυπα στο πολυπολιτισμικό νηπιαγωγείο. Θέσεις για την αποδυνάμωσή τους από τη σκοπιά της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης. *Παιδαγωγικός Αόγος*, 1.

Γκόβαρης, Χ. (2001). *Εισαγωγή στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση*. Αθήνα: Ατραπός.

Γκότοβος, Α. (2003). *Εκπαίδευση και ετερότητα - Ζητήματα διαπολιτισμικής παιδαγωγικής*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Γκότοβος, Α. (1996). Παραμύθι και κόμικς, μια παράλληλη θεώρηση. Στο συλλογικό τόμο, *Από το Παραμύθι στα κόμικς*. Αθήνα: Οδυσσέας.

- Δαμανάκης, Μ. (2001). *Η Εκπαίδευση των Παλινοστούτων και Αλλοδαπών Μαθητών στην Ελλάδα. Διαπολιτισμική Προσέγγιση*. Αθήνα: Gutenberg.
- Δαμανάκης, Μ. (2000). Η πρόσληψη της διαπολιτισμικής προσέγγισης στην Ελλάδα. *Επιστήμες Αγωγής*, 1-3, 17.
- Δελώνης, Α. (1991). *Βασικές γνώσεις για το παιδικό και νεανικό βιβλίο*. Αθήνα: Σύγχρονο Σχολείο. Β' έκδ. (60, 62, 105)
- ΔΕΠΠΣ (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών), Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, ΦΕΚ 1366/18-10-2001, τχ. Β
- Δραγώνα, Θ. (2004). Κοινωνικοπολιτισμικό πλαίσιο της εκπαίδευσης – Στερεότυπα και προκαταλήψεις. Πανεπιστήμιο Αθηνών, ΥΠΕΠΘ.
- Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών ΕΚΚΕ, (2008). *Διαχείριση της πολυπολιτισμικότητας στο σχολείο*. Ο.Ε.Π.Ε.Κ., Β' έκδ, Αθήνα: Κέδρος.
- Ευαγγέλου, Ο. (2007). *Διαπολιτισμικά Αναλυτικά προγράμματα*. Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Καλούρη – Αντωνοπούλου, Ρ. (1995). Αισθητική Αγωγή: Αναγκαιότητα ή πολυτέλεια;. *Η Λέσχη των Εκπαιδευτικών*, 10
- Κανακίδου, Ε. και Παπαγιάννη, Β. (1994). *Διαπολιτισμική αγωγή*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Κανατσούλη, Μ. (1990). Γυναικείοι χαρακτήρες μέσα στα παραμύθια του Χανς Κρίστιαν Άντερσεν. *Διαδρομές*, 17, 28.
- Καπλάνογλου, Μ. (2002). *Παραμύθι και αφήγηση στην Ελλάδα: Μια παλιά τέχνη σε μια νέα εποχή*. Αθήνα: Πατάκης. (27, 30, 35, 53)
- Καφαντάρης, Κ. (1988). *Το φιδόδεντρο-Ελληνικά λαϊκά παραμύθια*. Αθήνα: Οδυσσέας.
- Κομποχόλη – Πατρικάκου, Α. (1996). Η γυναίκα στο νεοελληνικό παραμύθι. Στο συλλογικό έργο, *Από το Παραμύθι στα κόμικς*. Αθήνα: Οδυσσέας.
- Κοντολέων, Μ. (1987). *Απόψεις για την παιδική λογοτεχνία*. Αθήνα: Πατάκης.
- Κοτσιώνης, Π. (1995). Η διάσταση της διαπολιτισμικής παιδείας στο ελληνικό δημοτικό σχολείο. *Σύγχρονο Σχολείο*, 27, 120-126.
- Κουλάκογλου - Ηλιάδη, Χ. (1988). Ταύτιση και κοινωνικοποίηση στο παραμύθι. *Διαδρομές*, 9, 13-14.
- Κουλάκογλου - Ηλιάδη, Χ. (1986). Η πρακτική σημασία των παραμυθιών. *Διαδρομές*, 3, 226.
- Κουλουμπή – Παπαετροπούλου, Κ. (1988). Ο Bruno Bettelheim για τα παραδοσιακά παραμύθια. *Διαδρομές*, 9, 17-20.
- Λουκάτος, Δ. (1978). *Εισαγωγή στην Ελληνική λαογραφία*. Αθήνα.

- Μάρκου, Γ.Π. (1996). *Η πολυπολιτισμικότητα της ελληνικής κοινωνίας, η διαδικασία διεθνοποίησης και η αναγκαιότητα της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης*. Γ.Γ.Λ.Ε.
- Μάρκου, Γ.Π. (1989). Παιδαγωγική Ψυχολογική Εγκυκλοπαίδεια – Λεξικό. 3. 1405-1408.
- Μέγας, Γ.Α. (1967). *Εισαγωγή εις την Ελληνικήν λαογραφία*. Αθήνα. (170-171)
- Μερακλής, Μ.Γ. (1999). *Το λαϊκό παραμύθι-Κείμενα παραμυθολογίας*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Μερακλής, Μ.Γ. (1993). *Έντεχνος λαϊκός λόγος*. Αθήνα: Καρδαμίτσας. (122, 153)
- Μερακλής, Μ.Γ. (1988). *Τι είναι λαϊκή λογοτεχνία*. Αθήνα: Σύγχρονη εποχή. (34, 36)
- Μπετελχάιμ, Μ. (1995). *Η γοητεία των παραμυθιών-Μια ψυχαναλυτική προσέγγιση*. Αθήνα: Γλάρος. (84-85)
- Νικολάου, Γ. (2000). *Ένταξη και εκπαίδευση των αλλοδαπών μαθητών στο Δημοτικό σχολείο. Από την "ομοιογένεια" στην πολυπολιτισμικότητα*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Οικονομίδου, Α. (1996). Ούτε ωραία κοιμωμένη ούτε κακιά μάγισσα: το άλλοτε και το τώρα στις προσεγγίσεις γυναικείων απεικονίσεων στο ξένο παραμύθι. Στο συλλογικό έργο, *Από το Παραμύθι στα κόμικς*. Αθήνα: Οδυσσέας.
- Πανταζής, Β. (2005). Ανθρώπινα δικαιώματα, πολυπολιτισμική κοινωνία και εκπαίδευση. *Μέντορας*, 51-64.
- Παπανικολάου, Ρ. και Τσιλιμένη, Τ. (2002). *Η παιδική λογοτεχνία στο νηπιαγωγείο*. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Σακελλαρίου, Χ. (1995). *Το παραμύθι χθες και σήμερα*. Αθήνα: Πατάκης. (19-21, 33, 46-47, 99)
- Σπυροπούλου – Παπαδημητρίου, Ζ. (1988). *Παραμύθια της Πελοποννήσου*. Αθήνα: Πατάκης.
- Τσιλιμένη, Τ. (2007). Η αφήγηση στη σύγχρονη εποχή. Στο συλλογικό έργο, *Αφήγηση και εκπαίδευση-Εισαγωγή στην τέχνη της αφήγησης-Άρθρα και μελετήματα*. Βόλος: Εκδόσεις Εργαστηρίου Λόγου και Πολιτισμού Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. (64-68)
- Τσιούμης, Κ. και Πεντέρη, Ε. (2005). Λαϊκός πολιτισμός και διαπολιτισμική εκπαίδευση στο νηπιαγωγείο. *Διαδικτυακή έρευνα*, http://www.eipe.gr/praktika/praktika/tsioumis_penderi.pdf
- ΥΠ.Ε.Π.Θ. & ΠΙ, Χαρά Δαφέρμου, Πηνελόπη Κουλούρη και Ελευθερία Μπασαγιάννη. Οδηγός Νηπιαγωγού: Εκπαιδευτικοί σχεδιασμοί- Δημιουργικά περιβάλλοντα μάθησης. Αθήνα: Ο.Ε.Δ.Β.

Ξενόγλωσση

- Abrahamson, C.E., (1998), *Storytelling as a Pedagogical Tool in Higher Education*, Education, Vol. 118

Banks, J.A. (2007). Multicultural education. Characteristics and goals. In J.A. Banks & C.A. McGee Banks (Eds.), *Multicultural education: Issues and perspectives* (pp. 3-30). USA: Malloy Lithographing. Στο Γκανάτσιου, Γ. (2010). Απόψεις παιδιών προσχολικής ηλικίας για τη διαφορετικότητα μέσα από την ανάγνωση παιδικών εικονογραφημένων βιβλίων.

Barrett, H. (2006). Researching and Evaluating Digital Storytelling as a Deep Learning Tool. In C. Crawford et al. (Eds.), *Proceedings of Society for Information Technology & Teacher Education International Conference 2006* (pp. 647-654). Chesapeake, VA: AACE.

Bettelheim, B. (1995). Στο Χ. Σακελλαρίου, *Το παραμύθι χθες και σήμερα – Η ψυχοπαιδαγωγική και κοινωνική λειτουργία*. Αθήνα: Πατάκης. (99)

Bolte και Polinka, (1993). Στο Μ.Γ. Μερακλή, *Τα παραμύθια μας*. Θεσσαλονίκη: Κωνσταντινίδης. (15)

Bosma, B. (1995). Cultivating multicultural sensitivity through children's literature. 24th International IBBY Congress, NCTE Convention, San Diego.

Bukow, W.D. (1994). *Die Altagssituation allochtoner Jugendlicher, Leske und Budrich*. Opladen.

Council of Europe, (1986). *The CDCC'S project No 7: the education and cultural development of migrants in Intercultural education: concept, context, curriculum, practice*, Jones, C. & Kimberly, K. (Eds) Strausburg, Council for cultural Cooperation School Education Division.

Duckitt, J., Wall, C, Pokroy, B. (1999). Color Bias and Racial Preference in White South African Preschool Children. *The Journal of Genetic Psychology*, 143-154. Στο Γκόβαρης, Χ. και Νιώτη, Ν. και Σταμάτης, Π. (2003). Προκαταλήψεις και στερεότυπα στο πολυπολιτισμικό νηπιαγωγείο. Θέσεις για την αποδυνάμωσή τους από τη σκοπιά της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης. *Παιδαγωγικός Λόγος*, 1.

Gomez, N. (2003). Perceptions of stereotypes in Hispanic children's literature. Doctoral Dissertation, University of Louisiana, 2003. Στο Γκανάτσιου, Γ. (2010). Απόψεις παιδιών προσχολικής ηλικίας για τη διαφορετικότητα μέσα από την ανάγνωση παιδικών εικονογραφημένων βιβλίων.

Trautner, H.M., Helbig, N., Sahm, W.B., Penning, S. (1989). Arbeiten aus dem Forschungsprojekt «Langsschnittliche Analyse von Entwicklungsmerkmalen, der Geschlechtstypisierung im Kindesalter. Universität Munster. Στο Γκόβαρης, Χ. και Νιώτη, Ν. και Σταμάτης, Π. (2003). Προκαταλήψεις και στερεότυπα στο πολυπολιτισμικό νηπιαγωγείο. Θέσεις για την αποδυνάμωσή τους από τη σκοπιά της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης. *Παιδαγωγικός Λόγος*, 1.

Γ' ΜΕΡΟΣ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Στοιχεία των τεσσάρων τάξεων

Ονόματα παιδιών

12^ο Νηπιαγωγείο Βόλου – Κλασσικό Τμήμα

1. Λάμπρος
2. Κωνσταντίνος
3. Βαγγέλης
4. Πολυξένη
5. Σωτηρία
6. Δήμητρα
7. Θωμαή
8. Ραφαηλία
9. Ιωάννα
10. Νικόλας
11. Ελισάβετ*
12. Γιώργος
13. Σοφία

*Αυτό το παιδί κατάγεται από την Αλβανία.

12^ο Νηπιαγωγείο Βόλου – Ολοήμερο Τμήμα

1. Κρυσταλλία
2. Κλάους*
3. Θεοδώρα
4. Αχιλλέας
5. Σταύρος
6. Χριστιάνα
7. Βασίλης
8. Μάρκος
9. Μαρία
10. Νικόλας
11. Αναστάσης**
12. Έλενα
13. Άγγελος
14. Θανάσης
15. Δημήτρης

*Αυτό το παιδί κατάγεται από την Αλβανία.

**Αυτό το παιδί ανήκει στη φυλή των Rom.

23^ο Νηπιαγωγείο Βόλου – Κλασσικό Τμήμα (α)

1. Ελένη
2. Φερονίκη
3. Άγγελος
4. Σόλων
5. Κωνσταντίνος***
6. Γιώργος
7. Υμέλα*
8. Γεωργία*
9. Ηλιάνα*
10. Χριστίνα
11. Γιώργος Κ.
12. Γιάννης

*Τα τρία αυτά παιδιά κατάγονται από την Αλβανία.

***Αυτό το παιδί έχει αυτισμό. Υπήρχε και νηπιαγωγός για παράλληλη στήριξη.

23^ο Νηπιαγωγείο Βόλου – Κλασσικό Τμήμα (β)

1. Ευδοκία
2. Μαρία
3. Ξανθιάνα
4. Αντώνης
5. Εύα*
6. Πάρης
7. Κωνσταντίνος
8. Ευαγγελία
9. Γιώργος
10. Θωμαή

*Αυτό το παιδί κατάγεται από την Αλβανία.

Απομαγνητοφωνήσεις διδασκαλιών:

12^ο Νηπιαγωγείο Βόλου

Τμήμα: Κλασσικό

Ε: Ξέρετε τι θέλω να σας ρωτήσω; Εδώ που είστε στο σχολείο έχετε παραμύθια;

Π: Ναι.

Λάμπρος: Έχουμε παραμύθια στη δανεική βιβλιοθήκη.

Κωνσταντίνος: Έχουμε δύο βιβλιοθήκες.

Ε: Εκτός από το σχολείο έχετε και σπίτι σας παραμύθια;

Π: Ναι.

Ε: Πολλά;

Κωνσταντίνος: Εγώ έχω τέσσερα, πέντε.

Βαγγέλης: Εγώ έχω μία βιβλιοθήκη που έχει από πάνω, από κάτω.

Ν: Τα διαβάζεται ή μόνο τα έχετε στη βιβλιοθήκη όμως;

Π: Τα διαβάζουμε.

Βαγγέλης: Εγώ κάθε βράδυ τα διαβάζω.

Πολυξένη: Εμένα δεν μου παίρνει η μαμά μου βιβλία.

Ε: Της έχεις ζητήσει εσύ ποτέ;

Πολυξένη: Όχι γιατί δεν θέλω.

Ε: Εσύ γιατί δεν θέλεις όμως;

Πολυξένη: Γιατί δεν μ' αρέσει.

Ε: Δεν σου αρέσουν τα παραμύθια;

Πολυξένη: Όχι.

Ε: Στους υπόλοιπους αρέσουν τα παραμύθια;

Π: Ναι.

Ε: Γιατί σας αρέσουν;

Σωτηρία: Μου αρέσουν γιατί έχουν εικόνες, μερικές φορές έχουν και μερικά δωράκια.

Δήμητρα: Έχουνε κατασκευές μέσα, έχουνε ωραία περιγραφή.

Ε: Ωραία περιγραφή. Για πες μου Κωνσταντίνε. Γιατί σου αρέσουν τα παραμύθια;

Κωνσταντίνος: Γιατί έχει ωραίες εικόνες και γιατί έχει κάτι ωραίο μέσα. Ωραία δωράκια.

Ραφαηλία: Γιατί είναι ωραίες οι σελίδες τους και είναι πολύ ωραία.

Ιωάννα: Γιατί μπορούμε να κολλάμε αυτοκόλλητα, έχει ωραία πράγματα.

Πολυξένη: Δεν μπορούμε να κολλάμε.

Ε: Υπάρχουν και τέτοια παραμύθια που έχουνε αυτοκόλλητα και μπορούμε να κολλήσουμε.

Ιωάννα: Και μπορούμε σε κάποιο, σε κάποια κούκλα και κάποιο παραμύθι να έχει και ένα δώρο κούκλα και DVD.

Δήμητρα: Εγώ έχω ένα βιβλίο που μέσα έχει μαγνητάκια που πρέπει να τα κολλήσεις εσύ στη κάθε εικόνα. Υπάρχουνε και τέτοια βιβλία.

Ε: Υπάρχουν και τέτοια βιβλία.

Πολυξένη: Έχω όμως ένα βιβλίο.

Ε: Ποιο βιβλίο έχεις; Το θυμάσαι;

Πολυξένη: Όχι.

Θωμαή: Υπάρχουνε βιβλία που είναι και με ζωγραφιές και με μουσικές. Έχω πολλά βιβλία από αυτά. Έχω ένα βιβλίο που είναι με μουσική, ένα άλλο που είναι με αυτοκόλλητα και έχω και τα βιβλία που μπορούμε να ζωγραφίσουμε.

Βαγγέλης: Εμένα μ' αρέσουνε επειδή έχουνε κάστρα και πόλεις.

Ε: Μέσα στις ζωγραφιές των παραμυθιών:

Βαγγέλης: Όχι. Επειδή τα βιβλία τα ἔχουνε.

Ραφαηλία: Γιατί εγώ έχω ένα βιβλίο που μπορώ, είναι με αυτοκόλλητα.

Ε: Και τα κολλάς τα αυτοκόλλητα εκεί στις θέσεις που πρέπει; Που σου λένε που να κολλήσεις τα αυτοκόλλητα μέσα στο βιβλίο;

Ραφαηλία: Όχι. Τα κολλάω όπου θέλω.

Ε: Να σας ρωτήσω, θυμάστε κάποιον ήρωα από ένα παραμύθι που σας άρεσε πολύ; Και ποιος είναι αυτός;

Σωτηρία: Εγώ θυμάμαι.

Ε: Ποιόν θυμάσαι Σωτηρία;

Σωτηρία: Θυμάμαι τη γοργόνα που έχασε το βραχιόλι της.

Ιωάννα: Την Ωραία Κοιμωμένη που τρύπησε το δάκτυλο της.

Νικόλας: Το Ζορό.

Βαγγέλης: Τον Οδυσσέα.

Ε: Τον γνωστό; Που έκανε εκείνα τα μακρινά ταξίδια για να φτάσει στην Ιθάκη;

Σωτηρία: Κι εγώ τον ξέρω. Κι εγώ τον έχω σε βιβλία.

Δήμητρα: Εμένα, τον Οδυσσέα.

Πολυξένη: Κυρία, θέλω να πω, εγώ θυμάμαι ένας κόκορα, τώρα δεν θυμάμαι το όνομά του, που τον είχαν απολύσει.

Ε: Είχαν απολύσει τον κόκορα ε;

Πολυξένη: Ναι.

Κωνσταντίνος: Εγώ κυρία, τον Spiderman. Που πετάει σχοινιά και σκαρφαλώνει.

Ε: Σχοινιά ή ιστούς αράχνης;

Κωνσταντίνος: Ιστούς.

Ραφαηλία: Η Ωραία Κοιμωμένη.

Δήμητρα: Και την Χιονάτη.

Ιωάννα: Την Μικρή Γοργόνα που έγινε άνθρωπος και ή παντρεύτηκε τον πρίγκιπα.

Νικόλας: Εγώ είχα και άλογο, ο Ηρακλής. Και τον Δία.

Πολυξένη: Ναι όμως και η γιαγιά μου λέει παραμύθια χωρίς να τα έχει σε βιβλία.

Ε: Χωρίς να τα έχει σε βιβλία. Σε αυτά τα παραμύθια τι ήρωες έχει μέσα;

Πολυξένη: Ε, η Χιονάτη, η Σταχτοπούτα, όπως στο καπέλο μου, και η Κοκκινোসκουφίτσα.

Δήμητρα: Και εμένα μου το λέει αυτό πριν κοιμηθώ.

Ε: Θυμάστε κανέναν άλλον ήρωα από παραμύθι;

Δήμητρα: Τα τρία γουρουνάκια.

Ιωάννα: Τη Barbie βασίλισσα της Μόδας που έγινε Βασίλισσα.

Ε: Για να σας ρωτήσω κάτι τελευταίο, σας έχει πει ποτέ κανείς, ή παππούς ή γιαγιά ή κάποιος πιο μεγάλος κανένα έτσι παλιό παραμύθι; Εκτός από την Κοκκινোসκουφίτσα ή την Σταχτοπούτα ή τον Spiderman. Ένα πιο παλιό. Που να έχει μέσα μάγισσες, βασιλιάδες, δράκους.

Βαγγέλης: Ξέρω ένα με κάστρο.

Δήμητρα: Εμένα όταν ήμουνα μικρή, ο μπαμπάς μου είχε ένα βιβλίο με δράκους που έβγαζε φωτιές. Και πολλές άλλες ιστορίες.

Ε: Για να σας δείξω τώρα κάτι. Σας έφερα κάποιους φίλους μου μαζί.

Πολυξένη: Κούκλες.

Σωτηρία: Ένας βασιλιάς.

Ε: Έχετε κουκλοθέατρο;

Π: Ναι.

Ε: Πρώτα θα σας δείξω κάτι άλλο.

Νικόλας: Μάγισσα.

Ε: Όχι. Αυτή εδώ. Την λέω Ροδούλα, γιατί είναι έτσι με ροζ μάγουλα. Την βλέπεις; Η Ροδούλα είναι αυτή.

Π: Γεια σου Ροδούλα.

Σωτηρία: Αχ είναι πάρα πολύ όμορφη.

Πολυξένη: Όχι άσχημη είναι.

Κωνσταντίνος: Να την χαιρετήσω;

Ε: Για χαιρέτησε την.

Κωνσταντίνος: Γεια σου Ροδούλα.

Ε: Έχω κι άλλους. Ο φίλος της Ροδούλας είναι ο Λάζαρος.

Π: Γεια σου Λάζαρε.

Δήμητρα: Χαίρω πολύ Λάζαρε.

Ε: Αυτός εδώ είναι βασιλιάς και τον λένε Αδαμάντιο.

Σωτηρία: Πού είναι η βασίλισσα;

Δήμητρα: Δεν έχει χέρια. Ούτε πόδια.

Βαγγέλης: Έχει πάρα πολλά διαμάντια.

Γιώργος: Πολύ μεγάλος είναι.

Σωτηρία: Πολύ ωραίος.

Κωνσταντίνος: Έχει φάει πολύ, χόντρυνε.

Δήμητρα: Έχει και μάτια και φρύδια.

Ε: Ο φίλος του Αδαμάντιου είναι ο Αστόχαστος. Άλλος βασιλιάς ο Αστόχαστος.

Π: Γεια σου Αστόχαστε.

Σωτηρία: Είναι κακός ο Αστόχαστος;

Ε: Δεν ξέρω. Σας φαίνεται για κακός;

Σωτηρία: Όχι.

Ιωάννα: Ναι μας φαίνεται.

Ε: Γιατί;

Ιωάννα: Γιατί έχει λίγο γένη. Ο καλός ο βασιλιάς πρέπει να έχει πάρα πολύ γένη.

Κωνσταντίνος: Επειδή είναι φίλος του Αδαμάντιου, είναι καλός.

Πολυξένη: Δε πρέπει να έχει καθόλου γένη.

Ε: Γιατί αυτοί που έχουν γένη δεν είναι καλοί;

Νικόλας: Ναι, οι παπούδες έχουν γένη. Γιατί;

Δήμητρα: Ο μπαμπάς μου δηλαδή που έχει γένη, είναι κακός;

Κωνσταντίνος: Είναι κακός.

Ε: Ξέρετε και ποιον άλλο έχω; Έχω έναν άλλο δράκο.

Π: Κακός.

Ε: Πως σας φαίνεται;

Κωνσταντίνος: Μου φαίνεται κακός.

Πολυξένη: Μου έφαγε το δάχτυλο! Βοήθεια!

Ιωάννα: Καλός μου φαίνεται, γιατί είναι χαμογελαστός. Ενώ οι κακοί οι δράκοι είναι έτσι.

Ε: Έχω κι έναν άλλο δράκο.

Π: Καλός.

Ραφαηλία: Ωραίος.

Ιωάννα: Καλός είναι. Έτσι είναι οι καλοί οι δράκοι.

Ε: Δηλαδή πως είναι;

Βαγγέλης: Όμως οι καλοί δεν πετάνε φλόγες.

Νικόλας: Πετάνε.

Δήμητρα: Καλός ή κακός να είναι;

Σωτηρία: Καλός.

Ε: Λοιπόν, τώρα θα σας δείξω μία μάγισσα, που το όνομά της είναι Χαχάφω.

Δήμητρα: Είναι καλή ή κακή;

Βαγγέλης: Οι μάγισσες είναι κακές. Άρα είναι κακή.

Ε: Αυτή πως σας φαίνεται;

Π: Είναι καλή.

Πολυξένη: Είναι γριά.

Βαγγέλης: Ελπίζω να έχει κάνει κανένα φίλτρο.

Πολυξένη: Είναι πολύ καλή. Σταματήστε, είναι γιαγιά.

Ιωάννα: Καλή είναι, γιατί χαμογελάει.

Ε: Έχω και μια άλλη τελευταία φίλη μου, που τη λένε Φουφήχτρα.

Ελισάβετ: Εγώ θέλω να μου κάνει ένα όμορφο άλογο.

Πολυξένη: Αυτή προσέχετε τη, γιατί φαίνεται λίγο κακιά.

Ε: Γιατί;

Πολυξένη: Γιατί έχει μαύρα, μακριά μαλλιά.

Ε: Και; Τι σημαίνει αυτό;

Σοφία: Είναι πάρα πολύ ωραία. Θέλω να της χαϊδέψω τα μαλλιά.

Ε: Πώς σας φαίνεται;

Σωτηρία: Είναι ιδιαίτερη. Και τα μαλλιά της και τα ρούχα της.

Δήμητρα: Να παίζουμε κουκλοθέατρο.

Ε: Λοιπόν ξέρετε τι θέλω να κάνουμε τώρα: Με αυτούς τους οχτώ, ξέρετε τι θέλω να κάνουμε; Να προσπαθήσουμε να βρούμε, να βρείτε εσείς δηλαδή, να πείτε ιδέες και να φτιάξουμε ένα παραμύθι. Πώς θα μπορούσαμε όλους αυτούς να τους κάνουμε ένα παραμύθι;

Θωμαή: Αυτός ο βασιλιάς (ο Αστόχαστος) να έχει τη Ροδούλα κόρη και να έρθει αυτός ο δράκος να την πειράζει και τον δράκο τον έστειλε η Φουφήχτρα και ο άλλος ο βασιλιάς (ο Αδαμάντιος) να πάει να τη βοηθήσει. Και να έρθει αυτός εδώ (ο Λάζαρος) και να πάρει τη Ροδούλα να τη σώσει.

Νικόλας: Εγώ σκέφτηκα για τα κορίτσια που της (της Ροδούλας) έδωσε αυτή η μάγισσα (η Χαχάφω) το μαγικό μήλο και πέθανε εξ αιτίας της.

Ιωάννα: Ας πούμε ότι αυτός (ο Αστόχαστος) θα ήταν ο βασιλιάς της Ροδούλας και η κακιά μάγισσα (η Φουφήχτρα) να πήρε την Ροδούλα.

Νικόλας: Και να την έβαλε σε ένα κλουβί.

Ιωάννα: Όχι. Να ήρθε ο Αστόχαστος από μία μακρινή χώρα να την σώσει.

Ε: Να σου πω, γιατί αυτή η μάγισσα η Φουφήχτρα είναι η κακιά, που παίρνει τη Ροδούλα;

Ιωάννα: Έτσι, γιατί μοιάζει κακιά.

Ε: Γιατί;

Δήμητρα: Γιατί έχει σκούρα ρούχα.

Βαγγέλης: Και γιατί έχει αυτό το χαμόγελο που έχουν οι κακές.

Θωμαή: Θα είναι ο βασιλιάς (ο Αστόχαστος) με τη Ροδούλα και θα θέλει να παντρευτεί τον Λάζαρο. Όμως ο βασιλιάς θα θέλει να παντρευτεί τον Αδαμάντιο. Αυτή δεν θα θέλει. Μετά θα έρθει ο Αδαμάντιος, που ήταν ο κακός, και παντρευτήκανε. Δεν το ήθελε και πήγαινε κρυφά και έβρισκε τον Λάζαρο. Και τους είχε πιάσει ο Αδαμάντιος και μετά έφυγε, πήρε τη Ροδούλα κι έφυγε. Μετά πήρε το στέμμα, πήρε και τον θρόνο. Όμως η Ροδούλα είχε ένα βασίλειο, του έριξε ένα φάρμακο που τον έκανε καλό, παντρεύτηκε τον Λάζαρο ξανά και αυτός έγινε καλός.

Δήμητρα: Λοιπόν κυρία, έχω μια καταπληκτική ιδέα. Ότι αυτή είναι η Ροδούλα και ζει με τον Αδαμάντιο και μετά θα πήγαινε αυτός εδώ ο δράκος και θα τους πείραζε. Και μετά θα έπαιρνε τη Ροδούλα και θα την πήγαινε στην μάγισσα την κακιά αυτήν εδώ (τη Φουφήχτρα) και η Φουφήχτρα θα την έβαζε μέσα σε ένα κλουβί και μετά θα ερχότανε ο πατέρας της ο Αστόχαστος και θα την έσωζε.

Ε: Κι αυτή εδώ η μάγισσα τι έκανε μαζί με τον άλλο τον δράκο;

Δήμητρα: Και αυτοί οι δύο θα πήγαιναν μαζί με τον Αστόχαστο και θα τους σώσανε. Και θα σώσανε τη Ροδούλα και μετά.

Βασίλης: Θα σκότωσαν αυτή τη μάγισσα (τη Φουφήχτρα).

Δήμητρα: Όχι. Και μετά ο Αστόχαστος να την έδερνε την μάγισσα με τον δράκο, για να φεύγανε. Αυτός ο δράκος ήταν κακός, είναι ο αρχηγός της Φουφήχτρας. Και μετά φεύγανε και θα παντρευόντουσαν πάλι με τον Αδαμάντιο και ο Αστόχαστος θα είχε παντρευτεί αυτή (τη Χαχάφω).

Βασίλης: Θα ήταν η Ροδούλα, θα ζούσε με τον πατέρα της τον Αστόχαστο και μετά η μάγισσα η Φουφήχτρα θα είχε πάρει τη Ροδούλα και θα την είχε βάλει στο κλουβί της και μετά ο Αστόχαστος θα είχε πάει και θα την είχε σκοτώσει τη κακιά μάγισσα και μετά θα παντρευτούν.

Ιωάννα: Η Ροδούλα θα ζούσε μαζί με τον Αδαμάντιο και η κακιά η Φουφήχτρα θα έστειλε τον κακό τον δράκο για να την πάρει.

Ε: Γιατί είναι αυτός κακός;

Δήμητρα: Γιατί έτσι αποφασίσαμε.

Ιωάννα: Γιατί οι κακοί δράκοι έχουν κόκκινα μάτια κι έτσι είναι οι κακοί δράκοι. Και η Φουφήχτρα θα έστειλε τον κακό δράκο να πάρει τη Ροδούλα να την φέρει στη Φουφήχτρα. Αλλά ο Αστόχαστος την έσωσε και θα την έφερε πίσω στο βασίλειο. Και θα την έσωσε η καλή η μάγισσα (η Χαχάφω) με τον δράκο τον καλό και θα την πήγε πίσω στο κάστρο. Και θα έφερε έναν πρίγκιπα που ο βασιλιάς θα είχε ναι για να παντρευτεί τη Ροδούλα.

Σωτηρία: Η Ροδούλα θα ήταν η βασίλισσα και ο Αστόχαστος θα ήταν ο βασιλιάς. Και η Φουφήχτρα θα πήρε την βασίλισσα και θα την έφερε σε ένα κλουβάκι. Και θα ήρθε

η μάγισσα η άλλη (η Χαχάφω) και θα την έσωσε και θα έβαλε τον δράκο να την προστατεύει κι όποτε έφευγε από το κάστρο την έπαιρνε.

Βαγγέλης: Η Ροδούλα είναι η πριγκίπισσα και ο Αστόχαστος ο βασιλιάς και θα έστελνε αυτόν τον δράκο να πάρει την Ροδούλα και να την πάει στη Φουφήχτρα. Και μετά θα ερχόντουσαν οι δυο βασιλιάδες κι ο άλλος ο δράκος και θα την ελευθέρωναν.

Πολυξένη: Λοιπόν, μια μέρα ο βασιλιάς Λάζαρος και η Ροδούλα είναι η υπηρέτρια. Όμως κανονικά θα ήταν κακιά και όταν έλειπαν οι καλοί, ο Λάζαρος που ήταν ένας βασιλιάς απάντρευτος μιλούσε όταν έλειπαν με αυτή την κακιά τη μάγισσα (την Χαχάφω). Και μετά αυτός ο δράκος που ήταν ο κακός, είχε πει στη Φουφήχτρα ότι υπάρχει ένας ελεύθερος πρίγκιπας να παντρευτεί. Μόνο που ο Αστόχαστος αγαπούσε πάρα πάρα πάρα πολύ τη Ροδούλα, επειδή είχε πει ότι ήταν καλή. Και μετά ο Λάζαρος σκέφτηκε κάτι, να πάρει αυτόν τον δράκο και να πάνε στην Φουφήχτρα. Κι όταν πήγαν στη Φουφήχτρα πήγανε και είπανε ότι κάποιος τριγυρίζει, ένας κλέφτης εδώ γύρω. Που αυτός ο κλέφτης ήταν ο Αδαμάντιος. Ο Αδαμάντιος ήταν κλέφτης που ήθελε να κλέψει την Ροδούλα. Την έκλεψε, πήγε και πήρε τον κακό τον δράκο από την κακιά τη μάγισσα όταν τύχαινε. Και μετά ο Αστόχαστος πήγε να βρει τον καλό τον δράκο που είχε φύγει για να τα πει όλα στον Αδαμάντιο. Όμως δεν έκανε καλά, γιατί πίστευε ότι ήταν καλός. Μετά αποκαλύφθηκε αυτή η μάγισσα ότι ήταν κακιά, επειδή την αναγνώρισε, επειδή κυκλοφορούσε έξω κι έμοιαζε με την κακιά. Και μετά ρώτησε «Είσαι κακιά;» και απάντησε όχι, αλλά αποκαλύφθηκε επειδή είχε σημάδια. Μετά η Φουφήχτρα, που ήταν καλή, παντρεύτηκε τον Λάζαρο μαζί με την Ροδούλα την κόρη του και τα αποκάλυψε όλα, έγινε καλή. Αυτή (η Χαχάφω) μετά με μαγικά που έκανε η καλή η Φουφήχτρα, έγινε αδερφή της Ροδούλας. Μετά ήταν κόρη κι αυτή και της Φουφήχτρας και του Λάζαρου και μετά αυτός ήταν υπηρέτης κι ήταν καλός υπηρέτης. Κι έτσι ζήσαν αυτοί καλά κι εμείς καλύτερα.

Ραφαηλία: Η Ροδούλα ήταν η κόρη του Αστόχαστου και αυτός ήταν ο κακός ο δράκος κι αυτός ο καλός. Και ο κακός ο δράκος έστειλε την κακιά μάγισσα (Φουφήχτρα) να βάλει σε ένα κλουβί τη Ροδούλα και ο Λάζαρος την έσωσε. Και αυτός ο δράκος πήγε μαζί με τον Λάζαρο και την έσωσε και μετά παντρεύτηκανε.

Θωμαή: Ήταν η βασίλισσα (η Φουφήχτρα) μαζί με τον βασιλιά (τον Αδαμάντιο) που ήθελαν να παντρευτεί η κόρη τους, που ήταν η Ροδούλα και ήθελαν να πάρει έναν καλό γαμπρό. Ο Λάζαρος αγαπούσε τη Ροδούλα και παντρεύτηκαν και μετά αυτός

ήταν κακός, δεν το ήξεραν. πήγε να τους κλέψει τα διαμάντια. πήγαινε κάθε μέρα και τους έκλεβε. Και μετά τον είδε η Ροδούλα, το είπε στη βασίλισσα και μετά τον χώρισε και πήγαινε στα κρυφά με τον Αστόχαστο. Την είδε και πήγε και της έκλεψε τα διαμάντια της. Μετά πήγε με τον δράκο, είδε τι γινόταν από ψηλά, έριξε φωτιά ο δράκος και πέθανε και ζήσαν αυτοί καλά κι εμείς καλύτερα.

Σοφία: Ήταν ο βασιλιάς Αστόχαστος και η Ροδούλα και ήταν κόρη του. Ήρθε ο δράκος ο καλός ήταν αφέντης της Φουφήχτρας κι ο κακός ο δράκος έστειλε τη Φουφήχτρα να πάει να πιάσει τη Ροδούλα. Ήρθαν αυτοί οι δύο κι ήταν αυτή κι ο δράκος έξω και κανένας άλλος μέσα. Και μετά ήρθαν αυτοί οι δυο, άνοιξαν την άλλη πόρτα, ακούσανε την πόρτα να ανοίγει και πηγαίνουν από την άλλη πόρτα κι ήταν ανοιχτή. Πήραν τη Ροδούλα, την 'πιασαν και την 'βαλαν σε ένα κλουβί. Και μετά θα ήταν ο Λάζαρος και ήρθανε στο σπίτι και δεν είδε κανέναν. Και μετά ο Αστόχαστος κι ο Αδαμάντιος είδανε τη Ροδούλα στη φυλακή, πήγαινε να βρουνε το κλειδί να τη βγάλουν από εκεί μέσα, αλλά δεν το βρήκαν το κλειδί να τη βγάλουν έξω. Και ήταν βασίλισσα η Φουφήχτρα και μετά η Χαχάφω πήγε στο άλλο το σπίτι, εκεί που ήταν ο Λάζαρος και μιλούσαν. Και ο καλός ο δράκος είδε τη Ροδούλα στη φυλακή, μετά αυτοί οι δύο δράκοι βγάζανε φωτιά. Και όποιος θα ρίξει δυνατή φωτιά, ο άλλος θα χάσει. Μετά βρήκε το κλειδί και η Φουφήχτρα άκουσε το κλειδί, και ήρθε, δεν τους είδε και ζήσαν αυτοί καλά κι εμείς καλύτερα.

Κωνσταντίνος: Ο δράκος, η Φουφήχτρα έβαλε αυτόν στη φυλακή (τον Αδαμάντιο) για δέκα μέρες και για να μην είναι κακός και αυτός ο Λάζαρος πήγε να τον σώσει και ο δράκος τιμώρησε και τους δύο. Και η μάγισσα (η Χαχάφω) τιμώρησε αυτή τη Ροδούλα και ο βασιλιάς (ο Αστόχαστος) πήγε να σώσει τη Φουφήχτρα από μακριά τον κακό τον δράκο. Γιατί ο βασιλιάς αυτό τον δράκο τον έχει για φύλακα, για να προσέχει το κάστρο. Και ο Αστόχαστος πήγε να σώσει τον Λάζαρο και τους δύο και η Ροδούλα τιμώρησε τη Φουφήχτρα και ζήσαν εκείνοι καλά κι εμείς καλύτερα.

Ε: Για ελάτε τώρα εδώ να σας πω κι εγώ μια μικρή ιστορία. Μια φορά κι έναν καιρό ήταν ένας βασιλιάς που είχε τρεις γιούς και μία κόρη. Η κόρη του ήταν πολύ καλή κι όμορφη, κι όλοι την αγαπούσαν. Μια φορά όμως, ένας πελώριος δράκος πήγε στο παλάτι του βασιλιά και την έκλεψε. Μεγάλη στεναχώρια έπεσε στο παλάτι κι ο βασιλιάς κάλεσε όλους τους γιούς του για να δούνε τι θα κάνουνε. Όλοι όμως φοβόντουσαν και μόνο ο μικρότερος γιος αποφάσισε να πάει να βρει τον δράκο, που

κρατούσε φυλακισμένη τη μικρή του κόρη. Έτσι πήρε την ευχή του βασιλιά. Έφυγε από το παλάτι και πήγε να βρει τον δράκο με την κόρη. Περπατούσε πολύ ώρα, όταν μπροστά του βρέθηκε μία μάγισσα. Την πλησίασε και τη ρώτησε: «Ξέρεις μάγισσά μου που κρύβεται ένας πελώριος δράκος;». «Για το καλό σου παιδί μου, του λέει, να προσέχεις γιατί αυτός είναι πολύ επικίνδυνος και είναι δυνατός. Ζει πάνω σε ένα βουνό στον πύργο του. Εκεί θα τον βρεις». Τότε το βασιλόπουλο ευχαρίστησε τη γιαγιά μάγισσα και πήγε να βρει τον πύργο του δράκου. Μόλις έφτασε εκεί είδε ότι ήταν πολύ ψηλά και δεν μπορούσε με τίποτα να ανέβει. Προσπάθησε, ξαναπροσπάθησε να ανέβει, ώσπου τελικά τα κατάφερε κι ανέβηκε. Μπαίνει στον πύργο και για καλή του τύχη βρίσκει τον δράκο να κοιμάται και δεν τον πήρε είδηση. Αρπάζει τότε ένα γερό τσεκούρι, του ρίχνει μια και τον θανατώνει. Ψάχνει, βρίσκει την μικρή κόρη, την παίρνει και γύρισαν στο παλάτι του βασιλιά. Κι έτσι τότε μόλις τους είδε ο βασιλιάς, τους δέχτηκε με πολλές τιμές και χαρές. Και ζήσαν αυτοί καλά κι εμείς καλύτερα.

12^ο Νηπιαγωγείο Βόλου

Τμήμα: Ολοήμερο

Ε: Θέλω να μου πείτε εδώ στο σχολείο σας έχετε παραμύθια;

Π: Ναι.

Ε: Έχετε πάρει ποτέ να διαβάσετε κάποιον;

Π: Ναι.

Ε: Σας αρέσουν;

Π: Ναι.

Ε: Έχετε και στο σπίτι σας μήπως;

Π: Ναι.

Ε: Να σας πω, ποια παραμύθια σας αρέσουν περισσότερο;

Κρυσταλλία: Η ωραία κοιμωμένη.

Ε: Ποιος ήρωας είναι ο αγαπημένος σας;

Κλάους: Μου αρέσει ο Θησέας, ο βασιλιάς της Αθήνας.

Αχιλλέας: Ο Batman.

Θεοδώρα: Εμένα μ' αρέσει το παραμύθι ο Τοποτίπ.

Σταύρος: Και μένα μ' αρέσει αυτός που σκότωσε τον Μινώταυρο.

Αχιλλέας: Κι ο Spiderman.

Χριστιάνα: Εμένα μου αρέσει Patty και η Antonella.

Θεοδώρα: Δεν υπάρχει σε παραμύθι όμως.

Χριστιάνα: Από παραμύθι μου αρέσει το είχα κι εγώ μια μαργαρίτα.

Βασίλης: Εμένα μου αρέσει ο Τοποτίπ που δεν έχει αδέρφια.

Μάρκος: Εμένα οι Power rangers.

Μαρία: Η Tinkerbell και η Barbie με τους τρεις σωματοφύλακες.

Κλάους: Μου αρέσει και ο Προμηθέας και ο Ηρακλής.

Ε: Να σας ρωτήσω κάτι άλλο. Υπάρχει κάποιος παππούς ή γιαγιά ή κάποιος πιο μεγάλος, που σας έχει πει ποτέ κανένα παραμύθι που να έχει βασιλιάδες ή μάγισσες ή δράκους;

Π: Όχι.

Κλάους: Εμένα μου είπαν για μια αλεπού.

Μάρκος: Εγώ είχα δει στην τηλεόραση μερικούς δράκους με μεγάλο λαιμό.

Νικόλας: Εμείς έχουμε πάρα πολλά παραμύθια.

Χριστιάνα: Εγώ έχω μάθει τον ψεύτη βοσκό.

Βασίλης: Εγώ έχω μάθει, ο στρουμφοιπότης και ο δράκος.

Αχιλλέας: Ξέρω ένα με νεράιδες και μάγισσες και βασιλιάδες.

Αναστάσης: Έχουμε πολλά παραμύθια.

Κλάους: Εγώ έχω έναν ιστορικό μύθο, που είναι με τους ήρωες της Ελλάδος.

Ε: Ποιον θυμάσαι;

Κλάους: Τον Προμηθέα και τον Άτλαντα.

Χριστιάνα: Και η Δόνα η τερηδόνα ήταν μάγισσα, δεν ήταν άνθρωπος κανονικός.

Θεοδώρα: Και στον Scooby Doo έχει μάγισσα.

Ε: Σήμερα εδώ σας έφερα κάποιους φίλους μου να σας δείξω. Πρώτα θα σας δείξω την φίλη μου τη Ροδούλα. Πως σας φαίνεται;

Π: Ωραία.

Ε: Έχω και τον φίλο μου τον Λάζαρο.

Μάρκος: Σαν ζευγάρι μοιάζουνε.

Ε: Έχω κι αυτόν. Είναι δράκος.

Μαρία: Εγώ δεν τον φοβάμαι. Πώς τον λένε;

Ε: Δεν έχει ακόμη όνομα. Πώς να τον πούμε;

Π: Δράκος δρακουλάκης.

Ε: Ωραία. Έχω κι άλλον έναν δράκο, τον δρακουλίνο. Πως σας φαίνεται.

Μάρκος: Έχει φτερά.

Ε: Έχω κι άλλη μια.

Π: Μάγισσα.

Ε: Τη λένε μάγισσα Χαχάφω.

Μάρκος: Γέρασε αυτή.

Ε: Είναι μεγάλη σε ηλικία. Πως σας φαίνεται;

Π: Ωραία.

Χριστιάνα: Είναι κακιά.

Ε: Πως το κατάλαβες;

Χριστιάνα: Δεν ξέρω.

Μαρία: Είναι καλή;

Ε: Εσένα πως σου φαίνεται ότι είναι καλή; Τι έχει και το κατάλαβες;

Μαρία: Είναι χαμογελαστή.

Ε: Κι αυτό δείχνει ότι είναι καλή;

Μαρία: Ναι.

Ε: Έχω άλλη μια μάγισσα να σας δείξω.

Κλάους: Είναι κακή;

Ε: Δεν ξέρω. Θα μου πείτε εσείς. Να τη.

Κλάους: Καλή είναι.

Π: Καλή.

Θεοδώρα: Επειδή έχει χαμόγελο.

Ε: Αυτή ξέρετε πώς τη λένε; Φουφήχτρα.

Μάρκος: Καλή είναι. Έχει χαμογελαστό στόμα.

Θεοδώρα: Να την πούμε μάγισσα καλή.

Αναστάσης: Εμένα μου φαίνεται καλή, γιατί έχει το λουλούδι.

Ε: Αυτό που φοράει;

Θεοδώρα: Αουλουδένια.

Ε: Ωραία ας την πούμε μάγισσα Λουλουδένια. Έχω κι έναν βασιλιά όμως. Αυτός είναι ο βασιλιάς Αστόχαστος.

Σταύρος: Μ' αρέσει αυτός ο βασιλιάς.

Ε: Πως σας φαίνεται ο βασιλιάς Αστόχαστος;

Π: Καλός.

Κλάους : Εμένα μου φαίνεται πολύ καλός, γιατί είναι χαμογελαστός.

Ε: Για να σας δείξω άλλον ένα βασιλιά.

Θεοδώρα: Να τον ονομάσουμε βασιλιά Αρθούρο;

Ε: Έχει όνομα όμως. Τον λένε Αδαμάντιο.

Θεοδώρα: Να του αλλάξουμε το όνομα.

Κλάους: Ήταν καλύτερος αυτός ο βασιλιάς.

Ε: Γιατί αυτός ήταν καλύτερος;

Κλάους: Επειδή μ' αρέσει περισσότερο.

Χριστιάνα: Αυτός ο βασιλιάς μοιάζει με τη μάγισσα τη Αουλουδένια.

Ε: Σε τι μοιάζουν;

Χριστιάνα: Στο πρόσωπο.

Θεοδώρα: Κακός φαίνεται αυτός, γιατί το χρώμα του είναι σκούρο και είναι κακό.

Ε: Ποιο χρώμα, στο σώμα του ή στα ρούχα του;

Θεοδώρα: Στο πρόσωπό του.

Έλενα: Στο σώμα δεν είναι κακό να είσαι καφέ.

Θεοδώρα: Όχι.

Έλενα: Είναι καλός, γιατί τότε ο Αναστάσης.

Θεοδώρα: Είναι άσπρη φυλή κυρία ο Αναστάσης.

Μάρκος: Δε νομίζω.

Θεοδώρα: Όχι είναι. Απλώς είναι έτσι.

Ε: Όποιος έχει σκούρο χρώμα είναι κακός:

Θεοδώρα: Γιατί το χρώμα του είναι σκούρο και το σκούρο είναι άγριο.

Ε: Εσύ τι είπες;

Έλενα: Ότι είναι καλός.

Μαρία: Είναι κακός.

Ε: Γιατί;

Μαρία: Γιατί είναι σκούρο το χρώμα του.

Μάρκος: Μοιάζει κακός, γιατί έχει τα μάτια του πράσινα και γιατί το στόμα του δεν είναι χαμογελαστό αλλά έτσι.

Κρυσταλλία: Έχει χαμόγελο.

Ε: Να σας ρωτήσω. Η μάγισσα αυτή η Λουλουδένια που είπαμε πριν, μοιάζει καθόλου με τον βασιλιά Αρθούρο;

Π: Όχι.

Κλάους: Ναι.

Ε: Πού μοιάζει;

Κλάους: Μοιάζει στο κεφάλι και στο χαμόγελο.

Αχιλλέας: Στο πρόσωπο.

Ε: Πριν τη μάγισσα τη Λουλουδένια τι την είπατε; Καλή ή κακή.

Π: Καλή.

Ε: Τον βασιλιά Αρθούρο όμως;

Π: Κακό.

Ε: Γιατί αυτή είναι καλή κι αυτός κακός, παρόλο που έχουν το ίδιο χρώμα στο πρόσωπό τους;

Μάρκος: Γιατί αυτός έχει πράσινα μάτια κι αυτή έχει μπλε.

Ε: Δηλαδή εγώ αν είχα πράσινα μάτια θα ήμουνα κακιά;

Π: Όχι.

Μάρκος: Αλλά αυτός μοιάζει λίγο για κακός.

Ε: Γιατί άλλο αυτός μπορεί να είναι κακός κι αυτή καλή;

Μάρκος: Γιατί αυτή έχει αυτό (μενταγιόν) στο λαιμό.

Κρυσταλλία: Εμένα μου αρέσει αυτή η Ροδούλα.

Ε: Να σας πω ποιος σας αρέσει περισσότερο.

Αχιλλέας: Μου αρέσει ο Αστόχαστος και λιγότερο ο δρακουλάκης.

Μαρία: Η μάγισσα Χαχάφω.

Κλάους: Μ' αρέσει ο δρακουλίνος, που είναι πολύ γλυκός και ο βασιλιάς Αστόχαστος.

Βασίλης: Μ' αρέσει ο βασιλιάς Αστόχαστος, ο Αρθούρος και ο δρακουλίνος.

Νικόλας: Μ' αρέσουν οι δύο δράκοι και ο Λάζαρος.

Κρυσταλλία: Η Ροδούλα και οι δύο μάγισσες.

Χριστιάνα: Ο βασιλιάς Αστόχαστος και η Ροδούλα.

Σταύρος: Ο δρακουλίνος και η Ροδούλα.

Μάρκος: Οι δύο δράκοι, ο Λάζαρος και ο βασιλιά Αρθούρος.

Άγγελος: Οι δύο δράκοι, ο Αστόχαστος κι ο Λάζαρος.

Θεοδώρα: Ο δρακουλίνος, οι μάγισσες και η Ροδούλα.

Έλενα: Η Λουλουδένια και η Ροδούλα.

Αναστάσης: Ο δρακουλίνος, ο Λάζαρος, η μάγισσα η Χαχάφω κι ο άλλος δράκος και ο βασιλιάς Αστόχαστος.

Θανάσης: Ο Λάζαρος, ο δράκος και η ροδούλα.

Ε: Θέλετε να μου πείτε ένα παραμύθι. που θα μπορούσαμε να φτιάξουμε με αυτούς τους ήρωες; Πως θα μπορούσαμε να το φτιάξουμε;

Κλάους: Είναι λίγο δύσκολο. Γιατί να μην τους βάλουμε όλους σε ένα παραμύθι.

Ε: Ναι να τους βάλουμε.

Κλάους: Ωραία. Μια φορά κι έναν καιρό ζούσανε πολλοί φίλοι. Μπορεί να ήταν όλοι φίλοι, εκτός από τον δράκο τον δρακουλίνο, που κυνηγάει τον βασιλιά Αστόχαστο και μερικούς άλλους. Και να έχει τη Ροδούλα ο Αστόχαστος και ο δρακουλίνος να τον κυνηγάει. Αλλά μια φορά να έρθει αυτός ο βασιλιάς ο Αρθούρος και να τους πει πώς να ξεφορτωθούν αυτόν τον δράκο.

Ε: Δηλαδή ο βασιλιάς Αρθούρος θα τους σώσει;

Κλάους: Ναι.

Ε: Γιατί νομίζεις ότι ο βασιλιάς Αρθούρος θα είναι αυτός που θα τους σώσει;

Κλάους: Διαβάζει πολύ και φαίνεται έξυπνος.

Ε: Για να μας πει και η Κρυσταλλία.

Κρυσταλλία: Μπορεί να είναι αυτή η μάγισσα η Αουλουδένια και μετά να παίζουνε κρυφτό και να ψάχνει τους άλλους και να τους βρει όλους.

Μάρκος: Μπορεί ο Λάζαρος να τον έκαψε ο δρακουλάκης, γιατί βγάζει φωτιά. Και ο βασιλιάς Αρθούρος σκότωσε τον άλλο τον δράκο κι ο βασιλιάς Αστόχαστος τον έκανε ξανά άνθρωπο (τον Λάζαρο). Και μετά η μάγισσα η Αουλουδένια τον έκανε κάτι.

Ε: Είναι καλή η Αουλουδένια;

Μάρκος: Καλή. Αλλά έπρεπε να τον σκοτώσει, γιατί ήταν κακός. Και μετά κι αυτός σκότωσε.

Άγγελος: Εγώ λέω πως αυτοί οι δύο βασιλιάδες να ήταν φίλοι κι αυτός ο δράκος με τον φίλο του, να τους ήθελαν να τους σκοτώσουν. Κι η μάγισσα η Χαχάφω που παρακολουθεί από ένα μαγικό καθρέφτη, να έβλεπε τον δράκο και να άκουγε τι έλεγε. Γι' αυτό έφτιαξε ένα μαγικό φίλτρο, που στο φαγητό του, όταν το φάει τον βασιλιά Αστόχαστο, μετά αυτό το φίλτρο θα το ήπιε ο Αστόχαστος και μόλις τον έφαγε (ο δρακουλίνος) να ξαναβγεί από την κοιλιά του. Η μάγισσα ετοίμασε και

στον δράκο ένα φίλτρο με μέσα κρέας, το έχυσε πάνω στο κρέας, το έφαγε και ξέρασε. Και τον άλλο δράκο του έκανε τα ίδια.

Κλάους: Μ' αρέσουν αυτά τα παραμύθια.

Βασίλης: Ο βασιλιάς Αρθούρος πήγε να σκοτώσει τον δρακουλίνο και η μάγισσα Χαχάφω έκανε ένα φίλτρο για να πάει ο δράκος στη θάλασσα και να μην ξαναπάει εκεί. Και τους έσωσε.

Θεοδώρα: Να είναι η Ροδούλα στο σπίτι και να έρχεται ο δρακουλίνος να τη φάει και να έρχεται ο βασιλιάς Αρθούρος να τη σώζει, να σκοτώνει τον δράκο. Ο Λάζαρος δεν έκανε τίποτα. Κι η μάγισσα η Χαχάφω κάλεσε τον άλλο της τον δράκο (ο δρακουλάκης) και του έβαλε στο στόμα ένα φίλτρο και δυνάμωσε και πήγε ο άλλος ο δράκος (ο δρακουλίνος) να σκοτώσει τον βασιλιά Αρθούρο.

Νικόλας: Αυτός ο δράκος (ο δρακουλίνος) θα ήθελε να σκοτώσει τον βασιλιά Αστόχαστο, αλλά αυτός δεν είχε ετοιμάσει ήδη το φίλτρο κι αυτός το είχε ετοιμάσει ήδη. Και έριξε νερό και χαλίκια στο φίλτρο, μετά κρέας και παιχνίδια και μόλις πήγε να το φάει μετά σκοτώθηκε. Αλλά η μάγισσα η Χαχάφω το κατάλαβε και ήρθε να τον σκοτώσει. Αλλά ο φίλος του αυτός ο δράκος, που είχε φωτιά, της έκαψε το άλλο μάτι και δεν έβλεπε κι έπεσε στη κατσαρόλα και σύντομα οι δράκοι θα νικούσαν στον πόλεμο. Αλλά μετά αυτή η μάγισσα Λουλουδένια το κατάλαβε και δεν μπόρεσε ούτε κι αυτή, κι αυτός ο δράκος (ο δρακουλάκης) την έκαψε. Αλλά μετά πήγαν όλοι κάπου και ήπιαν ένα φάρμακο όλοι και ξανασηκώθηκαν όλοι. Αλλά όμως αυτός ο δράκος το κατάλαβε ο δρακουλίνος και ήθελε να βγάλει τη γλώσσα τους και να τους βάλει δηλητήριο, για να μη μπορούν να φάνε τίποτα. Αλλά δεν τα κατάφερε και τον έκανε βάτραχο η μάγισσα η Χαχάφω. Αλλά αυτός (ο δρακουλίνος) με τα μάγια του έβγαλε φωτιά, έκαψε το κάστρο της μάγισσας και μετά αυτή θύμωσε, όρμησε πάνω του, αλλά αυτός πριν ορμήσει έβγαλε τη φωτιά και την έκαψε. Αλλά μετά ο δρακουλίνος είπε «Τι έκανες τώρα; Πρέπει να ξαναμπούμε στο νερό και να μου ρίξεις λίγο φωτιά, για να γίνω κι εγώ δράκος». Ο φίλος του υπάκουσε και του έβαλε φωτιά. Αλλά αυτός μετά δεν είχε φωτιά, αλλά αυτός είχε ήδη και φώναξε τόσο δυνατά, που βγήκε τόσο δυνατός αέρας, που ξεκόλλησε όλα τα σπίτια στο ουρανό και μετά έπεσαν ξαφνικά κι έκαναν πάρα πολλές ζημιές. Αλλά αυτή (η Χαχάφω) έκανε άμπρα κατάμπρα και τα έκανε όλα όπως ήταν. Μετά αυτός ο δράκος δάγκωσε τη μάγισσα κι έπεσε η μάγισσα στη φωτιά. Αυτός, όμως, ο Αρθούρος είχε σκοτωθεί ήδη και δεν μπορούσε ούτε καν

να περπατήσει. Αλλά αυτός ο Αστόχαστος είχε νευριάσει τόσο πολύ που έφτιαξε ένα μικρό, αλλά δεν πρόλαβε να ρίξει, επειδή οι δράκοι τον νίκησαν. Αλλά αυτός πήρε τη βάρκα του κι έφυγε.

Μαρία: Ήταν αυτός ο βασιλιάς Αστόχαστος και η μάγισσα Χαχάφω και ήρθε ο δράκος (δρακουλίνος) και τους δάγκωσε. Και η άλλη μάγισσα (η Λουλουδένια) έκανε μαγικά και τον ψόφησε τον δράκο.

Δημήτρης: Η Ροδούλα πήγε να κόψει λουλούδια και ο δράκος πήγε να τη φάει και μετά η μάγισσα Λουλουδένια το κατάλαβε κι έκανε ένα μαγικό φίλτρο στον δράκο (στον δρακουλίνο). Και μετά αυτός το ήπιε και δεν μπορούσε να βγάλει φωτιά. Και μετά ο άλλος δράκος δρακουλάκης, που μπορούσε να κάνει φωτιά την έκαψε (τη Λουλουδένια) στο μάτι και αυτή έπεσε κάτω στον γκρεμό και μετά ο δράκος έκαψε το κάστρο της και μετά ο βασιλιάς Αρθούρος πήγε να σκοτώσει τον δράκο και τον σκότωσε.

Αχιλλέας: Ήταν ο βασιλιάς Αρθούρος και είχε φίλο τον βασιλιά Αστόχαστο και ήρθε αυτός (ο δρακουλάκης) να τους φάει. Και έβλεπε η μάγισσα Λουλουδένια από το μαγικό καθρέφτη αυτό που γινότανε και έφτιαξε ένα μαγικό φίλτρο και το έφαγε ο δράκος και ψόφησε. Και θύμωσε ο άλλος ο φίλος του (ο δρακουλίνος) και σκότωσε τον βασιλιά Αρθούρο. Και ο άλλος ο βασιλιάς Αστόχαστος ζήτησε την βοήθεια της Λουλουδένιας κι έκανε ένα μαγικό φίλτρο και μετά δεν τα κατάφερε κι ο δράκος την έκαψε. Και μετά σκοτώθηκε και πήγε και πέταξε μέσα στο νερό φωτιά κι έγινε καλά και η μάγισσα Χαχάφω το είδε. Και η μάγισσα η Λουλουδένια, που προσπαθεί να τους σκοτώσει τους δράκους, δεν τα κατάφερε και σκότωσε μόνο τον δράκο με τις φωτιές. Ο άλλος ο δράκος έριξε τη μάγισσα Χαχάφω στον γκρεμό και η Ροδούλα ήθελε να τους βοηθήσει. Όμως της έμαθε μαγικά η Λουλουδένια και οι δυο προσπάθησαν και σκοτώσανε τον άλλο δράκο (τον δρακουλάκη). Και όταν πήγαν να βάλουν το φίλτρο, το κατάλαβε απ' τη γεύση ότι ήταν φίλτρο και έπεσε στο νερό και μετά πέταξε το μαγικό φίλτρο στον γκρεμό και προσπαθούσε ο βασιλιάς Αστόχαστος να τον σκοτώσει και η Λουλουδένια σκότωσε τον άλλο δράκο.

Αναστάσης: Η μάγισσα Χαχάφω, ο δρακουλίνος έφαγε τη μάγισσα και μετά έφαγε τη Ροδούλα. Μετά ήρθε και ο φίλος του (ο δρακουλάκης) για να φάνε και τους δύο (τη μάγισσα και τη Ροδούλα).

Ε: Ήταν κακοί αυτοί οι δράκοι:

Αναστάσης. Ναι. Αυτός είναι κακός (ο δρακουλίνος) κι αυτός καλός. Γιατί ο δρακουλίνος θα έρθει και θα τη φάει.

Ε: Για ελάτε τώρα εδώ να σας πω κι εγώ μια μικρή ιστορία. Μια φορά κι έναν καιρό ήταν ένας βασιλιάς που είχε τρεις γιούς και μία κόρη. Η κόρη του ήταν πολύ καλή κι όμορφη, κι όλοι την αγαπούσαν. Μια φορά όμως, ένας πελώριος δράκος πήγε στο παλάτι του βασιλιά και την έκλεψε. Μεγάλη στεναχώρια έπεσε στο παλάτι κι ο βασιλιάς κάλεσε όλους τους γιούς του για να δούνε τι θα κάνουνε. Όλοι όμως φοβόντουσαν και μόνο ο μικρότερος γιος αποφάσισε να πάει να βρει τον δράκο, που κρατούσε φυλακισμένη τη μικρή του κόρη. Έτσι πήρε την ευχή του βασιλιά, έφυγε από το παλάτι και πήγε να βρει τον δράκο με την κόρη. Περπατούσε πολύ ώρα, όταν μπροστά του βρέθηκε μία μάγισσα. Την πλησίασε και τη ρώτησε: «Ξέρεις μάγισσά μου που κρύβεται ένας πελώριος δράκος;». «Για το καλό σου παιδί μου, του λέει, να προσέχεις γιατί αυτός είναι πολύ επικίνδυνος και είναι δυνατός. Ζει πάνω σε ένα βουνό στον πύργο του. Εκεί θα τον βρεις». Τότε το βασιλόπουλο ευχαρίστησε τη γιαγιά μάγισσα και πήγε να βρει τον πύργο του δράκου. Μόλις έφτασε εκεί είδε ότι ήταν πολύ ψηλά και δεν μπορούσε με τίποτα να ανέβει. Προσπάθησε, ξαναπροσπάθησε να ανέβει, ώσπου τελικά τα κατάφερε κι ανέβηκε. Μπαίνει στον πύργο και για καλή του τύχη βρίσκει τον δράκο να κοιμάται και δεν τον πήρε είδηση. Αρπάζει τότε ένα γερό τσεκούρι, του ρίχνει μια και τον θανατώνει. Ψάχνει, βρίσκει την μικρή κόρη, την παίρνει και γύρισαν στο παλάτι του βασιλιά. Κι έτσι τότε μόλις τους είδε ο βασιλιάς, τους δέχτηκε με πολλές τιμές και χαρές. Και ζήσαν αυτοί καλά κι εμείς καλύτερα.

23^ο Νηπιαγωγείο Βόλου

Τμήμα: Κλασσικό

Ε: Ξέρετε γιατί ήρθα σήμερα εγώ εδώ; Ήρθα από το Πανεπιστήμιο γιατί με έστειλε ο δάσκαλός μου να σας ρωτήσω αν εδώ στο νηπιαγωγείο σας έχετε παραμύθια. Έχετε παραμύθια εδώ;

Π: Ναι. Έχουμε.

Ε: Τα διαβάζετε;

Π: Ναι.

Ε: Στη βιβλιοθήκη τα έχετε τα παραμύθια;

Π: Ναι.

Ε: Στο σπίτι σας έχετε παραμύθια;

Ελένη: Εγώ έχω εκατό και πιο πολλά.

Ε: Πιο πολλά ε;

Φερονίκη: Εγώ έχω 1000.

Άγγελος: Εγώ δεν έχω.

Ε: Δεν έχεις. Εσύ γιατί δεν έχεις Άγγελέ μου παραμύθια; Έφερες το παραμύθι σου εδώ στο σχολείο; Άρα είναι στο σχολείο το παραμύθι ε;

Άγγελος: Ναι.

Ε: Τα διαβάζετε τα παραμύθια;

Π: Ναι.

Ελένη: Κι εγώ είχα φέρει ένα εδώ αλλά το έχω πάει σπίτι.

Ε: Το ξαναπήρες.

Γιώργος: Κι εγώ έφερα.

Ε: Τι σας αρέσει περισσότερο στο παραμύθι; Όποιος θέλει να σηκώσει το χέρι και να μου πει. Πες μου τι σου αρέσει περισσότερο στο παραμύθι;

Υμέλα: Οι πριγκίπισσες.

Ε: Οι πριγκίπισσες ε; Εσένα;

Γεωργία: Τα ζώα.

Ε: Τα ζώα; Εσύ Σόλων σηκώνεις το χεράκι σου τώρα;

Σόλων: Ναι.

Ε: Για πες μου.

Σόλων: Οι σκοποβολές και ο πόλεμος.

Ε: Στα παραμύθια;

Σόλων: Όχι.

E: Πού;

Σόλων: Στην πραγματικότητα να πολεμάμε κακούς.

E: Μόνο τους κακούς.

Ελένη: Όλο οι πόλεμοι του αρέσουν.

E: Στα παραμύθια τι σου αρέσει;

Σόλων: Στα παραμύθια μου αρέσει ότι εκεί έχει μια θάλασσα και έχει ησυχία.

E: Στα παραμύθια που έχουνε θάλασσα;

Σόλων: Ναι, τα παραμύθια που έχουνε θάλασσα.

E: Τι σας αρέσει από τα παραμύθια; Πες μου Άγγελε.

Άγγελος: Ο Mcqueen.

Υμέλα: Μου αρέσουν οι πριγκίπισσες Disney.

E: Εσένα;

Ελένη: Εμένα μου αρέσει από τα παραμύθια η Barbie Rapounzel.

E: Ποιος είναι ο αγαπημένος σας ήρωας από τα παραμύθια; Για πες μου Γιώργο.

Γιώργος: Ο γερανός Mcqueen.

Φερονίκη: Οι πρίγκιπες.

Υμέλα: Εμένα μ' αρέσουν οι πριγκίπισσες.

Ελένη: Εμένα η Rapounzel.

E: Είναι η αγαπημένη σου απ' ότι κατάλαβα. Άλλος αγαπημένος σας ήρωας;

Ηλιάννα: Εμένα μ' αρέσει η ωραία κοιμωμένη.

Φερονίκη: Εμένα μ' αρέσει η Ariel.

Γεωργία: Εμένα μ' αρέσει η Χιονάτη.

Υμέλα: Κι εμένα η Ariel. Και μ' αρέσει λίγο η κοκκινοσκουφίτσα.

Ελένη: Και λίγο η Bratz.

E: Να σας ρωτήσω. Υπάρχει κάποιος παππούς, γιαγιά, οποιοσδήποτε, που να σας έχει πει κανένα παραμυθάκι που να έχει μέσα βασιλιάδες, βασίλισσες, δράκους, μάγισσες;

Άγγελος: Ναι.

Γιώργος: Εγώ έχω διαβάσει ένα με δράκους και μάγισσα.

Ε: Με τι δράκους έχεις διαβάσει;

Γιώργος: Με δράκους, με πριγκίπισσες και με νεράιδες.

Ε: Ποιο παραμύθι ήταν αυτό; Θυμάσαι;

Γιώργος: Όχι.

Ε: Να σας πω κάτι; Εγώ έχω φέρει μαζί μου μερικούς φίλους μου να σας δείξω. Να σας τους δείξω;

Π: Ναι.

Ε: Για να σας δείξω. Για να γυρίσω να σας δείξω μια φίλη μου. Μη τη βλέπετε ακόμα.

Ελένη: Ποια είναι αυτή;

Ε: Αυτή είναι η Ροδούλα, η φίλη μου. Τη βλέπεις Κωνσταντίνε;

Σόλων: Εγώ δεν την είδα.

Ε: Τώρα θα σας τη δείξω πάλι. Ροδούλα τη λένε.

Π: Γεια σου Ροδούλα.

Ε: Να σας δείξω κι άλλο φίλο μου;

Π: Ναι.

Γιώργος: Κι άλλη φίλη σου ή κι άλλο φίλο σου;

Ε: Και φίλους και φίλες έχω. Μην ανησυχείς. Έχω έναν φίλο μου που τον λένε Λάζαρο. Έτσι είναι ο Λάζαρος. Αυτός είναι.

Π: Γεια σου Λάζαρε.

Ε: Τι είπες Υμέλα;

Υμέλα: Ο Λάζαρος μοιάζει με κορίτσι λίγο.

Ε: Αλήθεια; Γιατί;

Υμέλα: Λιγάκι.

Ελένη: Γιατί έχει κραγιόν.

Υμέλα: Όχι. Γιατί είναι οι βλεφαρίδες του μεγάλες.

Ελένη: Και τα χείλια του.

Ε: Τώρα θα σας δείξω έναν άλλο φίλο μου. Τον δράκο. Πώς σας φαίνεται αυτός ο δράκος;

Π: Γεια.

Άγγελος: Τρομακτικός.

Ε: Γιατί;

Σόλων: Εμένα δεν μου φαίνεται τρομακτικός.

Γιώργος: Δεν φαίνεται τρομακτικός, γιατί δεν έχει φωτιά, έχει μόνο γλώσσα.

Υμέλα: Έχει γλώσσα. Δεν τρομάζει πολύ. Και τα μάτια του δεν είναι τρομακτικά.

Ηλιάννα: Αν ήταν τρομακτικός θα ήταν μέχρι εδώ (πολύ μεγάλος).

Ελένη: Αυτός ο δράκος δεν είναι πολύ τρομακτικός, γιατί δεν βγάζει φωτιά από το στόμα του.

Ε: Δηλαδή αν ήταν ένας δράκος που έβγαζε φωτιά από το στόμα του θα ήταν κακός;

Ελένη: Ναι.

Ε: Γιατί;

Υμέλα: Γιατί θα έβγαζε φωτιά και θα ήταν επικίνδυνος.

Ε: Θα σας δείξω μια...

Ηλιάννα: Μάγισσα.

Ελένη: Κακιά μάγισσα.

Ε: Πως το κατάλαβες ότι είναι μάγισσα;

Ηλιάννα: Επειδή είναι μαύρη.

Ε: Δηλαδή όποιος είναι μαύρος είναι μάγισσα;

Ελένη: Όχι όλοι.

Ε: Ξέρετε πως την λένε; Χαχάφω.

Π: Γεια σου Χαχάφω;

Ε: Πως σας φαίνεται η Χαχάφω;

Π: Καλή.

Ε: Γιατί: Ποιος θέλει να μου πει:

Ηλιάννα: Γιατί τα μάτια της είναι καλά.

Σόλων: Γιατί χαμογελάει.

Ε: Κι επειδή είναι χαμογελαστή είναι καλή;

Σόλων: Ναι.

Ελένη: Γιατί είναι άσπρη.

Ε: Επειδή είναι άσπρη είναι καλή; Αν ήταν μαύρη, πώς θα ήταν;

Π: Κακιά.

Άγγελος: Η μάγισσα δεν είναι κακιά, γιατί δεν είναι σε ένα σκοτεινό μέρος.

Υμέλα: Είναι χαρούμενη γιατί τα έχει έτσι τα χέρια της (ανοιχτά).

Ε: Κι αν τα είχε έτσι (κλειστά), πως θα ήταν;

Υμέλα: Κακή.

Ε: Δηλαδή τώρα που έχει έτσι τα χέρια είναι κακιά; Δηλαδή αν βάλω εγώ έτσι τα χέρια είμαι κακιά;

Γιώργος: Ναι.

Ε: Γιατί Γιώργο; Εσύ όταν έχεις έτσι τα χέρια σου είσαι κακός;

Γιώργος: Ναι.

Ασπασία: Κι αν τα κάνουμε έτσι γιατί κρυώνουμε;

Ελένη: Μπορεί να κρυώνει τότε.

Ε: Έχει και το πανωφόρι της.

Ελένη: Είναι καλή, γιατί έχει ανοιχτά χρώματα.

Χριστίνα: Εμένα μου μοιάζει καλή, γιατί έχει ανοιχτά χρώματα.

Ε: Αν φορούσε πιο σκούρα τι θα ήταν;

Χριστίνα: Κακιά.

Ε: Γιατί όσοι φοράνε πιο σκούρα είναι κακοί;

Χριστίνα: Ναι.

Φερονίκη: Όχι δεν είναι κακή.

Υμέλα: Είναι καλή γιατί δεν κάνει έτσι (σμίγει τα φρύδια και τα μάτια). Κάνει έτσι, όχι τρομακτικό. Το κάνει όμορφο το πρόσωπο και μοιάζει σαν όμορφη μάγισσα και όμορφη μάγισσα είναι.

Ε: Να φέρω κάποιον άλλο τώρα.

Σόλων: Πρίγκιπας. Γιατί έχει στεφάνι.

Γιώργος: Βασιλιάς.

Ε: Αυτός είναι ένας βασιλιάς και τον λένε Αστόχαστο.

Π: Γεια σου.

Ε: Πως σας φαίνεται ο Αστόχαστος;

Χριστίνα: Καλός.

Ελένη: Πολύ όμορφος.

Γιώργος: Γιατί έχει πολύ ωραίο στέμμα.

Άγγελος: Έχει και μουστάκι.

Κωνσταντίνος: Άσχημος.

Ελένη: Είναι ωραίος γιατί έχει εδώ αυτά που κρέμονται στα ρούχα του.

Γιώργος: Είναι και ωραίος γιατί έχει μούσι.

Ελένη: Είναι ωραία και τα γένια του.

Χριστίνα: Εμένα μ' αρέσει το φόρεμά του.

Ε: Επειδή έχει ωραία ρούχα είναι καλός;

Π: Ναι.

Ελένη: Είναι ωραία η κορώνα του και τα μαλλιά του.

Ε: Έχω κι άλλον έναν.

Π: Δράκος.

Χριστίνα: Κακός.

Ελένη: Είναι κακός, γιατί έχει κόκκινα μάτια.

Γιώργος: Είναι κακός, γιατί έχει κόκκινα μάτια και κόκκινο στόμα.

Σόλων: Ο δράκος μας φαίνεται κακός, γιατί έχει νυχτερά δόντια, σαν τρόμο.

Υμέλα: Κακός είναι.

Ε: Έχω να σας δείξω και τον βασιλιά Αδαμάντιο.

Άγγελος: Έχει ένα κεφάλι μαύρο.

Υμέλα: Όχι καφέ είναι το κεφάλι του.

Ελένη: Εμένα μ' αρέσει το μενταγιόν του.

Άγγελος: Είναι άνθρωπος.

Υμέλα: Καλός είναι.

Γεωργία: Είναι όμορφος.

Κωνσταντίνος: Έχει ωραίο μενταγιόν.

Υμέλα: Εμένα δεν μου φαίνεται για κακός, μου φαίνεται όμορφος.

Ε: Να σας δείξω και μια άλλη. Τη Φουφήχτρα.

Γιώργος: Είναι φίλοι;

Σόλων: Μάγισσα.

Γιώργος: Αυτή είναι κακιά.

Ελένη: Είναι κακιά, επειδή έχει αυτά τα μαύρα μαλλιά.

Γεωργία: Η μαμά μου έχει μαύρα μαλλιά και δεν είναι κακιά.

Χριστίνα: Είναι καλή, γιατί είναι ωραίο το κολιέ.

Άγγελος: Γελάει, άρα είναι καλή.

Ηλιάννα: Έχει γαλανά μάτια και είναι καλή.

Ελένη: Έχει και ωραίο φόρεμα αυτή. Είναι καλή.

Υμέλα: Δεν είναι κακή, επειδή έχει μαύρα μαλλιά. Καλή είναι. Έχει και ωραία μαλλιά και ωραίο φόρεμα.

Γιάννης: Μ' αρέσει το μενταγιόν της.

Ε: Δηλαδή εγώ αν φορούσα ένα ωραίο μενταγιόν θα ήμουν καλή και τώρα που δεν φοράω δεν είμαι καλή;

Π: Καλή είσαι.

Ε: Δηλαδή η μάγισσά μας η Φουφήχτρα. είναι καλή επειδή φοράει ωραίο μενταγιόν:

Ελένη: Είναι καλή, επειδή είναι όμορφη.

Ε: Θα ήθελα τώρα όποιος θέλει να δει όλους τους φίλους μου και να προσπαθήσει να κάνει μια ιστορία, ένα παραμύθι. Ποιος θέλει να μας κάνει μια ιστορία;

Γεωργία: Μια πριγκίπισσα, η Φουφήχτρα, σκότωσε έναν άνθρωπο, τον βασιλιά τον Αδαμάντιο, γιατί την πείραζε. Μετά ήρθε μια κοπέλα, η Ροδούλα, που του έκανε μαγεία και ξανασηκώθηκε και τον έσωσε. Μετά ήρθε η πριγκίπισσα η Ροδούλα και παντρευτήκανε.

Γιώργος: Ο δρακούλης σκότωσε τη μάγισσα τη Χαχάφω, γιατί είχε φωτιές μέσα στο στόμα του. Ήταν κακός και είχε και φτερά. Μετά σκότωσε και την άλλη τη μάγισσα. Και σκότωσε και τον άλλο τον δράκο (σκουίκ). Και σκότωσε και τους δύο τους βασιλιάδες και τον Λάζαρο κι αυτή (η Ροδούλα) τους έκανε όλους καλά.

Κωνσταντίνος: Εδώ είναι η πριγκίπισσα (η Ροδούλα) έχει τα χέρια, τα πόδια. Αυτή η μάγισσα (Χαχάφω) είναι κακιά, γιατί σκότωσε αυτόν (τον Λάζαρο). Αυτός ο δρακούλης είναι κακός.

Ελένη: Ήρθε η μάγισσα η Φουφήχτρα, η κακιά και σκότωσε τη μάγισσα Χαχάφω και μετά ήρθε η Ροδούλα και έκανε καλά τη μάγισσα. Και μετά η Φουφήχτρα ήρθε και σκότωσε κι αυτόν τον βασιλιά (τον Αστόχαστο) και μετά ήρθε πάλι η Ροδούλα και τον έκανε καλά. Και μετά ήρθε πάλι η Φουφήχτρα και σκότωσε τον Αδαμάντιο.

Ε: Μα γιατί τους σκότωνε όλους αυτή η Φουφήχτρα;

Ελένη: Κι ήρθε πάλι η Ροδούλα και τον έκανε καλά. Και μετά ήρθε πάλι η Φουφήχτρα και σκότωσε τον δράκο τον σκουίκ. Και ήρθε πάλι η Ροδούλα και τον έκανε καλά.

Ε: Πόσο δυνατή είναι η Ροδούλα και τους κάνει όλους καλά;

Ελένη: Μετά ήρθε πάλι η Φουφήχτρα και σκότωσε τον Λάζαρο και ήρθε η Ροδούλα και τον έκανε καλά. Και μετά ήρθε πάλι αυτή (η Φουφήχτρα) και σκότωσε και τον άλλο τον δράκο (δρακούλη). Και μετά αυτή τη φορά ήρθε η μάγισσα Χαχάφω και τον έκανε καλά. Και μετά η Ροδούλα πήγε σπίτι της και τους κάλεσε όλους, εκτός από αυτή (τη Φουφήχτρα).

Ε: Αυτή γιατί δεν την κάλεσε:

Ελένη: Γιατί ήταν κακιά και τους σκότωνε όλους. Και κάλεσε αυτούς όλους.

Γιώργος: Αυτός ο βασιλιάς ο Αστόχαστος, είχε πάει στην έρημο και είχε σκοτώσει. Ήταν ο δράκος ο σκουίκ και σκότωσε τη μάγισσα Χαχάφω και τον βασιλιά Αδαμάντιο και μετά ήρθε ο δρακούλης και τους ελευθέρωσε, γιατί ήταν καλός.

Ηλιάννα: Ήταν η μάγισσα η Φουφήχτρα που σκότωσε τη Ροδούλα και ήρθε ο δρακούλης και της έριξε φωτιά κι εκείνη του έριξε νερό. Ήρθε η μάγισσα Χαχάφω και πήρε τη Ροδούλα και την έσωσε. Και μετά ήρθε ο βασιλιάς Αστόχαστος και παντρεύτηκε τη Ροδούλα.

Γιάννης: Αυτός ο δράκος ο σκουίκ είχε σκοτώσει τον άλλο τον δρακούλη, γιατί ήταν πιο δυνατός. Και μετά σκότωσε κι αυτόν (τον Αδαμάντιο) και τον Λάζαρο και μετά τους έσωσε αυτός (ο Αστόχαστος).

Γιώργος: Ο δράκος σκουίκ τους σκότωσε όλους. Τον Λάζαρο και τον Αδαμάντιο, γιατί άνοιξε το στόμα του πολύ. Ήταν κακός.

Άγγελος: Τους έσωσε η Χαχάφω όλους και μετά τους ελευθέρωσε και ήτανε καλά. Μετά αυτός ο δράκος σκουίκ έκανε ότι θέλανε. Μετά έφαγε τη μάγισσα Φουφήχτρα και εντάξει ήταν.

Ελένη: Μια φορά η ροδούλα είχε πάει βόλτα στο δάσος για να κόψει μήλα και μετά την έπιασε η μάγισσα η Χαχάφω και της είπε να έρθει σπίτι της να φάνε. Πήγανε σπίτι της. Μετά ήρθε αυτή η κακιά η Φουφήχτρα και τη σκότωσε τη Ροδούλα. Και μετά ήρθε στο σπίτι της ο Λάζαρος και έκανε μαγικά και έγινε καλά. Όμως μετά ήρθε πάλι αυτή (η Φουφήχτρα) και σκότωσε τον Λάζαρο. Και μετά πάει αυτή (η Χαχάφω) στο σπίτι τον Λάζαρο και τον έκανε καλά. Και μετά πήγε αυτή η Ροδούλα σπίτι στον Λάζαρο για να φάνε και μετά ήρθε και η Χαχάφω για να φάνε. Όμως μετά ήρθε πάλι η Φουφήχτρα και τους σκότωσε. Ήρθε κι ο δρακούλης σπίτι να φάνε και τους σκότωσε αυτή (η Φουφήχτρα). Και μετά πάει σπίτι του Λάζαρου αυτός (ο σκουίκ) για να φάει και τον έκανε καλά. Όμως μετά αυτός (σκουίκ) έγινε κακός και τον έφαγε. Και μετά ήρθε πάλι αυτή η Φουφήχτρα και τη σκότωσε η Χαχάφω και ήρθε και ο Αστόχαστος. Μια μέρα πήγε (ο Αστόχαστος) σπίτι της Ροδούλας και κάθισε δίπλα

της για να φάνε. Μετά ήρθε και ο δρακούλης, κάθισε κι αυτός, ήρθε και ο Λάζαρος, ήρθε και η μάγισσα η Χαχάφω και μετά ήρθε και ο Αδαμάντιος να φάνε όλοι μαζί. Ήρθε και η Φουφήχτρα μετά και τους σκότωσε τους δύο βασιλιάδες. Και μετά ήρθε η καλή μάγισσα η Χαχάφω, κάνει μαγικά και τους έκανε καλά.

E: Δηλαδή η Χαχάφω είναι καλή και η Φουφήχτρα κακιά;

Ελένη: Ναι.

E: Γιατί;

Ελένη: Επειδή τους σκοτώνει όλους. Μετά που τρώγανε μια ωραία μέρα, ήρθε η κακιά Φουφήχτρα και τη σκότωσε πάλι τη ροδούλα. Και μετά η Φουφήχτρα έγινε καλή και πήγε σπίτι της, χτύπησε την πόρτα, μπαίνει μέσα και μετά ο Λάζαρος πήγε σπίτι του και τους κάλεσε όλους να έρθουν. Ήρθαν όλοι, αλλά η Ροδούλα ντύθηκε πρώτα, έβαλε το ωραίο της φουστάνι με τα τριαντάφυλλα και πήγε και μετά ζήσαν αυτοί καλά κι εμείς καλύτερα.

Χριστίνα: Ήταν η μάγισσα η Φουφήχτρα και σκότωσε τη Ροδούλα. Και μετά ήρθε αυτή η μάγισσα Χαχάφω, και τη σκότωσε η μάγισσα Φουφήχτρα και μετά ήρθε ο Λάζαρος και την έκανε καλά. Μετά ήρθε ο δρακούλης και σκότωσε τον Αστόχαστο. Ήταν κακός ο δρακούλης και μετά ήρθε ο βασιλιάς Αδαμάντιος και έκανε καλά τη Ροδούλα. Και μετά ήρθε η Φουφήχτρα και μετά σκότωσε τον Λάζαρο. Κι ο δράκος σκούικ τους έκανε καλά και μετά αυτή (η Φουφήχτρα) έγινε καλή και τους έκανε μάγια να ξυπνήσουν όλοι και μετά τους κάλεσαν στο σπίτι και φάγανε. Μετά έγιναν όλοι φίλοι και τελείωσε.

Υμέλα: Ήταν αυτή η Ροδούλα, πήγε στο δάσος, πήρε μερικές φράουλες και τις έφαγε. Και πήγε στη μαμά της και μετά πήγε ξανά στο δάσος για να πάει στη γιαγιά. Κι εκεί έπαιξε, της έδωσε κάτι για να φάει η γιαγιά και μετά η γιαγιά πήγε και κοιμήθηκε και η Ροδούλα πήγε στην κουζίνα. Πήρε κάτι για να φάει και μετά πήγε κι αυτή να ξαπλώσει και κοιμήθηκε και αυτή και μετά ξύπνησε για να πει ένα ποτήρι νερό. Και μετά ήρθε ο βασιλιάς Αστόχαστος και ήθελε κι αυτός νερό για το σπίτι του, πήρε και ξαναέφυγε. Και μετά αυτός πήγε στο σπίτι του και ήπιε ένα ποτήρι νερό από αυτό που πήρε και του άρεσε. Στο τέλος πήγε κι αυτός να κοιμηθεί και η Ροδούλα πήγε ξανά στη μαμά της και η μαμά έφτιαξε μία τούρτα για τη Ροδούλα.

Ελένη: Ήταν τα γενέθλια της:

Υμέλα: Ναι.

Ελένη: Να της πει να φορέσει και το ωραίο της φόρεμα για τα γενέθλιά της.

Υμέλα: Ναι πάει να το φορέσει. Κι αυτοί ζήσαν καλά κι εμείς καλύτερα.

Γεωργία: Ήταν η Ροδούλα και πήγε μαζί με τον βασιλιά Αστόχαστο στο βασίλειο και κοιμηθήκαν. Μετά έφυγε η Ροδούλα και πήγε πάλι στο βασίλειο και μετά της έδωσε ένα δηλητήριο, γιατί ο Αστόχαστος έκανε στα ψέματα ότι ήταν καλός. Μετά έπεσε κάτω (η Ροδούλα) και πέθανε κι αυτός, γιατί κι αυτός το ήπια. Και μετά ήρθε η κακιά η Φουφήχτρα και σκότωσε τον Αδαμάντιο, γιατί της πήρε το κολιέ της. Και μετά ήρθε ο δρακούλης και την έκαψε.

Ε: Ωραία. Για να σας πω κι εγώ μια μικρή ιστορία. Μια φορά κι έναν καιρό ήταν ένας βασιλιάς που είχε τρεις γιούς και μία κόρη. Η κόρη του ήταν πολύ καλή κι όμορφη, σαν τη Ροδούλα κι όλοι την αγαπούσαν. Μια μέρα όμως, ένας πελώριος, μεγάλος δράκος πήγε στο παλάτι του βασιλιά και την έκλεψε. Μεγάλη στεναχώρια είχε πέσει στο παλάτι κι ο βασιλιάς κάλεσε όλους τους γιούς του για να δούνε τι θα κάνουν. Όλοι φοβόντουσαν και μόνο ο μικρότερος γιος αποφάσισε να πάει να βρει τον δράκο, που κρατούσε φυλακισμένη τη μικρή του κόρη. Έτσι πήρε την ευχή του βασιλιά, έφυγε από το παλάτι και πήγε να βρει τον δράκο με την κόρη. Περπατούσε πολύ ώρα, όταν μπροστά του βρέθηκε μία γριά, να όπως είναι εμάς η Χαχάφω. Την πλησίασε και τη ρώτησε: «Ξέρεις που κρύβεται ένας πελώριος δράκος;». «Για το καλό σου παιδί μου, του λέει η Χαχάφω, να προσέχεις γιατί αυτός είναι πολύ επικίνδυνος και είναι δυνατός. Ζει πάνω σε ένα βουνό στον πύργο του. Εκεί θα τον βρεις». Τότε το βασιλόπουλο ευχαριστεί τη γιαγιά και πάει να βρει τον πύργο του δράκου. Μόλις έφτασε εκεί είδε ότι ήταν πολύ ψηλά και δεν μπορούσε με τίποτα να ανέβει. Προσπάθησε, ξαναπροσπάθησε να ανέβει, ώσπου τελικά τα κατάφερε. Μπαίνει στον πύργο και για καλή του τύχη βρίσκει τον δράκο να κοιμάται και δεν τον πήρε είδηση. Αρπάζει τότε ένα γερό τσεκούρι, του ρίχνει μια και τον θανατώνει. Ψάχνει, βρίσκει την μικρή κόρη, την παίρνει και γύρισαν στο παλάτι του βασιλιά. Κι έτσι τότε μόλις τους είδε ο βασιλιάς, τους δέχτηκε με πολλές τιμές και χαρές. Και ζήσαν αυτοί καλά κι εμείς καλύτερα.

23^ο Νηπιαγωγείο Βόλου

Τμήμα: Κλασσικό

Ε: Εσείς εδώ στο σχολείο σας, στο νηπιαγωγείο σας έχετε παραμύθια;

Π: Ναι

Ε: Έχετε ε; Τα διαβάζετε;

Π: Ναι.

Ε: Στο σπίτι σας έχετε παραμύθια;

Π: Ναι

Ε: Και τα διαβάζετε όλα; Σας αρέσουν;

Ευδοκία: Εγώ διαβάζω την Αλίκη στη χώρα των θαυμάτων.

Μαρία: Εγώ τη Ρούλα την ακριδούλα.

Ε: Τι σας αρέσει περισσότερο στα παραμύθια; Έχετε κάποιο αγαπημένο σας;

Μαρία: Εκεί που έδωσε η μέλισσα στην ακριδούλα τους φάκελους.

Ξανθιάννα: Εμένα είναι η πεντάμορφη και το τέρας.

Ε: Τι άλλο σας αρέσει στα παραμύθια; Τι θυμάστε έτσι που σας έκανε μεγάλη εντύπωση και σας άρεσε;

Ευδοκία: Εμένα μου άρεσε όταν η Αλίκη έκλαιγε.

Ε: Και ποιος είναι ο αγαπημένος σας ήρωας; Έχετε αγαπημένο ήρωα;

Ευδοκία: Η Αλίκη.

Αντώνης: Το τέρας.

Ξανθιάννα: Κι εμένα μ' αρέσει η πεντάμορφη.

Ε: Άλλος ήρωας που θυμάστε, που σας αρέσει πολύ;

Εύα: Η Ρούλα η ακριδούλα.

Ε: Ποιος άλλος ήρωας σας αρέσει;

Μαρία: Εμένα ο παπουτσωμένος γάτος.

Ξανθιάννα: Εμένα μ' αρέσει ο Superman.

Πάρης: Ο Ironman. Τον έχω δει στην τηλεόρασή μου. Αλλάζει χρώματα.

Κωνσταντίνος: Εμένα ο Spiderman.

Εύα: Εμένα η γοργόνα Ariel.

Ευαγγελία: Κι εμένα η Ariel.

Ξανθιάννα: Κι εμένα μου αρέσει η Χιονάτη.

Ευδοκία: Εγώ βλέπω στην τηλεόρασή μου την Barbie. Όλες τις Barbie.

Γιώργος: Εμένα είναι ο Batman.

Ε: Να σας ρωτήσω τώρα κάτι άλλο όμως. Υπάρχει κάποιος που σας έχει πει, ας πούμε αν είναι κανένας παπούς, γιατί που σας έχει πει κανένα παραμύθι που να έχει μέσα βασιλιάδες, βασίλισσες, δράκους, μάγισσες. Υπάρχει κανένα τέτοιο παραμύθι που έχετε ακούσει;

Ευδοκία: Η Rapunzel έχει δράκο.

Εύα: Η Τζένη η ξαδέρφη μου, διαβάζει με μάγισσες, με πρίγκιπες και με πριγκίπισσες.

Μαρία: Εμένα η γιαγιά μου, μου έχει διαβάσει τη Χρυσομαλλούσα.

Ευαγγελία: Κι εγώ έχω διαβάσει τη Χρυσομαλλούσα, το παραμύθι.

Γιώργος: Ο δράκος και τα επτά κατσικάκια.

Ευδοκία: Ο λύκος και τα επτά κατσικάκια.

Αντώνης: Εγώ έχω ακούσει με βασιλιά, με κάστρο.

Ξανθιάννα: Εμένα μ' αρέσει η βασίλισσα της μόδας.

Θωμάη: Κι εμένα η βασίλισσα της μόδας.

E: Ξέρετε κάτι: Εγώ έχω φέρει μαζί μου μερικούς φίλους μου να σας δείξω. Τους έχω μέσα εδώ σ' αυτή την τσάντα και θα τους βγάλω να σας τους δείξω σιγά σιγά να μου πείτε πως σας φαίνονται. Λοιπόν, πρώτα θα σας δείξω μια φίλη μου και θα σας πω και το όνομά της. Είναι η Ροδούλα. Έτσι την λένε.

Κωνσταντίνος: Δηλαδή θα παίζει θέατρο;

E: Όχι. Δεν θα παίζει θέατρο. Ήρθε να σας δει και να την δείτε κι εσείς.

Π: Γεια σου Ροδούλα.

E: Γεια. Πως σας φαίνεται η Ροδούλα;

Π: Καλή.

E: Καλή ε; Γιατί; Πως σας φαίνεται;

Ευδοκία: Εμένα μου φαίνεται ωραία. Έχει ωραίο πρόσωπο.

E: Γιατί;

Ξανθιάνα: Επειδή είναι γλυκιά.

Μαρία: Έχει ωραία μαλλιά.

Ευδοκία: Κι έχει ωραία μάτια.

Αντώνης: Κι έχει ωραίο φόρεμα. Με λουλούδια.

E: Γι' αυτό την λένε Ροδούλα.

Αντώνης: Είναι βασίλισσα;

E: Είναι ένα κορίτσι.

Κωνσταντίνος: Μήπως είναι η βασίλισσα της Ρόδου;

E: Μπορεί να γίνει, όμως, βασίλισσα. Για να σας δείξω κι άλλους φίλους μου. Λοιπόν, έχω κι έναν άλλο εδώ να σας δείξω.

Αντώνης: Βασιλιάς.

E: Από πού το καταλάβατε ότι είναι βασιλιάς;

Π: Γιατί έχει στέμμα. Κορώνα.

Ε: Ξέρετε πως τον λένε; Αστόχαστο. Βασιλιάς Αστόχαστος.

Κωνσταντίνος: Εμένα μ' αρέσει επειδή έχει αυτό, το στέμμα στο κεφάλι του.

Αντώνη;: Εμένα μ' αρέσει που έχει το μουστάκι.

Ευδοκία: Κι εμένα το μουστάκι.

Ξανθιάννα: Εμένα τα μάτια του.

Ευαγγελία: Εμένα τα χείλια του.

Ε: Πώς σας φαίνεται αυτός ο βασιλιάς;

Π: Καλός.

Αντώνη;: Κι έχει κι ωραία φορεσιά.

Ευαγγελία: Έχει και κορδονάκι εδώ.

Ε: Για να σας δείξω μια άλλη φίλη μου. Μάγισσα είναι. Ξέρετε πως τη λένε; Μάγισσα Χαχάφω. Αυτό είναι το όνομά της. Πώς σας φαίνεται αυτή η μάγισσα;

Π: Καλή.

Ε: Γιατί σας φαίνεται καλή;

Π: Γιατί χαμογελάει.

Ε: Δηλαδή αν δεν χαμογελούσε θα ήταν κακιά;

Π: Ναι.

Ε: Δηλαδή εγώ τώρα που χαμογελάω είμαι καλή κι όταν δεν χαμογελάω είμαι κακιά;

Π: Όχι.

Ε: Εσείς όταν δεν χαμογελάτε είστε κακά παιδιά;

Π: Όχι.

Ε: Και πως σας φαίνεται αυτή η Χαχάφω;

Π: Κακή.

Ε: Γιατί;

Ευδοκία: Γιατί κλέβει.

Ε: Πού το ξέρεις;

Αντώνης: Γιατί τρώει ανθρώπους.

Θωμάη: Γιατί δηλητηρίασε τη Χιονάτη.

Ε: Αυτή είναι απ' τη Χιονάτη λες;

Ευαγγελία: Όχι.

Ξανθιάννα: Φοράει γαλάζιο φόρεμα.

Ευαγγελία: Όμως οι μάγισσες είναι καλές και κακές.

Ε: Υπάρχουνε κακές και καλές;

Π: Ναι.

Ευαγγελία: Όμως δεν έχουν άσπρα μαλλιά. Οι γιαγιάδες έχουν άσπρα μαλλιά.

Ε: Εσύ δεν έχεις δει καμιά μάγισσα να έχει άσπρα, γκρι μαλλιά και να φοράει από πάνω καπέλο ή μαντίλι;

Πάρης: Εγώ έχω δει.

Ε: Αυτός είναι ο Λάζαρος. Πώς σας φαίνεται αυτός;

Π: Καλός.

Ε: Γιατί καλός;

Ευαγγελία: Γιατί είναι πάρα πολύ ωραίος.

Αντώνης: Έχει ωραία χρώματα.

Ε: Είναι καλός επειδή έχει ωραία χρώματα;

Αντώνης: Δεν είναι κακός σαν τη μάγισσα.

Ε: Πως σου φαίνεται αυτός ότι είναι καλός; Πως τον κατάλαβες; Τι έχει;

Γιώργος: Επειδή έχει μπλε μάτια.

Αντώνης: Όχι είναι μαύρα.

Ε: Και τι σημαίνει αυτό; Επειδή έχει μαύρα μάτια πως είναι;

Αντώνης: Καλός.

Κωνσταντίνος: Κακός.

Αντώνης: Όχι καλός.

Ε: Έχω και έναν δράκο. Τι όνομα λέτε να του δώσουμε αυτού του δράκου;

Ευδοκία: Άρη.

Μαρία: Τρομερός δράκος.

Κωνσταντίνος: Δράκουλα.

Εύα: Ο δράκος χωρίς όνομα.

Ε: Πώς σας φαίνεται αυτός ο δράκος χωρίς όνομα;

Αντώνης: Έχει κι αυτός κόκκινα μάτια.

Π: Ωραίος.

Κωνσταντίνος: Μέτριος.

Ε: Γιατί μέτριος;

Κωνσταντίνος: Γιατί είναι καφέ.

Π: Είναι πράσινος.

Ευδοκία: Είναι μέτριος.

Θωμαή: Έχει κι ένα κέρατο.

Ε: Έχω κι άλλον έναν. Είναι ένας άλλος δράκος αυτός.

Π: Έχει κόκκινα μάτια.

Ε: Πως σας φαίνεται αυτός ο δράκος;

Π: Κακός.

Ε: Γιατί κακός;

Ευαγγελία: Επειδή ανοίγει το στόμα του.

Ε: Κι άμα το είχε κλειστό;

Κωνσταντίνος: Οι δράκοι τρώνε τους ανθρώπους.

Ε: Κι εκείνος (προηγούμενος) ήταν δράκος όμως. Τρώει ανθρώπους;

Π: Ναι.

Ε: Κι αυτός δηλαδή τρώει ανθρώπους ο δράκος;

Π: Κακός είναι.

Ε: Γιατί σας φαίνεται κακός;

Ευαγγελία: Αν κλείσει το στόμα είναι καλός.

Ε: Για να κλείσει το στόμα. Τώρα πως σας φαίνεται;

Π: Κακός.

Ε: Γιατί;

Μαρία: Γιατί ακόμα είναι ανοιχτό. Γιατί πεινάει.

Ε: Κι εγώ δηλαδή τώρα, άμα πεινάω και γουργουρίζει το στομάχι μου θα γίνω κακιά;

Αντώνης: Όχι.

Κωνσταντίνος: Γιατί εσύ είσαι άνθρωπος. Ο δράκος είναι άγριο ζώο.

Ε: Για να σας δείξω κι άλλον φίλο μου.

Π: Βασιλιάς.

Ε: Πως το κατάλαβες ότι είναι βασιλιάς;

Ευαγγελία: Έχει κι άλλο στέμμα.

Ε: Ξέρετε πως τον λένε αυτόν τον βασιλιά; Αδαμάντιο.

Αντώνης: Ναι γιατί έχει διαμάντια.

Κωνσταντίνος: Έχει αστέρι.

Ε: Πως σας φαίνεται αυτός ο βασιλιάς;

Εύα: Καλός.

Κωνσταντίνος: Κακός.

Αντώνης: Όχι καλός.

Ευαγγελία: Επειδή έχει τα μάτια του.

Ε: Πως είναι τα μάτια του;

Π: Πράσινα.

Ε: Δηλαδή όποιος έχει πράσινα μάτια είναι κακός;

Ευαγγελία: Όχι, αλλά επειδή κάνει έτσι τα φρύδια του είναι κακός.

Ε: Επειδή σουφρώνει έτσι τα φρύδια του είναι κακός ε;

Ξανθιάνα: Σαν κακός μου μοιάζει που έχει έτσι τα φρύδια.

Ευδοκία: Κι αν θυμώσεις κάνεις έτσι (σφίγγεις) τα δόντια σου κι είσαι κακός.

Ευαγγελία: Κι όταν κάνουν έτσι (σουφρώνουν) τα φρύδια είναι πιο κακότεροι.

Μαρία: Αυτός εμένα μου μοιάζει σαν πονηρός.

Ε: Τι διαφορετικό έχουν οι δύο βασιλιάδες;

Ευδοκία: Αυτός (Αδαμάντιος) έχει θυμώσει, ενώ αυτός (Αστόχαστος) δεν έχει.

Ε: Και τι άλλο;

Μαρία: Δεν έχει μούσι (Αδαμάντιος).

Ευαγγελία: Είναι πιο μεγάλος αυτός (Αδαμάντιος).

Αντώνης: Έχει πιο μικρά μαλλιά (Αδαμάντιος).

Ξανθιάννα: Έχει πιο ωραίο φόρεμα.

Ε: Το πρόσωπό τους είναι ίδιο;

Ευαγγελία: Όχι. Αυτού (Αδαμάντιος) είναι καφέ.

Εύα: Αυτό (Αδαμάντιος) είναι μικρό κι αυτό (Αστόχαστος) είναι μεγάλο.

Ε: Για να δούμε. Είναι η μάγισσα Φουφήχτρα.

Π: Καλή μας φαίνεται.

Ε: Γιατί;

Αντώνης: Γιατί έχει λουλουδάκι κι είναι χαμογελαστή.

Ε: Και τι άλλο;

Ευαγγελία: Έτσι όπως έχει τα φρύδια της δεν είναι κακιά, ενώ ο βασιλιάς ήταν.

Πάρης: Καλή είναι.

Θωμάς: Πολύ όμορφη.

Ευδοκία: Κι εμένα καλή.

Ε: Για να σας ξαναδείξω τους φίλους μου. Λοιπόν, ξέρετε τι θέλω τώρα να κάνουμε; Θέλω όποιος θέλει να μου λέει, να μου φτιάξει ένα παραμύθι, χρησιμοποιώντας αυτούς τους ήρωες, αυτές τις κούκλες. Για έλα, βάλε όλους τους φίλους μας σε ένα παραμύθι. Τι θα μπορούσαν να κάνουν;

Μαρία: Η Ροδούλα πήρε όλους τους φίλους της.

Ε: Και τι έκαναν όλοι μαζί;

Μαρία: Είπαν γεια σου.

Ε: Ήταν όλοι φίλοι της; Τι θα έκανε Η Ροδούλα με τους φίλους της σ' αυτό το παραμύθι;

Μαρία: Θα τους έδινε φιλάκια και θα χαιρόταν.

Ε: Τους είχε όλους φίλους;

Μαρία: Ναι.

Ε: Ήταν όλοι αγαπημένοι;

Μαρία: Και ζούσαν όλοι μαζί παρέα.

Ε: Για πες μας Ευαγγελία. Για πες μας ένα παραμύθι.

Ευαγγελία: Ήταν η Ροδούλα και ήταν σε ένα σπιτάκι;

Ε: Και τι έκανε; Πήγε κανείς, την επισκέφτηκε;

Ευαγγελία: Ναι. Ο Λάζαρος. Και έπαιζαν ένα παιχνίδι.

Ε: Και μετά πήγε κανείς άλλος;

Ευαγγελία: Ναι. Πήγε ο βασιλιάς Αδαμάντιος κι έπαιξε κι αυτός.

Ε: Δεν ήταν, όπως είπες πριν, κακός αυτός;

Ευαγγελία: Όχι. Μετά ήπιαν λίγο κρασί. Μετά ήρθε η βασίλισσα η Φουφήχτρα κι έπαιζαν μαζί. Ήρθε και ο δράκος κι έπαιζαν.

Ε: Και μετά;

Ευαγγελία: Μετά ήρθε ο άλλος δράκος χωρίς όνομα κι έπαιξε κι εκείνος. Και μετά ήρθε κι η μάγισσα η Χαχάφω κι ο βασιλιάς Αστόχαστος κι έπαιζαν μαζί παρέα.

Ε: Για πες μας Ευδοκία εσύ το παραμύθι σου.

Ευδοκία: Ήταν η Ροδούλα και οι φίλοι της.

Π: Οι φίλοι της ποιοι είναι.

Ευδοκία: Ήταν ο βασιλιάς Αδαμάντιος, ο Αστόχαστος, ο Δράκος κι η Φουφήχτρα. Όλοι.

Ε: Ήταν κανένας βασιλιάς μήπως εκεί που έμενε η Ροδούλα;

Ευδοκία: Ο Αστόχαστος.

Ε: Τι βασιλιάς ήταν αυτός;

Ευδοκία: Καλός.

E: Γιατί ο άλλος βασιλιάς τι ήταν;

Ευδοκία: Κακός.

E: Γιατί είναι ο βασιλιάς Αδαμάντιος κακός;

Ευδοκία: Γιατί είναι έτσι τα φρύδια του.

E: Δηλαδή, εγώ άμα κάνω έτσι τα φρύδια μου τώρα, είμαι κακιά;

Ευδοκία: Όχι. Αλλά αυτός ήταν κακός.

E: Μάλιστα. Και τι κάνανε μετά;

Ευδοκία: Μετά παίζανε και επισκέφτηκε ένας τη Ροδούλα. Ο Λάζαρος. Παίζανε ένα παιχνίδι. Παίζανε κούκλες.

E: Και μήπως εμφανίστηκε κανένας μετά;

Ευδοκία: Ναι. Αυτός εδώ ο κακός (Δράκος). Ήθελε να τους κάνει κακό.

E: Και μετά τελικά τι έγινε;

Ευδοκία: Τους έσωσε ο βασιλιάς Αστόχαστος κι ο δράκος χωρίς όνομα.

E: Ήταν καλός αυτός ο δράκος που τους έσωσε;

Ευδοκία: Ναι. Κι αυτός (Δράκος) είναι κακός. Στο τέλος Ήρθαν όλοι οι φίλοι της Ροδούλας. Ο Αδαμάντιος ο κακός, ο Λάζαρος, ο Αστόχαστος, η Χαχάφω, ο δράκος χωρίς όνομα και η Φουφήχτρα. Κι αυτός (Δράκος) εξαφανίστηκε. Και η Ροδούλα ήταν τόσο χαρούμενη.

E: Ποιος άλλος θέλει να φτιάξει παραμύθι;

Αντώνης: Η Ροδούλα, η Φουφήχτρα, η Χαχάφω. Αλλά ο Δράκος όχι.

E: Ήταν όλοι μαζί εκτός από τον Δράκο; Γιατί;

Αντώνης: Ναι. Ήταν κακός. Χάθηκε ο Δράκος ο κροκόδειλος.

E: Γιατί χάθηκε;

Αντώνης: Γιατί τους έσωσε ο δράκος χωρίς όνομα. Με τη φωτιά που έχει στο στόμα.

Πάρης: Ο δράκος χωρίς όνομα. Ξαναήρθε ο δράκος ο κροκόδειλος και τον (δράκο χωρίς όνομα) δάγκωσε από εδώ πέρα και τον σκότωσε. Και μετά αυτός (Δράκος ο κροκόδειλος) ξανά πήγε έτσι. Πήγε πάνω του κι αυτός (δράκος χωρίς όνομα) θα τον πετάξει. Και μετά ξαναέριξε φωτιά πάλι στο στόμα του και μετά ο Δράκος ο κροκόδειλος τον πέταξε κάτω εδώ.

E: Έγινε μάχη δηλαδή ανάμεσά τους;

Πάρης: Ναι.

E: Και ποιος νίκησε;

Πάρης: Ο δράκος χωρίς όνομα.

E: Γιατί νίκησε αυτός;

Πάρης: Επειδή αυτός είχε φωτιά. Ήταν πιο δυνατός. Μετά ήρθε ο Λάζαρος και ανέβηκε από πάνω του (δράκος χωρίς όνομα) και μετά πήγαν να σκοτώσουν αυτόν τον Δράκο τον κροκόδειλο. Όταν κατέβηκε πήγε να τον χτυπήσει με την κλωτσιά. Ο Λάζαρος μπορεί να τον νικήσει και ο δράκος χωρίς όνομα. Και μετά αυτός έκλεισε πάλι το στόμα του (Δράκος ο κροκόδειλος) και μετά δεν έτρωγε άλλο. Ήθελε να φάει κάτι, ένα φαγητό που του αρέσει. Τότε ήρθε ο δράκος χωρίς όνομα κι αυτός (Δράκος ο κροκόδειλος) πήγε μπροστά του και του έκλεψε όλη τη φωτιά. Και μετά τον έκαψε έτσι και σκοτώθηκε ο δράκος χωρίς όνομα. Και μετά εξαφανίστηκε.

E: Ωραία. Για πες μας Γιώργο.

Γιώργος: Ήταν ο Δράκος ο κροκόδειλος και ήρθε ο δράκος χωρίς όνομα και δάγκωσε την ουρά του και μετά σκοτώθηκε και εξαφανίστηκε. Και μετά ο βασιλιάς Αδαμάντιος πήγε και τον σκότωσε τον Δράκο τον κροκόδειλο. Και μετά ο Λάζαρος ανέβηκε πάνω στον δράκο χωρίς όνομα και μετά πήγε να τον σκοτώσει. Μετά πήγε και η Ροδούλα και ήρθε ο δράκος χωρίς όνομα και τον έκαψε τον Δράκο τον κροκόδειλο. Και μετά ήρθε η Φουφήχτρα και είπε μπράβο στον δράκο χωρίς όνομα. Μετά τον δάγκωσε και πέθανε (ο δράκος χωρίς όνομα) και μετά στεναχωρήθηκαν όλοι οι φίλοι του και μετά ξαναζωντάνεψε ο δράκος χωρίς όνομα. Και πήγε και τον βρήκε (τον Δράκο τον κροκόδειλο) και τον έκαψε.

E: Έλα Κωνσταντίνε που δεν έχεις πει.

Κωνσταντίνος: Ο Δράκος ο κροκόδειλος είχε πάει και δάγκωσε τα φτερά του άλλου δράκου και ήρθε ο Λάζαρος και πολέμησε με τον Δράκο τον κροκόδειλο.

Ε: Γιατί ήταν κακός αυτός ο Δράκος και λέτε συνέχεια ότι ήταν κακός;

Κωνσταντίνος: Ναι. Και μετά τον πέταξε (τον Λάζαρο) σε μία λίμνη. Και μετά ξύπνησε αυτός ο δράκος χωρίς όνομα και του δάγκωσε το αυτί. Και μετά πέταξε φωτιές στην μάγισσα τη Χαχάφω (ο Δράκος ο κροκόδειλος). Και μετά ήρθε ο καλός ο δράκος (ο χωρίς όνομα) και τον σκότωσε και μετά τον πήγαν στην αστυνομία.

Πάρης: Όχι. Τον δείραν, τον δείραν, τον δείραν και μετά πέθανε.

Ε: Για πες μας Ξανθιάννα τώρα εσύ.

Ξανθιάννα: Η Ροδούλα πήρε τη μάγισσα Χαχάφω και πήγαν μαζί μια βόλτα. Ήταν φίλες. Και μετά ήρθε ο βασιλιάς Αστόχαστος και γύρισαν σπίτι. Μετά ήρθε κι ο Δράκος ο κροκόδειλος και δάγκωσε τον Αστόχαστο. Και ο Αστόχαστος τον πολέμησε και νίκησε. Και μετά ήρθε ο δράκος ο καλός (ο χωρίς όνομα) και τον έκαψε.

Θωμαή: Η μάγισσα η Χαχάφω πήρε την Ροδούλα και πήγαν μια βόλτα. Μετά ήρθε ο Λάζαρος και γύρισαν σπίτι. Μετά εμφανίστηκε η Φουφήχτρα και κάθισαν μαζί και παίζανε. Ήταν όλοι φίλοι. Μετά ήρθε ο Δράκος ο κροκόδειλος και ο δράκος χωρίς όνομα τον έκαψε.

Μαρία: Αυτός ο δράκος χωρίς όνομα και η Ροδούλα έφτιαχνε τα μαλλιά της.

Ευδοκία: Και της έκαψε τα μαλλιά.

Μαρία: Και ήρθε αυτός ο δράκος χωρίς όνομα και μετά ήρθε κι ο Λάζαρος. Και βγήκαν όλοι μαζί βόλτα και γύρισαν όλοι μαζί σπίτι.

Εύα: Και η Φουφήχτρα τους έκανε το τραπέζι.

Μαρία: Και μετά κοιμηθήκανε και ο Λάζαρος πήγε στο σπίτι.

Κωνσταντίνος: Γιατί κοιμήθηκε ο δράκος με τη Ροδούλα;

Μαρία: Ήταν φίλοι. Και πέταξε φωτιά στο βουνό (ο Δράκος ο κροκόδειλος). Και μετά πήγαν άλλη μια βόλτα.

Ευαγγελία: Ήταν η Ροδούλα και ήρθε ο Λάζαρος, μετά πήγαν μια βόλτα και μετά ήρθε ο βασιλιάς Αδαμάντιος. Πήγανε μια βόλτα και μετά ήρθε και η Φουφήχτρα και έπαιζαν. Μετά ήρθε ο Δράκος ο κροκόδειλος και μετά ήρθε ο άλλος δράκος χωρίς όνομα και δάγκωσε την ουρά του και μετά του έριξε φωτιά.

Ε: Ήταν και οι δύο δράκοι κακοί;

Πάρης: Όχι. Ο δράκος χωρίς όνομα ήταν καλός.

Ευαγγελία: Μετά ήρθε η Ροδούλα και μετά είπε στον Δράκο τον κροκόδειλο να μην το ξανακάνεις. Και μετά πήγε ο Λάζαρος και σκότωσε τον Δράκο τον κροκόδειλο. Μετά ήρθε ο βασιλιάς Αδαμάντιος και σκότωσε τον Δράκο τον κροκόδειλο. Και μετά ήρθε η Ροδούλα και μετά πήγανε μια βόλτα για το δάσος. Μετά χτένισε τα μαλλιά της, έπλυνε τα δόντια της και μετά κοιμήθηκε με τον βασιλιά Αδαμάντιο. Παντρεύτηκαν κι έγινε βασίλισσα και αυτοί οι δύο (ο Λάζαρος και ο δράκος χωρίς όνομα) φύγανε. Και ο βασιλιάς Αστόχαστος μαζί με τη Ροδούλα και τον Αδαμάντιο πήγαν σε ένα πάρτι και μετά φάγανε φαγητά, διαβάσανε βιβλίο και μετά γύρισε η Ροδούλα.

Ευδοκία: Η Ροδούλα έπαιζε και μετά εμφανίστηκε ένας κακός, ο Δράκος ο κροκόδειλος και μετά δάγκωσε τη Φουφήχτρα. Και μετά πέθανε η Φουφήχτρα. Και μετά όταν κοιμήθηκε η Ροδούλα, ήρθε ο Δράκος ο κροκόδειλος κι όταν πήγε να πάρει κάτι η Φουφήχτρα ήρθε και την δάγκωσε με φόρα στο μάτι και μετά σκοτώθηκε. Και μετά ήρθε ο Αστόχαστος τον πολέμησε, τον χτύπησε κι αυτός νίκησε (ο Αστόχαστος). Και μετά τον δάγκωσε στην κορώνα και τον δάγκωσε στο στόμα και μετά σκοτώθηκε. Και μετά ο δράκος χωρίς όνομα του πέταξε φωτιά και τον έκαψε. Και μετά αυτός τον χτύπησε με δύναμη και μετά σκοτώθηκε ο δράκος χωρίς όνομα. Μετά πήγε αυτός ο Δράκος ο κροκόδειλος τη χτύπησε και τη δάγκωσε τη Χαχάφω και μετά αυτή νίκησε, η Χαχάφω. Τον μεταμόρφωσε σε βάτραχο. Και μετά τη δάγκωσε τη Χαχάφω και μετά σκοτώθηκε. Μετά ήρθε κι ο Λάζαρος και μετά τον δάγκωσε στο χέρι και πέθανε κι αυτός. Μετά ήρθε ο Αδαμάντιος και τον δάγκωσε στον ώμο και μετά πέθανε κι αυτός. Κι η Ροδούλα δεν έχει ούτε φίλους. Μετά ξαναζωντάνεψαν. Και μετά η Χαχάφω ήρθε και μετά τον μάγεψε σε βάτραχο.

Ε: Ωραία. Για να σας πω κι εγώ μια μικρή ιστορία. Μια φορά κι έναν καιρό ήταν ένας βασιλιάς που είχε τρεις γιούς και μία κόρη. Η κόρη του ήταν πολύ καλή κι όμορφη.

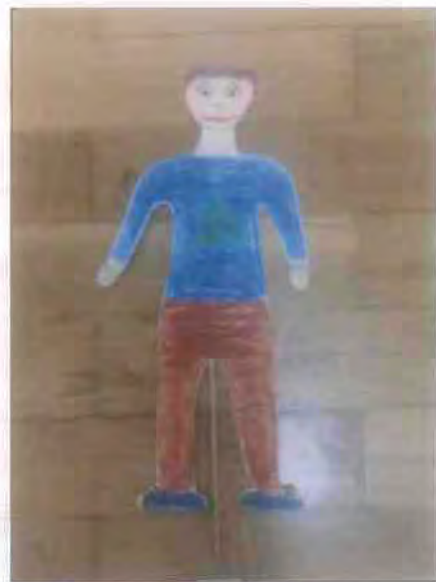
σαν τη Ροδούλα κι όλοι την αγαπούσαν. Μια μέρα όμως, ένας πελώριος, μεγάλος δράκος πήγε στο παλάτι του βασιλιά και την έκλεψε. Μεγάλη στεναχώρια είχε πέσει στο παλάτι κι ο βασιλιάς κάλεσε όλους τους γιούς του για να δούνε τι θα κάνουνε. Όλοι φοβόντουσαν και μόνο ο μικρότερος γιος αποφάσισε να πάει να βρει τον δράκο, που κρατούσε φυλακισμένη τη μικρή του κόρη. Έτσι πήρε την ευχή του βασιλιά, έφυγε από το παλάτι και πήγε να βρει τον δράκο με την κόρη. Περπατούσε πολύ ώρα, όταν μπροστά του βρέθηκε μία γριά, να όπως είναι εμάς η Χαχάφω. Την πλησίασε και τη ρώτησε: «Ξέρεις που κρύβεται ένας πελώριος δράκος;». «Για το καλό σου παιδί μου, του λέει η Χαχάφω, να προσέχεις γιατί αυτός είναι πολύ επικίνδυνος και είναι δυνατός. Ζει πάνω σε ένα βουνό στον πύργο του. Εκεί θα τον βρεις». Τότε το βασιλόπουλο ευχαριστεί τη γιαγιά και πάει να βρει τον πύργο του δράκου. Μόλις έφτασε εκεί είδε ότι ήταν πολύ ψηλά και δεν μπορούσε με τίποτα να ανέβει. Προσπάθησε, ξαναπροσπάθησε να ανέβει, ώσπου τελικά τα κατάφερε. Μπαίνει στον πύργο και για καλή του τύχη βρίσκει τον δράκο να κοιμάται και δεν τον πήρε είδηση. Αρπάζει τότε ένα γερό τσεκούρι, του ρίχνει μια και τον θανατώνει. Ψάχνει, βρίσκει την μικρή κόρη, την παίρνει και γύρισαν στο παλάτι του βασιλιά. Κι έτσι τότε μόλις τους είδε ο βασιλιάς, τους δέχτηκε με πολλές τιμές και χαρές. Και ζήσαν αυτοί καλά κι εμείς καλύτερα.

Φωτογραφικό υλικό:

Κούκλες

α) Ροδούλα

β) Λάζαρος

γ) Βασιλιάς Αστόχαστος

δ) Βασιλιάς Αδαμάντιος/Αρθούρος

ε) Μάγισσα Χαχάφω

στ) Μάγισσα Φουφήχτρα/Λουλουδένια

**ζ) Δράκος / Δρακουλίνος / Δρακούλης/ η) Δράκος / Δρακουλάκης / Σκουίκ
Δράκος χωρίς όνομα**

Διδασκαλίες

12^ο Νηπιαγωγείο

Τμήμα: Κλασσικό

12^ο Νηπιαγωγείο
Τμήμα: Ολοήμερο

23^ο Νηπιαγωγείο
Τμήμα: Κλασσικό

23^ο Νηπιαγωγείο
Τμήμα: Κλασσικό

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Τηλ.: 24210 06300

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

004000105449